ఆంధ్రప్రదేశ్ శాసనసభ చర్చలు

అధికార నివేదిక

(రెండవ సమావేశము: మూడవ రోజు)

శుక్రవారము, 16 మార్చి, 1990

(సభ ఉదయం 8·30 గంటలకు సమావేశమైనది)

(సభాపతి అధ్యక్ష స్థానములో వున్నారు)

ప్రశ్నలు - వాగ్రూప సమాధానములు

Mr. Speaker:- On the request of the member the Question No. 448 is postponed.

హైదరాబాదులో దొంగతనాల పెరుగుదల

26-

*726- శ్రీ ఎన్· చంద్రబాబునాయుడు (కుప్పం):- ముఖ్యమంత్రి దయచేసి ఈ క్రింది విషయములు తెలిపెదరా:

(అ) డిసెంబరు, జనవరి మాసాలలో హైదరాబాదు మరియు దాని శివారులలో దొంగతనాల సంఘటనలు పెరిగిన విషయము వాస్తవమేనా;

(ఆ) అయినచో, వాటి వివరాలేమి;

(ఇ) ఈ విషయంలో ప్రభుత్వము తీసుకొన్న చర్య ఏమి?

రెవిన్యూ శాఖామంత్రి (శ్రీ డి·కె· సమరసింహారెడ్డి):-

(అ) లేదండీ·

(ఆ) 1989, డిసెంబరు, 1990 జనవరి మాసాలలో సగటున నెలకు 241 దొంగతనాల కేసులు నమోదు అయ్యాయి· కాగా గత 11 నెలలలో సగటున నెలకు 248 దొంగతనాల కేసులు నమోదు అయ్యాయి· అందుచేత, దొంగతనాల సంఖ్య పెరగ లేదు·

(ఇ) హైదరాబాదు, దాని శివారు ప్రాంతాలలో నేరాలు జరిగే ప్రదేశాలను గుర్తించి సంచార గస్తీ దళాలలను నిర్వహించడమయింది·

---

*An asterisk before the name indicates confirmation by the Member

(2) రాత్రి గస్తీ దళాలను తీవ్రతరం చేయడం జరిగింది.

(3) పాత నేరస్థులపై నిఘా కట్టుదిట్టం చేయడమైనది.

(4) నగరంలో బందిపోటు దాడులకు గురి అవుతున్న శివారు ప్రాంతాలను సెక్టార్లుగా విభజించి, వాహనాలతో సంచార గస్తీ దళాలను తీవ్రతరం చేయడమైనది.

శ్రీ ఎన్. చంద్రబాబునాయుడు:- అధ్యక్షా, మంత్రిగారు సమాధానం చెప్పినప్పుడు యీ దోపిడీల సంఖ్య తగ్గిందని చెప్పారు. ఇది వాస్తవం కాదు. ఇటీవల గడచిన 3 నెలల నుంచి దోపిడీలు చాలా ఎక్కువ అయ్యాయి. ఉదాహరణకు హైదరాబాదులో సుమారు కొన్ని వందల దోపిడీలు జరిగాయని తెలుస్తున్నది. గడచిన మూడు నెలల్లో హైదరాబాదు శివారులలో ఎన్ని దోపిడీలు జరిగాయి? ఎంత నష్టం అయింది? దాని మీద ఎంత రికవరీ చేశారు? రెండవది - డి.ఎస్.పి., మెహిదీపట్నం వారి ఇంటిలో చోరీ జరిగిన విషయం వాస్తవమా? అదేవిధంగా, ఎం.ఎల్.ఏ. క్వార్టర్సులో శ్రీ గోవర్ధన్‌రెడ్డిగారి క్వార్టరులో రెండు సూట్ కేసులు దొంగతనం జరిగిన విషయం వాస్తవమా? ముఖ్యమంత్రిగారు స్వయంగా చెప్పడం జరిగింది - మా ఇంటిలో పిక్‌పాకెటర్స్ కూడా ఎక్కువ ఉన్నారని చెప్పడం జరిగింది.. అది కూడా వాస్తవమా? బస్ స్టేషన్లలో - బస్సులలో ప్రయాణించే ప్రయాణీకులలో ఎక్కువ చోరీలు అయ్యాయి? దీనివల్ల ఎంత చోరీ జరిగింది? ఎన్ని కంప్లయింట్సు వచ్చాయి? ఇవన్నీ చెప్పాలని కోరుతున్నాను.

Sri D.K. Samarasimha Reddy:- I request the Hon'ble Speaker to kindly peruse the Question No. (1). The question is whether it is a fact...

Mr. Speaker:- You can say generally on that.

Sri D.K. Samarasimha Reddy:- Sir, the question is very simple - whether the thefts have been increased in the incidence. And about the thefts committed in the months of December and January. I have given a precise answer to that, taking into consideration the total incidents that took place in the months of December and January. So many incidents took place. What is the average in the entire year? ఏవరేజ్‌గా 248 కేసులు నమోదు అయితే యీ రెండు మాసాలలో తీసుకుంటే, 241 నమోదు అయ్యాయి. ఈ ఏవరేజ్ కంటే ఇది ఫాలింగ్ షార్టు అని డైరక్టుగా, స్పెసిఫిక్‌గా ఆన్సర్ ఇవ్వడం జరిగింది. వారు ఎం.ఎల్.ఏ. క్వార్టర్స్ గురించి చెప్పుతున్నారు. వారు స్పెసిఫిక్‌గా క్వశ్చన్ ఇస్తే ఎం.ఎల్.ఏ. క్వార్టర్స్ గురించి జవాబు చెప్పడానికి సిద్ధంగా ఉన్నాను. రికవరీ ఏస్పెక్టులో కూడా అడిగారు - రికవరీ ఏస్పెక్టులో ఇప్పుడు 41.72 శాతం జనవరి మాసంలో రికవరీ చేయడం జరిగింది. Generally, efforts are going on day to day. As you are very well aware, in these matters..... కాబట్టి వారు స్పెసిఫిక్‌గా అడిగితే చెప్పుతాను.

శ్రీ పి. శ్రీరామమూర్తి (ఆముదాలవలస):- స్పీకర్ సార్, మంత్రిగారు చెప్పుతూ 248 కేసులు లాస్టు టైమ్ జరిగింది తీసుకుని కంపారిజన్ చేశారు. అసలు దొంగతనాలు జరుగకూడదు అని గవర్నమెంటు మోటో ఉండాలి. దాన్ని కంట్రోల్ చేయడానికి ప్రభుత్వం ఏమి చర్యలు తీసుకుంది? 41 శాతం రికవరీ అని చెప్పారు. అంటే పోలీసు వ్యవస్థ మన రాష్ట్రంలో సవ్యంగా పని చేయడం లేదని నిర్ధారణ అవుతున్నది. దీని మీద ఎటువంటి చర్యలు తీసుకుంటున్నారు? It is a very negligible percentage of recovery and investigation.

Sri D.K. Samarasimha Reddy:- Sir, I share with the feelings expressed by the Hon'ble Member. Definitely, it is the very motto of the Government to see that these thefts and crimes are brought down and that they are put to an end. In fact, all our efforts have been in that direction only, Sir. Naturally, there is human temperment and human psychology. None of us has been able to check up these completely. Inspite of it, we have been putting in our best of efforts. ఇప్పుడు రికవరీ ఏస్పెక్టులో నా జవాబు ఏమిటంటే, డిసెంబరు మాసంలో 37 లక్షల రూపాయల విలువైన ప్రాపర్టీ దొంగతనం అయినట్లుగా రిపోర్టులో ఉన్నది. The property recovered was worth Rs. 18 lakhs. 37 లక్షలకు గాను 18 లక్షల రూపాయలు రికవరీ అయినట్లుగా వివరాలు అందాయి. But it goes varying from day to day. రోజురోజుకు దొంగలు దొరుకుతున్నారు. అదే విధంగా, జనవరి మాసంలో 28 లక్షల ప్రాపర్టీ దొంగతనం అయినట్లు వివరాలు అందాయి. Out of which, property worth Rs. 10.75 lakhs was recovered and the process of recovery is still on and we have not been sparing any efforts to recover this amount.

శ్రీ బి. బాల్‌రెడ్డి (కార్వాన్):- అధ్యక్షా, మంత్రిగారు గత ప్రభుత్వంలో జరిగినటువంటి దొంగతనాలు, యీ ప్రభుత్వంలో జరిగిన దొంగతనాలను పోల్చి 7 మాత్రమే తేడా ఉన్నది అంటే ఏడ్చినట్లే ఉన్నది అధ్యక్షా. ఈ దొంగతనాల తేడా విషయం విడిచి పెట్టండి. నిన్నగాక మొన్న మల్కాజిగిరిలో ఒక ఆడమనిషి - ముసలమ్మ చెవిపోగులు దొంగతనం చేసి చంపడం కూడా జరిగింది. నగరం చుట్టు ప్రక్కల ఉన్న రంగారెడ్డి జిల్లాలో ఎన్నో కాలనీలు వస్తున్నాయి. రోజురోజుకు కాలనీలు పెరుగుతున్నాయి. అక్కడ పెరుగుతున్నటువంటి కాలనీల విషయంలో వారికి రక్షణ లేదు. దొంగతనాలు పెరుగుతున్నాయి. అందుకు తీసుకున్నటువంటి కట్టుదిట్టమైన చర్యలు ఏమిటి? వారికి రక్షణ కల్పిస్తారా? రెండవది - రికవరీ అయిన సొమ్ము ఎవరు అయితే స్వాధీనం చేసుకుంటున్నారో ఆ సొమ్ము తిరిగి ఇవ్వకుండా పోలీసు వారు వారి దగ్గర పెట్టుకుంటున్నారు.

శ్రీ డి.కె. సమరసింహారెడ్డి:- అధ్యక్షా, ఏమేమి చర్యలు తీసుకుంటున్నామనే విషయాన్ని నేను [illegible] చేశాను. ఇకపోతే, గౌరవసభ్యులు రంగారెడ్డి జిల్లా-

విషయాలను, ఇంకా యీ మాసంలో జరుగుతున్నటువంటి హత్యల గురించి కూడా చెప్పారు. ఈ మాసంలో జరుగుతున్నటువంటి హత్యలు వాటి గురించి ప్రత్యేకమైన ప్రశ్న వేస్తే జవాబు చెప్పడానికి సిద్ధంగా ఉన్నాను. దీనిలో ఇంటర్ స్టేట్ నొటోరియస్ గ్యాంగు ఉందని, త్రిలోక్ కుమార్‌తో మరో 14 మెంబర్లతో ఒక గ్యాంగు పని చేస్తున్నట్లు కూడా ప్రభుత్వ దృష్టికి వచ్చిందని యీ సందర్భంగా గౌరవసభ్యుని దృష్టికి తెస్తున్నాను. There is an inter-State notorious gang led by one Mr. Trilok Kumar of Gujarat State consisting of 14 members. They have been responsible for committing various thefts and even thefts of taxi cars and murdering of 9 drivers also. The stolen property worth of Rs. 15 lakhs was recovered from Madras, Jaipur and Sholapur. Various measures are being taken. In the interest of the investigation, I may not be in a position to disclose the measures. If I disclose, I will not be doing justice to the cause. రంగారెడ్డి జిల్లా విషయంలో గౌరవ సభ్యులు అడిగారు. డిసెంబరు మాసంలో 37 ఆర్డినరీ దొంగతనాలు జరిగాయి. అందులో 35 కేసులను కనుగొనడం జరిగింది. జనవరి మాసంలో 45 కేసులు జరిగాయి. అందులో 42 కేసులను డిటెక్టు చేయడం జరిగింది.

శ్రీ బి. బాల్‌రెడ్డి:– రికవరీ అయింది ఇస్తున్నారా?

(సమాధానం లేదు)

8.40 ఉ. శ్రీ ఎన్. రాఘవరెడ్డి (నక్రేకల్):– అధ్యక్షా, మంత్రిగారు మాట్లాడుతూ 'నేను ఈ వివరాలన్నీ ఎట్లా చెబుతాను' అని గౌరవసభ్యులు అడిగినప్పుడు చెప్పారు. ఆ సభ్యుల వుద్దేశం ఏమంటే డి.ఎస్.పి. ఇంట్లో, ఎం.ఎల్.ఏ. క్వార్టర్స్‌లో కూడా దొంగతనము జరుగుతోంది. దీన్ని బట్టి దొంగతనాల స్థాయి ఎంతకు పెరిగిందో తెలుస్తోంది అని చెప్పడం సభ్యుల వుద్దేశం. ప్రభుత్వం ఇంటిలోనే జొరబడుతున్నారు అనేది అర్థం అవుతోంది. వీటిని అరికట్టడానికి ఏమి కట్టుదిట్టమైన చర్యలను తీసుకుంటున్నారు? దీనికి సమాధానం చెబుతూ మంత్రిగారు ఆ వివరాలన్నీ నా దగ్గర ఎక్కడ వుంటాయి అంటూ చెప్పడంలో వుద్దేశం ఏమిటి? వీటన్నింటిని అరికట్టడానికి ప్రభుత్వం ఏమి కఠినచర్యలను తీసుకుంటోంది? పోలీస్ ఇంట్లోనే దొంగతనం జరిగితే ప్రజలను ఎక్కడ కాపాడగలరు అనేది నా ప్రశ్న.

శ్రీ డి.కె. సమరసింహారెడ్డి:– అధ్యక్షా, 'వేటగానికి నెమలి కన్నీరు ముద్దా' అన్నట్లుగా డి.ఎస్.పి. గారి యింట్లో కానివ్వండి, రాఘవరెడ్డిగారి యింట్లో కానివ్వండి ఎవరి ఇల్లు అయినప్పటికీ దొంగలు దొంగతనం చేస్తారు. రాఘవరెడ్డిగారు రాస్తాలో పోతున్నప్పుడు పిక్ పాకెటింగ్ జరుగవచ్చు. అది హ్యూమన్ నేచర్. దాన్ని కంట్రోల్ చేసుకోవాలి. నేను ఒక విషయం మనవి చేస్తాను.

(ఇంటరప్షన్స్)

(ప్రతిపక్ష సభ్యులు లేచి నిలబడ్డారు)

మిస్టర్ స్పీకర్:– దయచేసి సభ్యులంతా కూర్చోండి.

శ్రీ ఎన్. రాఘవరెడ్డి:– దొంగతనం, హ్యూమన్ నేచర్ ఎలా అవుతుంది?

శ్రీ డి.కె. సమరసింహారెడ్డి:– అధ్యక్షా, ప్రివెంటివ్ మెజర్స్ మొదటే మనవి చేశాను. Probably, I have been in a high pedestal. Probably, I am misunderstood. Regarding the preventive measures I have already made it clear in the very beginning, itself. గౌరవ సభ్యుల వివరాల కొరకు ప్రివెంటివ్ మెజర్స్ ఏమిటో మరొకసారి చెబుతాను.

1. హైదరాబాదు, దాని శివారు ప్రాంతాలలో నేరాలు జరిగే ప్రదేశాలను గుర్తించి, సంచార గస్తీ దళాలను నిర్వహించడమయింది.

2. రాత్రి గస్తీ దళాలను తీవ్రతరం చేయడం జరిగింది.

3. పాత నేరస్థులపై నిఘా కట్టుదిట్టం చేయడమయింది.

4. నగరంలో బందిపోటు దాడులకు గురి అవుతున్న శివారు ప్రాంతాలను సెక్టర్లుగా విభజించి, వాహనాలతో సంచార గస్తీ దళాలను తీవ్రతరం చేయడమైనది. అంతే కాకుండా 45 మొబయిల్ యూనిట్స్ కూడా ఫంక్షన్ చేస్తున్నాయని ఈ సందర్భంగా తమ ద్వారా గౌరవసభ్యుల దృష్టికి తీసుకువస్తున్నాను. రికవరీ విషయంలో గౌరవసభ్యులు రాఘవరెడ్డిగారు ఒక ప్రశ్న వేశారు. అది ఆన్సర్ చేయడం మిస్ అయినాను. రికవరీ విషయంలో వస్తువులు వాపస్ యిస్తారా అని అడిగారు. తమకు బాగా తెలుసు. వాటిని కోర్టులో ప్రొడ్యూస్ చేయడం జరుగుతుంది. కోర్టులో ఎక్యూజ్డ్ మీద కేసు పెట్టడం, తదుపరి కేసును బట్టి ఎలా రిటర్న్ చేయాలో తెలుస్తుంది. వారికి తెలుసు. జవాబు యిదీ అని తమ ద్వారా మనవి చేస్తున్నాను.

శ్రీ సిహెచ్. రామచంద్రరావు (తాళ్లరేవు):– అధ్యక్షా, హైదరాబాదు నగరం నడి బొడ్డున వున్న ఎం.ఎల్.ఏ. హాస్టల్లో, రాష్ట్ర ప్రజానీకానికి నాయకత్వం వహించే ఎం.ఎల్.ఏ.లు వుండే హాస్టల్లో కూడా దొంగతనాలు జరుగుతున్నాయి. ఇప్పుడే చంద్రబాబునాయుడుగారు చెప్పారు, గోవర్ధన్‌రెడ్డిగారి (హాస్టల్‌లోని) రూములో దొంగతనం జరిగిందని.

(అధికారపక్షం గౌ. సభ్యుల నుండి "షేమ్, షేమ్" అంటూ కేకలు)

యు ఆర్ షేమ్. ఇది మీకు, మాకు, అందరికీ బాధే. ఈలి వరలక్ష్మమ్మ, పెన్నా నాగేశ్వర రావుగారి ఇళ్లలో కూడా (హాస్టల్‌లోని) దొంగతనం జరిగింది. నా రూంలో స్క్రూలు తిప్పితే తాళాలు వూడి వచ్చే విధంగా తలుపులు వున్నాయి. నా దగ్గర దొంగతనం ఏమీ జరుగలేదు. నగర శివార్లలోనే దొంగతనాలు జరుగుతున్నాయని అంటున్నారు. నగరం నడి బొడ్డున వున్న ఎం.ఎల్.ఏ. క్వార్టర్స్‌లోనే దొంగతనాలను అరికట్టలేకపోతున్నారు. వాటిని అరికట్టడానికి మీరు ఏమి చేస్తారు?

శ్రీ డి.కె. సమరసింహారెడ్డి:- అధ్యక్షా, గౌరవసభ్యులు నన్ను పొరబాటుగా అర్థం చేసుకోకపోతే, నా మనవి ఏమిటంటే దొంగతనం అనేది ఎం.ఎల్.ఏ. క్వార్టర్సులో జరిగినా, ఎక్కడ జరిగినా దొంగతనమే. ఎం.ఎల్.ఏ. క్వార్టర్సులోనే కాదు. ఎక్కడా కూడా జరుగనివ్వరాదు అనేది మా వుద్దేశం, ప్రభుత్వ ప్రధాన వుద్దేశం. దురదృష్టవశాత్తు ఎం.ఎల్.ఏ. క్వార్టర్సులో దొంగతనాలే కాదు, రేప్స్ కూడా చేయడానికి ప్రయత్నాలు జరిగాయి అధ్యక్షా, ఏమి చేస్తాము? అటువంటప్పుడు కాపాడడానికి మేము ప్రయత్నం చేస్తాము.

(ప్రతిపక్ష సభ్యుల నుండి ఇంటరప్షన్స్)

(మంత్రిగారు సమాధానం చెప్పడానికి ప్రయత్నిస్తూ నిలబడే వున్నారు)

శ్రీ .సిహెచ్. రామచంద్రరావు:- మంత్రిగారు ఈ విధమైనటువంటి అసభ్యకరమైన మాటలు మాట్లాడడం మంచిది కాదు. రేప్స్ ఎక్కడ జరిగాయి?

(Protests from several opposition Hon'ble Members)

Mr. Speaker:- Please resume your seats. I request the Hon'ble Minister not to create problems here. I do not permit anybody to speak without my permission. I have to make a statement. When I am on my legs you cannot speak. I request the Hon'ble Minister not to create such a situation in which it is very difficult to control the House.

శ్రీ ఎన్. చంద్రబాబునాయుడు:- రేప్స్ ఎవరు చేశారు?

(ఇంటరప్షన్స్)

Mr. Speaker:- I already told the Minister that there should be no cutting of jokes. Please resume your seats.

శ్రీ ఎన్. చంద్రబాబునాయుడు:- అధ్యక్షా, మేము అడిగిన ప్రశ్న ఏమిటి? వారు చెప్పేది ఏమిటి?

మిస్టర్ స్పీకర్:- మేము మంత్రిగారిని సవ్యంగా సమాధానం యివ్వవలసిందిగా కోరాము. మీరంతా కోఆపరేట్ చేయండి. టైము వేస్ట్ చేయవద్దు. నిన్నటి గతి పట్టించ కండి. దయచేసి అంతా కూర్చోండి.

(ఇంటరప్షన్స్)

శ్రీ మహమ్మద్ రజబ్ అలి (సుజాతానగర్):- అధ్యక్షా, ప్రశ్నకు సంబంధించిన సమాధానం వారు చెప్పనందుకు చాలా విచారపడుతూ తమతో ఒక విషయం మనవిచేస్తున్నాను.

ప్రశ్నకు కన్ఫ్యూజ్ అయి ఆయన సమాధానం యివ్వవలసి వుంటుంది. దానికి మించి వారు సమాధానం చెప్పారు. వారికి మీరు చెప్పింది మాకు వినరాలేదనే ఆవేదనతో నేను లేచాను. మీరు చెప్పింది మేము వింటే, కొంత ఉపశమనం కలుగుతుంది.

మిస్టర్ స్పీకర్:- నేను వారితో చెప్పింది ఎంత ప్రశ్న వేశారో, అంతే సమాధానం చెప్పండి అని. జోక్స్ కట్ చేయడం వల్ల హౌస్ టైమ్ వేస్ట్ అవుతుంది.

శ్రీ డి.కె. సమరసింహారెడ్డి:- అధ్యక్షా, పెద్దలు రజబ్ అలీగారు అంటే నాకు 8.5 చాలా గౌరవం. మంత్రి ప్రశ్నకు సమాధానం సరిగ్గా ఇవ్వలేదు అని వారే అంటే బాధ కలుగుతోంది. ఎప్రాప్రియేట్‌గా చెప్పాను. కానీ గడచిన విషయాలు కొన్ని గుర్తుకు తెచ్చాము.

(ఇంటరప్షన్స్)

శ్రీమతి ఇ. సీతారామమ్మ (కూచినపూడి):- అధ్యక్షా, శాసనసభా వ్యవహారాల మంత్రిగారు ఈ పవిత్రమైన సభలో 'రేప్' విషయం మాట్లాడడం భావ్యం కాదు. ఇంత మంది శాసనసభ్యులు, మహిళా శాసన సభ్యులూ ఉన్న ఈ సభలో, పవిత్రమైన దేవాలయం వంటి సభలో, సభను కంట్రోల్‌లో పెట్టవలసిన గౌరవ మంత్రిగారే ఈరోజు 'ఎం.ఎల్.ఏ. క్వార్టర్స్‌లో రేప్స్ జరుగుతున్నాయి' అనడం సమంజసం కాదు. సభ్యతాకరమైన భారతీయ సంస్కృతికి ఈ మాట చాలా అమర్యాదగా ఉంటుంది. ఇక ఎప్పుడూ ఇటువంటి మాటలు వ్యక్తం చేయరాదని, దీనిని రికార్డు నుంచి తొలగించాలని మనవి చేస్తున్నాను.

(ఇంటరప్షన్స్)

Mr. Speaker:- Sivaramaraju garu, Please come to main question.

(Interruptions)

Please resume your seats. If you obstruct me, I cannot conduct the House. I have already told the Minister. I cannot permit everybody.

శ్రీ ఎన్. రాఘవరెడ్డి:- ఒక్క విషయం వినండి.

మిస్టర్ స్పీకర్:- క్వశ్చన్ అవర్ కానిస్తారా, లేదా? 9.30 గంటలకి నేను క్లోజ్ చేస్తాను.

(ఈ దశలో శ్రీ ఎమ్. రఘుమారెడ్డి, శ్రీ ఎన్. చంద్రబాబునాయుడు తమ స్థానాలలో లేచి నిలబడి, మాట్లాడే ప్రయత్నం చేయడం జరిగింది)

Mr. Speaker:- Please resume your seats. If you obstruct me, I cannot conduct the House. I have already told the

Minister. I cannot permit everybody. You cannot challenge. Both of you resume your seats; otherwise, I will name both of you. Please resume your seats. This is not the way to behave. I have already told the Minister. I have already suggested. I will not allow.....

(Interruptions)

I will not allow. Please resume your seats; otherwise, I will name both of you. You cannot do like that. I called Mr. Sivaramaraju.

(Sri M. Raghuma Reddy continued to speak)

Mr. Speaker:- Mr. Raghuma Reddy, sit down. Please sit down. Your are threatening the Chair. This is not the way to behave. Without my permission you cannot speak. You must be within your limits.

Sri M. Raghuma Reddy (Nalgonda):- I know my limits.

Mr. Speaker:- You are not keeping your limits. You are exceeding your limits.

Sri M. Raghuma Reddy:- I know; I am not exceeding.

Mr. Speaker:- Chair observes that both of you are exceeding. You cannot do like this.

శ్రీ డి. శివరామరాజు (అత్తిలి):- 'రేప్' అన్నారు కదా?

మిస్టర్ స్పీకర్:- డోంట్ రైజ్. మీరు సప్లిమెంటరీ అడగదలచుకుంటే, పర్మిట్ చేస్తాను. దయచేసి మెయిన్ క్వశ్చన్ మీద అడగండి. దొంగతనాల విషయం అడగండి.

శ్రీ డి. శివరామరాజు:- మంత్రిగారిని వివరణ అడుగుతున్నాను. ఎవరు ఎవరిని రేప్ చేశారు?

(ఇంటరప్షన్స్)

Mr. Speaker:- Please hear me. I have already told the Minister to reply according to the question. If you want to ask a supplementary, I am permitting you.

Sri D.K. Samarasimha Reddy:- Should I answer that Sir?

Mr. Speaker:- I appeal to the Hon'ble Minister, you have invited this sentence. It is upto you either to answer or not. But the main question is not like that. I request you to help in bringing the House to order.

Sri D.K. Samarasimha Reddy: I am definitely interested in helping the Chair. If you want me to sit down....

Mr. Speaker:- Thousand times I requested you, I appealed to you, I begged you, please confine to your answer. My duty is to maintain order. Any sentence from any Hon'ble Member or the Minister should not create any situation where the House will go into disorder. Please help me in keeping the order. I suggest to you to confine your answer to the question, if you have information; otherwise, you see some more time. Please help me in that regard.

శ్రీ డి.కె. సమరసింహారెడ్డి:- అధ్యక్షా, మీరు రికార్డ్స్ తెప్పించుకుని చూడండి. ఎక్కడయినా ప్రిసైస్గా ఆన్సర్ చెప్పకుండా, కంట్రవర్షియల్గా చెప్పానేమో చూడండి. కాబట్టి శివరామరాజుగారు అడిగిన దానికి చెప్పాలంటే, Probably, they may not receive it in a proper form and that is why, it will not be proper.

Mr. Speaker:- Is it true that the incidents of thefts have increased? If so, what are the steps taken? You answer that.

శ్రీ డి.కె. సమరసింహారెడ్డి:- లెజిస్లేటర్స్ హాస్టల్స్‌లో దొంగతనాలు ఎక్కడెక్కడ జరిగాయో, వారు కంప్లెయింట్స్ ఇచ్చారు. అవి సంబంధిత పోలీస్ స్టేషన్‌లో రిజిస్టర్ అయినాయి. తగు చర్యలు తీసుకుంటాము. Necessary action has been initiated and it is being pursued where the culprits have not been booked. Government machinery is in full swing. I have already given about the preventive measures. If any suggestion comes from the Hon'ble Members, we are prepared to receive it.

శ్రీ కె. ప్రభాకరరావు (అమలాపురం):- అధ్యక్షా, నిన్న ఇన్‌ఫార్మల్‌గా అనుకున్నట్లు క్వశ్చన్ అవర్ గం. 9.30 లోపల కావాలి. దయచేసి ఈ రోజు కూడా అంత రాయం కాకుండా చూడండి.

శ్రీ కె. విద్యాధరరావు (చింతలపూడి):- బి.ఎ.సి.లో అనుకున్నదేమిటి? మంత్రి గారి సమాధానం ఏమిటి? సబ్జెక్ట్‌కి కన్‌ఫ్యూజన్ కావాలి అని చెప్పిన తరువాత కూడా ఈ విషయం వచ్చింది.

మిస్టర్ స్పీకర్:- అది వద్దు. రామయ్యగారూ మీరు చెప్పండి.

శ్రీ పి. రామయ్య (నిడుమోలు):- ప్రశ్నలో "హైదరాబాదు పరిసరాలలో" అని వుంది. కానీ ఇది జనరల్ ఫేనోమినా. కృష్ణా జిల్లాలో ఈ నెలలో 30 నుంచి 35 వరకూ దారిదోపిడీలే కాకుండా, బందిపోటు దొంగతనాలు కూడా జరిగాయి. ఒక గ్రామంలో ఒక ఇంట్లో ఒకరిని హత్య చేశారు. దాని విషయం ఏమిటి?

మిస్టర్ స్పీకర్:- క్వశ్చన్ హైదరాబాదు మటుకే అడిగారు. హోం డిమాండ్సుప్పైన గానీ, లేక సెపరేట్ క్వశ్చన్ గాని వేసి అడగండి.

శ్రీ పి. నాగేశ్వరరావు (ఖమ్మం):- సర్. మంత్రిగారు రేప్స్ అన్న పదాన్ని ఉపయోగించారు. దానిని ఎక్స్‌పంజ్ చేయించండి. ఆ విషయం మంత్రిగారు కూడా పట్టుపట్టనక్కరలేదు. ఇంత కట్టుదిట్టమయిన ఏర్పాట్లు జరిగిన తరువాత కూడా నగరంలో బ్యాంకు దోపిడీ జరిగింది. దాని విషయంలో ఏమి చర్యలు తీసుకొన్నారు?

మిస్టర్ స్పీకర్:- చూస్తాను.

శ్రీ ఎన్. రాఘవరెడ్డి:- ఆ మాటలు ఉండనివ్వండి సర్. వాళ్ళ సంస్కృతి తెలియనివ్వండి.

మిస్టర్ స్పీకర్:- ఎక్స్‌పంజ్ చేస్తాను అనలేదు. చూస్తాను అని మాత్రమే అన్నాను.

శ్రీ డి.కె. సమరసింహారెడ్డి:- ప్రివెంటివ్ స్టెప్స్ తీసుకొంటామని చెప్పాను. Am I to swallow everything Sir? If the Hon'ble Speaker wants me to swallow everything.....

Mr. Speaker:- I am not happy over the comment like that. I am very submissive. Inspite of the preventive measures thefts are taking place. What further steps are taken?

Sri D.K. Samarasimha Reddy:- I said Sir, necessary preventive measures are already there. Inspite of that, thefts are taking place. We will further tighten. If any suggestions are forthcoming, we are prepared to take them from them.

శ్రీ కె. ఎర్రన్నాయుడు (హరిశ్చంద్రపురం):- అధ్యక్షా, ఎం.ఎల్.ఏ. క్వార్టర్సులో స్వయంగా ... గౌరవ సభ్యులు శివాజీ గారివి రూ.1500లు దొంగతనం జరిగింది. మేము రిపోర్టు ఇచ్చాము. ఇంతవరకూ రికవరీ కాలేదు సరికదా రిప్లయి కూడా

రాలేదు. ఏ విధంగా ఇన్వెస్టిగేషన్ జరిగిందీ కూడా తెలియలేదు. ఇటువంటి సంఘటనలు చాలా జరుగుతున్నాయి. కంప్లెయింట్ మీద ఏమి జరిగిందీ అన్న సమాచారం కూడా లేదు. భవిష్యత్తులోనయినా ఇలాంటివి జరగకుండా చూస్తారా?

మిస్టర్ స్పీకర్:- ఎప్పుడు జరిగింది, ఎంత కాలం అయిందీ అన్న వివరాలు ఉంటే చెప్పగలరా?

శ్రీ కె. ఎర్రన్నాయుడు:- రెండు సంవత్సరాలయింది. ఇప్పుడు ఈ సభలో చర్చిస్తున్నారు కాబట్టి నేను మీ దృష్టికి తీసుకువచ్చాను.

Sri D.K. Samarasimha Reddy:- Generally, I said Sir. There is nothing more to add.

శ్రీ ఎన్. చంద్రబాబునాయుడు:- చాలా ముఖ్యమయిన విషయం - మేము అడిగింది. హైదరాబాదులో ఇటీవల దోపిడీలు ఎక్కువగా అయ్యాయి. 20 వేల మంది దొంగలున్నారని అన్నారు. అది పోలీసు రికార్డుల ప్రకారం. బయట లెక్కలోకి రాని వారు చాలా మంది ఉన్నారు. చాలా సీరియస్ విషయం అడిగినప్పుడు మంత్రిగారు రేప్స్ గురించి మాట్లాడుతూ ఛలోక్తులు విసరడం దురదృష్టకరం. మంత్రిగారిని అపాలజీ చెప్పాలని కోరుతున్నాను.

Mr. Speaker:- Don't go back. Mr. Chandrababu Naidu, I sufficiently told the Minister. Don't revise it. On the main question, if you have got any supplementary? You are the questioner; you have got a right to ask a supplementary.

శ్రీ ఎన్. చంద్రబాబునాయుడు:- అధ్యక్షా, మీతో కోఆపరేట్ చేయాలనే చూస్తున్నాము.

మిస్టర్ స్పీకర్:- మెయిన్ క్వశ్చన్ మీద సప్లిమెంటరీస్ ఉంటే అడగండి.

శ్రీ ఎన్. చంద్రబాబునాయుడు:- డి.ఎస్.పి. గారింటిలో, మెహిదీపట్నంలో, నవంబరు డిసెంబరు మాసాల్లో దోపిడీ జరిగిన మాట వాస్తవమా? ఎంత డబ్బు పోయింది? పోయిన దానిలో ఎంత రికవరీ చేసారు? నవంబరు డిసెంబరు మాసాల్లో మొత్తం ఎంత డబ్బు దోపిడీ అయింది? హైదరాబాదు బ్యాంకులలో ఎంత దోపిడీ అయింది? ఎంత మొత్తాన్ని పట్టుకొన్నారు? ఎంత రికవరీ చేసారు?

డి.కె. సమరసింహారెడ్డి:- నవంబరుకు సంబంధించి ప్రశ్నలో లేదు. డిసెంబరు, జనవరిలో జరిగిన దాని గురించి ఇన్ఫర్మేషన్ ఇచ్చాను. అంతకు మించి నా వద్ద సమాచారం లేదు.

పట్టుపురుగుల పెంపక సహకార సంఘాలు

27–

*70– సర్వశ్రీ జి. నాగిరెడ్డి (ధర్మవరం), ఎన్. చంద్రబాబునాయుడు:– సహకార శాఖామంత్రి దయచేసి ఈ క్రింది విషయములు తెలిపెదరా:

(అ) పట్టుపురుగుల పెంపకం మరియు పట్టుకాయల ఉత్పత్తిదారుల సహకార సంఘాలను కొనసాగించనున్నారా;

(ఆ) అయినచో, ప్రభుత్వము సదరు సహకార సంఘాల ద్వారా రైతులకు కలిగించే రాయితీలు ఏమిటి?

సహకార శాఖమంత్రి (శ్రీ జె.సి. దివాకరరెడ్డి):–

(అ) అవునండీ!

(ఆ) సంఘాలకు వాటా మూలధన విరాళాన్ని సమకూర్చడం జరుగుతున్నది.

శ్రీ డి. శ్రీపాదరావు (మంథని):– పట్టుపురుగుల సంఘానికి ఎస్.సి, ఎస్.టి.లకు సెపరేట్ సొసైటీలు ఏర్పాటు చేస్తే బాగుంటుంది. అలా చేయడానికి ఏమయినా అభ్యంతరమా?

శ్రీ జె.సి. దివాకరరెడ్డి:– ఎస్.సి., ఎస్.టి.లకు ప్రత్యేకమయిన సొసైటీలు ఇవ్వడానికి ఎలాంటి అభ్యంతరం లేదు. ఎవరయినా ముందుకు వస్తే తప్పక సహకరిస్తాము. ఈ స్కీము క్రింద 400 సొసైటీలు రిజిస్టరు చేయాలనుకొన్నాము. ఇప్పటి వరకూ 365 రిజిస్టరు అయ్యాయి. వాటిలో ఇప్పటికే చాలా మంది ఎస్.సి., ఎస్.టి.లు ఉన్నారు. ఇక ముందు కూడా వారు ముందుకు వస్తే చేయడానికి మాకెలాంటి అభ్యంతరం లేదు.

శ్రీ జి. నాగిరెడ్డి:– 365 సహకార సంఘాలు ఇప్పటికే రిజిస్టర్ చేయడం జరిగిందని మంత్రిగారు చెప్పారు. కానీ వాటికి ఇంతవరకూ మూలధనం కేటాయించడం జరగలేదు. కేటాయిస్తామని అంటున్నారు. అయితే ఎప్పటికి కేటాయిస్తారు. నిర్దిష్టంగా చెప్పండి. అతి తక్కువ వర్షపాతమూ, అతి తక్కువ భూగర్భ జలాలున్న ప్రాంతాలలో ఈ పంట పండించేదానికి నిర్దేశించబడింది. సహకార సంఘాలు కూడా ఏర్పాటు చేసారు. ఇది కాటేజ్ ఇండస్ట్రీ. ఇప్పుడు కాటేజ్ ఇండస్ట్రీస్ అవసరం ఎంతయినా ఉంది. కనుక వాటికి ఇన్‌ఫ్రాస్ట్రక్చర్ ఇవ్వాలి. కానీ అంతవరకూ ఇన్‌ఫ్రాస్ట్రక్చర్ కానీ, ఫెర్టిలైజర్స్‌గానీ, ప్రిమెంటెడ్స్ కానీ ఇవ్వలేదు. ఇవ్వవలసిన అవసరం ఉంది. ఆ విషయం చెబుతారా? మూలధనం విషయం కూడా చెప్పండి.

శ్రీ జె.సి. దివాకరరెడ్డి:– ఇన్‌ఫ్రాస్ట్రక్చర్ ఇవ్వడానికి ఎలాంటి అభ్యంతరం లేదు. ఇప్పటికే రూ. 30 లక్షలు ప్రభుత్వపరంగా షేర్ కాపిటల్ రిలీజ్ చేయడం జరిగింది. ఫైనాన్షియల్ ఇన్‌స్టిట్యూషన్స్ నుంచి వచ్చిన తరువాత మిగతాది కూడా రిలీజ్‌చేసి ఇన్‌ఫ్రాస్ట్రక్చర్ కల్పించడానికి ఎలాంటి అభ్యంతరం లేదు.

శ్రీ పి. నారాయణరెడ్డి (మెదక్):- ఈ పట్టుపురుగుల సంఘాల గురించి కొంతమంది స్త్రీలకు అవసరమయిన ట్రైనింగు ఇవ్వడం జరిగింది. ఆ స్త్రీలకు ఉద్యోగావకాశాలు కలుగజేస్తారా?

శ్రీ జె.సి. దివాకరరెడ్డి:- దానిలో కొంత ఎంప్లాయిమెంటు జనరేషన్‌కు కూడా అవకాశం ఉంది. తప్పకుండా ఎంప్లాయిమెంటు ఎక్స్చేంజ్ నుంచి ట్రైనింగు పొందిన వారికి ఉద్యోగాలు ఇవ్వడానికి ప్రయత్నం జరుగుతుంది.

శ్రీ ఎన్. చంద్రబాబునాయుడు:- 365 సొసైటీలు ఏ ఏ జిల్లాలలో ఎన్ని, ఎన్ని 9.10 సొసైటీలు ఫారమ్ చేశారు? సొసైటీలు ఏ విధంగా ఫంక్షన్ చేస్తాయి? డబ్బులు ఏ విధంగా ెుబిలైజ్ చేసుకొంటారు?

మిస్టర్ స్పీకర్:- మంత్రిగారు ఏమి చెప్పారంటే ఇవన్నీ ఫార్ములేషన్ స్టేజ్‌లో వున్నాయి. షేర్ క్యాపిటల్ కలెక్ట్ చేస్తున్నారు అన్నారు.

శ్రీ ఎన్. చంద్రబాబునాయుడు:- సొసైటీల 'ఎయిమ్స్ అండ్ ఆబ్జెక్ట్స్' ఏమిటి?

శ్రీ జె.సి. దివాకరరెడ్డి:- నా దగ్గర లెంగ్తీ స్టేట్‌మెంట్ వున్నది. జిల్లా వైజ్‌గా చెప్పమంటే చెబుతాను. నాకు ఎలాంటి అభ్యంతరం లేదు.

మిస్టర్ స్పీకర్:- లెంగ్తీ స్టేట్‌మెంట్ గదా. సమయం ఎక్కువగా తీసుకొంటుంది. కాబట్టి లిస్ట్ సర్కులేట్ చేస్తారు. మీ దగ్గర కూడా రికార్డు వుంటుంది.

శ్రీ ఎన్. చంద్రబాబునాయుడు:- ఎయిమ్స్ అండ్ ఆబ్జెక్ట్స్ అడిగాను. చాలా ముఖ్యమయినది. బ్రీఫ్‌గా చెప్పమనండి.

Mr. Speaker:- I request the Minister to circulate the list with the aims and objects. ఎలా చదువుతారు. బ్రీఫ్‌గా 300 పేర్లు చదవాలన్నా 30 నిముషములు పడుతుంది. మీ ఇష్టం.

శ్రీ మహమ్మద్ రజబ్ అలీ:- లిస్ట్ టేబుల్ మీద పెట్టించండి.

మిస్టర్ స్పీకర్:- అలాగే లిస్ట్ టేబుల్ మీద పెట్టండి. నర్సిరెడ్డిగారు మాట్లాడండి.

శ్రీ సి. నర్సిరెడ్డి (మక్తల్):- ఈ సొసైటీలన్నిటిని రికగ్నైజ్ చేశారు గదా, మరి ఇందులో ఎన్ని సొసైటీలు లాభదాయకంగా పని చేస్తున్నాయి?

మిస్టర్ స్పీకర్:- ఫార్ములేషన్ స్టేజ్‌లో వున్నాయి నర్సిరెడ్డిగారు.

శ్రీ కె. రామచంద్రరాజు (ఉండి):- ఏ ఏ జిల్లాలలో ఎన్ని సొసైటీలు పెట్టారనే స్టేట్‌మెంట్‌ను టేబుల్‌మీన పెట్టమని తమరు మంత్రిగారిని ఆదేశించారు. అన్ని జిల్లాలలో సెరికల్చర్ అభివృద్ధి చేసే దాని కోసం అందరు సొసైటీలు పెట్టడం కోసం ముందుకు

వస్తూ అప్లికేషన్స్ పెట్టుకొన్నారు. మరి అక్కడ సొసైటీలు ఫారమ్ చేయడానికి సిద్ధంగా వున్నారా?

మిస్టర్ స్పీకర్:– ఈ లిస్ట్‌లో అన్ని జిల్లాలు కవర్ అయినాయా లేదా అని అడుగుతున్నారు. కవర్ కాని జిల్లాలలో పెడతారా అని అడుగుతున్నారు.

శ్రీ జె.సి. దివాకరరెడ్డి:– లేదండి. కొన్ని జిల్లాలు మాత్రమే కవర్ అయినాయి. అయిదు రీజియన్స్‌గా చేయడం జరిగింది. కొన్ని సెలెక్టెడ్ డిస్ట్రిక్ట్స్ వున్నాయి.

మిస్టర్ స్పీకర్:– పెద్ద ఇన్‌ఫర్మేషన్ లేదు. సొసైటీలు ఫార్ములేషన్ స్టేజ్‌లో వున్నాయి. మీరు లిస్ట్ చదివిన తరువాత సజెషన్స్ అడగండి. ఇప్పుడు నాతో కోఆపరేట్ చేయండి. ఫార్ములేషన్ స్టేజ్‌లో వున్నప్పుడు దానిమీద ప్రశ్నలేమిటి?

డాక్టర్ జి.కుతూహలమ్మ (వేపంజేరి):– పట్టుకాయల ఉత్పత్తిదారులు కర్నాటకకు తీసుకుపోయి పట్టుకాయలను విక్రయం చేస్తున్నారు. ఆ విక్రయం రేటులో చాలా వ్యత్యాసం వున్నది. మన రాష్ట్ర ఖరీదుకు అక్కడి ఖరీదుకు వ్యత్యాసం లేకుండా చేసే దానికి ప్రభుత్వం ఏదయినా ఆలోచన చేస్తుందా? అసలు పట్టుకాయలను వారు స్థానికంగా ప్రభుత్వ ధరకు కానీ లేకపోతే సంఘాల ద్వారా కానీ కొనేదానికి ప్రత్యామ్నాయ ఏర్పాట్లు ఏమయినా ప్రభుత్వం చేస్తుందా?

మిస్టర్ స్పీకర్:– తమరు వేసే ప్రశ్న వేరు. సొసైటీలు ఫార్మేషన్ స్టేజ్‌లో వున్నవి.

శ్రీ జె.సి. దివాకరరెడ్డి:– రేట్లలో వ్యత్యాసాలు వున్నమాట వాస్తవమే. అందుకొరకే బయట నుంచి కూడా వర్తకులను పిలిపించడం జరుగుతున్నది. ఆ వ్యత్యాసాలను తగ్గించడానికి ప్రయత్నం చేస్తున్నాము.

మిస్టర్ స్పీకర్:– ఇప్పుడు ప్రశ్న సొసైటీల ఫార్మేషన్ గురించి. మీరు ప్రశ్నను చూడండి. దానికి సంబంధించి ఇప్పుడు సంఘాలు చేస్తున్నాము అన్నారు. ఆ సంఘాల లిస్ట్ సర్క్యులేట్ చేస్తారు. అది చూసిన తరువాత ఇంక ఏమయినా ప్రశ్నలు వుంటే చెపితే అడ్మిట్ చేస్తాను.

పురపాలక సంఘముల నుండి స్టేడియములను స్వాధీనం చేసుకొనుట

28–

*102– సర్వశ్రీ సిహెచ్. జయరాంబాబు (గుంటూరు–II), కె. లక్ష్మీనారాయణ (పెదకూరపాడు):– యువజన వ్యవహారాలు, క్రీడల శాఖామంత్రి దయచేసి ఈ క్రింది విషయములు తెలిపెదరా:

అ) రాష్ట్రములోని పురపాలక సంఘముల నుండి స్టేడియములన్నింటిని స్వాధీనం చేసుకొను ప్రతిపాదన ఏదేని కలదా;

(ఆ) అయినచో, అది ఎప్పటి నుండి అమలు వేయబడును?

యువజన వ్యవహారాలు, క్రీడల శాఖామంత్రి (శ్రీ వి. హనుమంతరావు):

(అ) లేదండి.

(ఆ) ఈ ప్రశ్న ఉత్పన్నం కాదు.

సిహెచ్. జయరాంబాబు:- అధ్యక్షా, మంత్రిగారు తమ సమాధానంలో స్టేడియం మెయిన్‌టెనెన్స్ స్పోర్ట్సు కౌన్సిల్‌వారు తీసుకోరని చెప్పినారు. స్పోర్ట్సు కౌన్సిల్ దగ్గర డబ్బులు లేవు కాబట్టి మెయిన్‌టెనెన్స్‌కు కష్టం అవుతుందని అంటున్నారు. అలాంటి ప్రతిపాదనను పరిశీలించడం మంచిదని నేను కోరుతున్నాను. ఎందుకంటే మునిసిపాలిటీ వాళ్ళు ఉద్యోగస్థులకు జీతాలు ఇచ్చే పరిస్థితిలో లేరు. రోడ్లు వేసే పరిస్థితిలో లేరు మరి అలాంటి పరిస్థితులలో స్టేడియం మెయిన్‌టెనెన్స్ విషయం రాష్ట్ర ప్రభుత్వం టేక్ ఓవర్-చేయడంవల్ల స్టేడియంలు బాగుపడతాయి. అభివృద్ధి చేసినట్లు వుంటుంది. ఈ సంవత్సరం రాష్ట్రంలో ఏ ఏ ప్రాంతాలలో క్రొత్త స్టేడియంలు నిర్మించబోతున్నారు.

శ్రీ వి. హనుమంతరావు:- క్రొత్త స్టేడియంలు ఏమీ లేవు. ప్రీవియస్ గవర్న మెంట్ తీసుకొన్న స్టేడియంలు ఆల్‌రడీ ప్రొసీడింగ్‌లో వున్న వాటిని టేకప్ చేస్తున్నాము.

శ్రీ కె. లక్ష్మినారాయణ:- నిన్న స్పోర్ట్సు మీద గౌరవ మంత్రిగారు మాట్లాడారు స్పోర్ట్సులో ఏమయినా రిజర్వేషన్ల మీద అవకాశం వుంటే చూడమని కోరుతున్నాను ఎస్.సి., ఎస్.టి. వాళ్లకు రిటన్ టెస్టులలో ఎలా రిలాగ్జేషన్ ఇస్తారో అలాగే స్పోర్ట్సుమె[illegible] లకు కూడా రిటన్ టెస్టులలో రిలాగ్జేషన్ యిస్తే బాగుంటుందని నా ఉద్దేశ్యం. అలాగే స్టే[illegible] యంలను కూడా గవర్నమెంట్ తీసుకొని స్పోర్ట్సు అథారిటీ ద్వారా మెయిన్‌టెయిన్ చేస్తే బాగుంటుందని మంత్రిగారికి తెలియజేస్తున్నాను.

మిస్టర్ స్పీకర్:- మీరు ప్రశ్న అడగాలి. ప్రశ్న ఏమిటంటే మునిసిపాలిటీ క్రింద వున్న స్టేడియంలను ప్రభుత్వం టేక్ ఓవర్ చేస్తున్నదా అంటే మంత్రిగారు లేదన్నా[illegible]

శ్రీ కె. లక్ష్మినారాయణ:- తీసుకోమని సజస్టు చేస్తున్నాను.

మిస్టర్ స్పీకర్:- అలాగే.

శ్రీ వి. హనుమంతరావు:- ఇప్పుడున్న పరిస్థితులలో స్టేడియంల మెయిన్‌టె[illegible] మునిసిపాలిటీలకు వుంటేనే బాగా జరుగుతుంది. ఎందుకంటే వర్షాకాలం వచ్చినప్పుడు దా[illegible] లెవలింగ్ చేయాలని అంటే అంత సిబ్బంది మన దగ్గర లేదు గనుక కార్పొరేషన్ [illegible] వుంటేనే బాగా జరుగుతుంది. ఇంతకు ముందు గుంటూరు స్టేడియం తీసుకొ[illegible] మెయిన్‌టెనెన్స్ సరిగా జరగకపోవడంవల్ల మరల మునిసిపాలిటీకే యివ్వడం జరి[illegible] మిగతా కంట్రోల్ అంతా స్పోర్ట్సు అథారిటీకి వున్నప్పటికీ మెయిన్‌టెనెన్స్ మాత్రము ము[illegible] పాలిటీ అండర్‌లో వున్నది.

శ్రీ కె. ప్రభాకరరావు:- ఇప్పుడు ఎన్ని స్టేడియంలు మునిసిపాలిటీ ఆధీనంలో న్నాయి? అలాగే ఈ మునిసిపాలిటీ ఆధీనంలో వున్న స్టేడియంల మెయిన్‌టెనెన్స్‌కు డ్జెట్‌లో స్పెసిఫిక్ ఎలకేషన్ పెట్టాలాగా ఒక డైరక్షన్ మునిసిపాలిటీలకు ఇస్తారా? ఈనాడు మునిసిపాలిటీలక్రింద మేజర్ ఇండస్ట్రీస్ చాలా వస్తున్నాయి. దేశంలో బిర్లా, టాటా, లయెన్స్ ఇలా పెద్ద, పెద్ద కంపెనీల వాళ్ళు స్పోర్ట్స్‌ను ఎంకరేజ్ చేస్తున్నారు. కాబట్టి ఏ మునిసిపాలిటీల క్రింద అయితే మేజర్ ఇండస్ట్రీస్ వస్తున్నాయో, ఆ మేజర్ ఇండ ్రీస్ స్టేడియం మెయిన్‌టెనెన్స్ విషయం వాలంటరీగా టేకప్ చేసే ఆలోచన వున్నదా?

శ్రీ వి. హనుమంతరావు:- విజయవాడలోని స్టేడియం, విశాఖపట్టణంలోని ్టేడియం, ఘోషామహల్ స్టేడియం, పోలీసు డిపార్ట్‌మెంట్, అదేవిధంగా ఇండోర్ ్టేడియం, విజయవాడ, హిందూపూర్ ఇండోర్ స్టేడియం, మునిసిపల్ స్టేడియం ్విమ్మింగ్‌పూల్, విజయవాడ. మునిసిపల్ కార్పొరేషన్ స్విమ్మింగ్‌పూల్ హైదరాబాద్ ఇవన్నీ మునిసిపల్ కార్పొరేషన్స్ ఆధీనంలో వున్నవి. ఇదే గాకుండా వారు చెప్పిన సజెషన్స్‌లో మునిసిపల్ లిమిట్స్‌లో వున్న ప్రాంతాలలో మేజర్ ఇండస్ట్రీస్ వుంటే వాళ్ళను ఇన్‌వాల్వ్‌మెంట్ ేస్తే బాగుంటుందనే దాని మీద ప్రభుత్వం కూడా ఆలోచన చేస్తుంది. త్వరలోనే ఇండస్ట్రీ ాళ్ళను కూడా పిలిచి వాళ్ళ సహాయం తీసుకొని స్పోర్ట్స్ ఎంకరేజ్ చేయాలనే ఆలోచన ్రభుత్వానికి వున్నది.

శ్రీ కె. ప్రభాకరరావు:- మునిసిపల్ బడ్జెట్‌లో ఎంతో కొంత స్పెసిఫిక్‌గా స్టేడియం ుయిన్‌టెనెన్స్‌కు పెట్టకపోతే కష్టం. నామ్‌కేవాస్తే వాళ్ళ కంట్రోల్ పెడితే సరిపడదు. The unicipalities must specifically allot something from their udget for the maintenance of stadium.

శ్రీ వి. హనుమంతరావు:- ఆల్‌రెడీ విజయవాడ, విశాఖపట్టణం, హైదరాబాద్ మునిసిపాలిటీలలో లక్షల కొలది రూపాయలు స్పెండ్ చేస్తున్నారు. చిన్న మునిసిపాలిటీలలో ాళ్ళకు వుండే లిమిట్స్‌లో కొంత డబ్బు కేటాయిస్తున్నారు.

మిస్టర్ స్పీకర్:- దానిమీద ఇంత ఖర్చు కావాలని స్టాట్యుటరీ లిమిట్స్ పెట్ట ంటున్నారు.

శ్రీ వి. హనుమంతరావు:- తప్పనిసరిగా ఆలోచన చేస్తాను.

శ్రీ కె. వివేకానంద (గోపాలపురం):- స్టేడియంలను మునిసిపాలిటీల పరిధి నుంచి సుకొనే అవకాశం లేదు. గుంటూరు స్టేడియంను మునిసిపాలిటీ పరిధి నుంచి తీసివేసి ంరల మెయిన్‌టెనెన్స్ చేయలేక తిరిగి మునిసిపాలిటీకే అప్పజెప్పడం జరిగిందని మంత్రిగారు న్నారు. స్టేడియంలు మునిసిపాలిటీ చెప్పుచేతులలో వుండడం వల్ల వారి నుంచి తగినటు ంటి గ్రాంట్స్ వేటి అభివృద్ధికోసం వస్తున్నాయా? అలా వచ్చేటట్లయితే ఎక్కడెక్కడ ఏ ఏ మునిసిపాలిటీలు ఎంత ఖర్చు పెడుతున్నవి? ఏలూరు మునిసిపాలిటీ పరిధిలో వున్న అల్లూరి ీతారామరాజు స్టేడియం అధ్వాన్న పరిస్థితిలో వుంది. దానిని అభివృద్ధి పరచడానికి ఏమయినా స్కీమ్స్ ప్రభుత్వం దగ్గర వున్నవా? ఏవిధంగా అభివృద్ధి పరచదలచుకొన్నారు.

శ్రీ వి. హనుమంతరావు:- అధ్యక్షా, ఏలూరులో వుండేదాని గురించి ఎస్.పి.డి.ఎస్. స్కీం క్రింద సెంట్రల్ గవర్నమెంటు స్పోర్ట్స్ అథారిటీ (ఎస్.ఎ.ఐ.) అథారటీస్ నుండి మళ్లీ యీ సంవత్సరము రూ. 40 లక్షలు కేటాయించడం జరిగింది. సమస్య ఏమంటే, ఆ స్టేడియం చుట్టుప్రక్కలా నీరు వుండడం వల్ల వర్షాకాలములో ఆ స్టేడియం నీరుతో నిండి పోవడంవల్ల యిబ్బంది కలుగుతున్నది. దాని గురించి ఆలోచన చేస్తున్నాము. మిగతా స్టేడియమ్స్‌కు సంబంధించి మునిసిపల్ ఛైర్మెన్‌గాని స్పోర్ట్స్ యింటరెస్టు వున్నవారు గాని ముందుకు వస్తున్నారు. అంతేగాకుండా కొన్ని నిబంధనలు పెట్టాలని ఆలోచన చేస్తున్నాము. నిబంధనలు లేకపోవడం వల్ల, మాకు హ్యాండోవరు చేయడం వల్ల మేము మెంటేన్ చేయ లేకపోతున్నాము. వచ్చే బడ్జెటులో అలాంటి మునిసిపాలిటీలు ఏవైనా వుంటే ఆలోచన చేస్తాము.

శ్రీ కె. వివేకానంద:- మునిసిపాలిటీల మీద వత్తిడి తీసుకురావలసిన అవసరం లేదు.

శ్రీ ఎ. మాధవరెడ్డి (భువనగిరి):- రాష్ట్రములో వున్న అన్ని మునిసిపాలిటీలలో యిండోరు స్టేడియమ్స్, అవుట్ డోర్ స్టేడియమ్స్ కట్టించాలనే ప్రతిపాదన ప్రభుత్వం వద్ద ఏదైనా వుందా? ఉంటే యీ సంవత్సరం ఎన్ని కట్టించబోతున్నారు?

శ్రీ వి. హనుమంతరావు:- విశాఖపట్టణములో యిండోర్ స్టేడియం ఒకటి కడుతున్నాం. ఆల్రెడీ హైదరాబాదులో ఒకటి వుంది. విజయవాడలో కూడ వుంది. మిగతా మునిసిపాలిటీల విషయము ఆలోచన వుంది గాని కొన్ని జిల్లాలలో అయితే స్టేడియమ్స్ కట్టడం యింకా మొదలు పెట్టలేదు - కరీంనగరము, నల్గొండ జిల్లాలాంటి చోట - మెయిన్ స్టేడియమ్స్ అయిన తరువాత యిండోరు స్టేడియమ్స్ గురించి ఆలోచన చేస్తాము.

శ్రీ ఎ. మాధవరెడ్డి:- ఎన్ని మునిసిపాలిటీలలో యిప్పుడు స్టేడియమ్స్ వున్నవి? యింకా ఎన్ని కట్టవలసి వుంది?

శ్రీ వి. హనుమంతరావు:- విశాఖపట్టణములో కడుతున్నాము, హైదరాబాదు, విజయవాడలలో వున్నాయని ముందే చెప్పాను.

శ్రీ ఎ. మాధవరెడ్డి:- కార్పొరేషన్సు విషయం కాదు, మునిసిపాలిటీస్ గురించి అడిగాను.

شری ابراہیم بن عبداللہ مسقطی :- جناب اسپیکر صاحب - ۱۲ سوالات میں سے اردو میں سوالات صرف ۱۰ ہی ٹرانسلیشن ہوئے ہیں اسکی کاپیاں ہمیں دیئے گئے ہیں اور وہ ابھی [illegible] دیئے جا رہے ہیں -

مسٹر اسپیکر :- میں اے - ایس - کو بھیج رہا ہوں اسکے تعلق سے -

[illegible] ٹرانسلیشن اردو میں [illegible]

مسٹر اسپیکر :- انگلش سے تلگو اور تلگو سے انگلش ٹرانسلیشن کرنے والے لوگ مل جاتے ہیں لیکن تلگو سے اردو کرنے والے لوگ نہیں مل رہے ہیں میں کوشش کر رہا ہوں - ۱۷ اور ۱۸ اسمبلی میٹنگ نہیں ہے میں خود اسکے لئے کوشش کرونگا -

ఏలూరు వద్ద కల్తీ కల్లును తయారు చేయుట

29-

*1034- సర్వశ్రీ యం. ఓంకార్ (నర్సంపేట), సిహెచ్. విఠల్‌రెడ్డి (నర్సాపూర్), దేశిని చినమల్లయ్య (ఇందుర్తి):- పౌరసరఫరాల శాఖామంత్రి దయచేసి ఈ క్రింది విషయములు తెలిపెదరా:

(అ) పశ్చిమ గోదావరి జిల్లా ఏలూరులో కల్లు గీతను ఆపివేసి కల్తీ కల్లును తయారు చేయుచున్న విషయముపై శాసన సభ్యులు శ్రీ ఎం. ఓంకార్ 1990, ఫిబ్రవరి రెండవ వారములో వ్రాసిన డి.ఓ. ఉత్తరము ప్రభుత్వానికి అందినదా;

(ఆ) అయినచో, దానిపై తీసుకొన్న చర్య ఏమి;

(ఇ) ఏలూరు కల్లు గీత పనివారలకు టి.సి.ఎస్. లేక టి.ఎఫ్.టి. గాని ప్రభుత్వం మంజూరు చేసినదా?

పౌర సరఫరాలు, అబ్కారి శాఖామంత్రి (శ్రీ యం. పద్మనాభం):- అధ్యక్షా,

(అ) అవునండి.

(ఆ) అబ్కారి అధికారులు, ఏలూరులోని కల్లు దుకాణములను 19.11.1989 మరియు 5.2.1990 తేదీలలో ఆకస్మిక దాడులు జరిపి, కల్లును రసాయన విశ్లేషణ చేయగ కల్లులో క్లోరల్ హైడ్రేట్ లేదని తేలినది.

(ఇ) ఏలూరు సెలక్షన్ గ్రేడ్ మునిసిపాలిటీ అయినందువలన 1989-90 అబ్కారి విధానము ప్రకారము టి.సి.ఎస్. గాని టి.ఎఫ్.టి పథకము క్రింద గాని కల్లు దుకాణములు మంజూరు చేయుటకు వీలుకాదు.

శ్రీ ఎం. ఓంకార్:- అధ్యక్షా, ఆశ్చర్యం ఏమంటే, అధికారులు వెళ్ళి కల్లు దుకాణాలను తనిఖీ చేస్తే కల్లులో ఏ విధమైన కల్తీ లేదని తేలిందట. ఒకవైపు గీత పారిశ్రామికులచేత కల్లు గీయించకుండా వుండడం వల్ల నెలల తరబడి వారు ఆందోళన చేస్తున్నమాట నిజం కాదా? కల్లు గీయకుండా కల్లు అమ్ముడుపోతుంది. క్లోరల్ హైడ్రేట్, కుంకుడు కాయ, మంగకాయ, సాక్రిన్ కలిపి కల్తీ కల్లు అమ్ముతున్నారు. ఇక్కడ రెండు పాయింట్లు వున్నవి. మొదటిది, 50 మంది కార్మికుల ఉపాధి పోయింది. కల్తీ కల్లు తయారుచేసి జనాన్ని నష్టపరుస్తున్నారు. అది సీరియస్‌గా ఆలోచిస్తున్నారా? రెండవది, 1989-90 సంవత్సరము పాలసీని ప్రకటించినప్పుడు యిచ్చిన హామీ ఏమంటే, నిజంగా

కల్లు గీసుకునే కార్మికులు ఆ మునిసిపల్ పరిధిలో వుంటే వారికి తప్పనిసరిగా టి.సి.ఎస్., టి.ఎఫ్.టి. క్రింద యిస్తామని అన్నారు. అది నిలబెట్టుకుంటారా? మూడవది, ఆ జిల్లా మంత్రి అయిన గౌరవ రవీంద్రనాథ చౌదరిగారి వద్దకు ఆ కార్మికులు వెళ్ళి, మీరు మా జిల్లా మంత్రి గాబట్టి పరిష్కరించాలని చెప్పిన మాట నిజమా? అయినప్పుడు ఆ మంత్రిగారు ఎందుకు పరిష్కరించలేదు?

శ్రీ ఎం. పద్మనాభం:- అధ్యక్షా, అక్కడ గీత కార్మికులు ఆందోళన చేస్తున్నారనే మాట ప్రభుత్వ దృష్టికి రాలేదు.

మిస్టర్ స్పీకర్:- క్లోరల్ హైడ్రేట్ కలుపుతున్నారనేది ఏమైనా దృష్టికి వచ్చిందా, ఎవరినైనా పట్టుకున్నారా?

శ్రీ ఎం. పద్మనాభం:- లేదు. కల్తీ లేదని కెమికల్ ఎగ్జామినర్ రిపోర్టు వచ్చింది. అక్కడ 3,482 చెట్లు ఎలాట్ చేస్తే 1120 చెట్లను గీయించడం జరిగింది. మిగతా సీజనులో మిగతా చెట్లు గీస్తారు. గతములో నిర్ణయము చేసిన పాలసీ వల్ల గీత కార్మికుల మనుగడ దెబ్బతిన్న మాట వాస్తవము. వచ్చే సంవత్సరము కొత్త పాలసీ ఫైనలైజ్ చేసే-ముందు ఆ వృత్తి మీద ఆధారపడిన గీత కార్మికులకు పాత సొసైటీలను యివ్వడానికి ముఖ్యమంత్రిగారి దృష్టికి, కేబినెటు దృష్టికి తీసుకువచ్చి న్యాయం చేయడానికి ప్రయత్నం చేస్తానని మనవి చేస్తున్నాను.

శ్రీ సిహెచ్. విఠల్‌రెడ్డి:- అధ్యక్షా, ఈమధ్యన నూతన రసాయన వస్తువులను తయారుచేసి వాటితో కల్లును తయారు చేస్తున్నారు. ఆ నూతన రసాయన వస్తువులను కనుగొనే పరికరము ప్రభుత్వం వద్ద లేదు. కనుక ఆ నూతన రసాయన వస్తువులను కనుగొనే పరికరాన్ని తయారు చేయడానికి రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ప్రత్యేకంగా చర్య తీసుకుంటుందా లేదా?

శ్రీ ఎం. పద్మనాభం:- ఈ విషయాలు ప్రభుత్వం పరిశీలన చేస్తుంది. అవసరమైతే విఠల్‌రెడ్డిగారి సలహా తీసుకొని ఆ పరికరాన్ని ఏర్పాటు చేయడం జరుగుతుంది.

శ్రీ సిహెచ్. విఠల్‌రెడ్డి:- అధ్యక్షా, నా సలహా తీసుకోవలసిన అవసరం లేదు. ఎక్స్‌పర్ట్సు వున్నారు, వారి సలహాలు తీసుకోండి.

మిస్టర్ స్పీకర్:- మీరు ఎక్స్‌పర్టు కాదులెండి, మీరు కల్తీ ఎక్స్‌పర్టు కాదు. క్లోరల్ హైడ్రేట్ కలిపేది మీకు తెలియదు.

(నవ్వులు)

శ్రీ డి. చినమల్లయ్య:- అధ్యక్షా, ప్రశ్న యొక్క ముఖ్య వుద్దేశము ఏమంటే కల్లు గీయకుండానే కల్లు సృష్టించబడి అమ్మడం జరుగుతున్నది. గీత కార్మికులు నిరుద్యోగులు అవుతున్నారు. నిరుద్యోగాన్ని యింకా పెంచడానికి యిది ప్రోత్సహిస్తున్నది. నిరుద్యోగాన్ని [illegible] వసతి కల్పిస్తూ, అక్కడ కల్తీని నివారించే

కార్యక్రమము తీసుకోమంటే, కల్తీ లేదని అది మంచిదే అని చెబితే ఎట్లా? అందులో అది లేదంటున్నారు. అందులో లేకుండానే తయారు చేస్తున్నారు. అటువంటిది కూడ వుండవచ్చు. మూడువేల చెట్లు వుంటే 1100 చెట్లు గీశారని వారు చెబుతున్నారు. ఆ 1100 చెట్లు కూడ నాకు తెలిసినంతవరకు – గీయకుండానే రకాలు పెట్టారు. ఆ చెట్లను ట్యాపర్సు ఎక్కడం లేదు. వారికి అక్కడ ఉద్యోగం లేదు. అక్కడ కల్లు మాత్రము వుత్పత్తి అవుతున్నది. దానిని పరిశీలించమంటే కల్లులో కల్తీ లేదని సమాధానం చెబితే ఎట్లా? దాని పూర్వాపరాలు పరిశీలించి చట్టరీత్యా చర్య తీసుకోవాలి. రెండవది, గత ప్రభుత్వము హామీ యిచ్చింది – యీ విధమైనటువంటి పట్లు పడితే – గీత కార్మికులు వున్న చోట ఆ చెట్లను టి.సి.ఎస్., టి.ఎఫ్.టి. క్రింద యిస్తుందని హామీ ఇచ్చింది. ఆ హామీని నిలబెట్టుకోడానికి యీ ప్రభుత్వం హామీ యిస్తుందా?

శ్రీ ఎం. పద్మనాభం:– గత రెండు సంవత్సరాల కొత్త పాలసీ ప్రకారము పాట దారులు ఎవరైతే వున్నారో, వారి దగ్గర గీత కార్మికులు పని చెప్పమని చెప్పడానికి ప్రభుత్వానికి ఎటువంటి అధికారం లేదు. టి.సి.ఎస్., టి.ఎఫ్.టి. క్రింద యివ్వడానికి ఎటువంటి అవకాశం లేదు. వచ్చే సంవత్సరము కొత్త పాలసీ చేసేప్పుడు కేబినెటు దృష్టికి, ముఖ్యమంత్రిగారి దృష్టికి తీసుకువెళ్లి న్యాయం చేస్తామని ముందే మనవి చేశాను.

శ్రీ ఎస్. రాఘవరెడ్డి:– మంత్రిగారు క్లోరల్ హైడ్రేట్ కలుపలేదని చెప్పారు. కలుపకపోవచ్చు గాక. కాని ఒక విషయములో నేరం లేదా? ఆ ఊరిలో చెట్లు గీయకుండా కల్లు ఎక్కడి నుండి వస్తున్నది, అమ్మారని చెబుతున్నారు. అది పరిశీలించారా? అది ఎక్కడి నుండి వస్తుందని ప్రభుత్వం భావిస్తున్నది. రెండవది, యీ విషయాలు దృష్టిలో పెట్టుకొని వచ్చే సంవత్సరము ఫస్ట్ గ్రేడ్, సెకండ్ గ్రేడ్, స్పెషల్ గ్రేడ్ మునిసిపాలిటీలలో వున్న చెట్లను ఆ టౌన్సులో వున్న గీత కార్మికులకే, సొసైటీలకే – మాములాలలను – అప్ప గిస్తారా?

మిస్టర్ స్పీకర్:– వారు పర్టినెంటు పాయింటు అడిగారు. నేను యింటరప్ట్ అవుతున్నానని అనుకోవద్దు. మూడు వేల చెట్లు వుంటే 1100 చెట్లు గీశారు. కల్లు ఎక్కడి నుండి వస్తుంది కంజప్షన్ కొరకు. ఎన్ని లీటర్ల కంజప్షన్ వుంది?

శ్రీ ఎం. పద్మనాభం:– 3,400 చెట్లు కేటాయించాం. ఎక్సయిజు ఆక్షన్ జరిగి నాలుగు నెలలు అయింది. సమ్మర్‌లో మిగతా చెట్లు గీస్తారు. ఇప్పటివరకు 1100 చెట్లు గీయడం జరిగింది. గతములో, సెలక్షన్ గ్రేడ్, స్పెషల్ గ్రేడ్, ఫస్టు గ్రేడ్ మునిసిపాలిటీ లలో, కొత్త పాలసీవల్ల సొసైటీలను రద్దు చేయడం జరిగింది. కొత్త పాలసీ తెచ్చేప్పుడు, ముఖ్యమంత్రిగారి దృష్టికి, కేబినెటు దృష్టికి తీసుకువెళ్లి వారికి న్యాయం చేయడానికి ప్రయత్నం చేస్తానని మనవిచేస్తున్నాను.

శ్రీ కె. ప్రభాకరరావు:– అధ్యక్షా, మంత్రిగారి సమాధానం నాకు ఆశ్చర్యంగా ఉంది. 3 వేల చెట్లు ఉంటే 1100 చిల్లర చెట్లు గీసారని చెప్పారు. అన్ని చెట్లు ఒకే సీజనులో గీస్తారు కాని వేరు వేరు సీజనులలో గీయరు. కోల్డు స్టోరేజిలో పెట్టి తీసే

పోరడక్కు కాదు. ఆ 3 వేల చిల్లర చెట్లు గీతకార్మికులు ఎందుకు యుటిల్తెజు చేసుకోలేక పోయారు? అక్కడికి మినిస్టరుగారు స్వయంగా వెళ్ళి చూసి వచ్చారా లేకపోతే అధికారులు చెప్పిన సమాధానం చెబుతున్నారా? లిక్కర్ కాంట్రాక్టర్సు అంతా సిండికేట్ క్రింద ఫారం అయి ఈ వ్యాపారాన్ని దెబ్బతీయడానికి ప్రయత్నం చేస్తున్నారు. 3 వేల చిల్లర చెట్లు ఉంటే 1100 చిల్లర చెట్లు మాత్రమే గీయడం ఏమిటి? టాడీ ట్యాపింగు లేకపోతే ఆ కల్లు అంతా ఎక్కడినుంచి వస్తున్నది? ఇప్పుడైనా మినిస్టరుగారు అక్కడకు వెళ్ళి చూసివస్తారా?

శ్రీ ఎం. పద్మనాభం:- ఈ చెట్లలో ఈత చెట్లు, తాడి చెట్లు అని ఉంటాయి. తాడి చెట్లు ఒక సీజనులో గీస్తే ఈత చెట్లు ఇంకొక సీజనులో గీస్తారు. అక్టోబరు, నవంబరు, డిశంబరు, జనవరి మాసాలలో ఒక రకం చెట్లు గీస్తారు. ఇప్పటికి 1100 చిల్లర చెట్లు గీసారు. ఇంకా 2,300 చెట్లు మార్చి, ఏప్రిల్, మే, జూన్, జూలై మాసాలలో గీయడం జరుగుతుంది. ఇప్పుడు మధ్యలో ప్రభుత్వం జోక్యం చేసుకొనడానికి వీలులేదు. అధికారులు ఇచ్చిన సమాధానం నేను సభకు తెలియజేయడం జరిగింది. నేను వెళ్ళి స్వయంగా చూడలేదు.

శ్రీ సి. దాస్ (సత్యవేడు):- అధ్యక్షా, కల్లు అడల్ట్రేషనువల్ల రాష్ట్రంలో చాలా మంది చనిపోతున్నారు. అలాగే సారా అడల్ట్రేషనువల్ల కూడా చనిపోతున్నారు. అందువల్ల ఈ అడల్ట్రేషనును చెకప్ చేయడానికి గవర్నమెంటు దగ్గర ఏమైనా మెషినరీ ఉందా?

శ్రీ ఎం. పద్మనాభం:- ఈ విషయంలో ఎన్ఫోర్సుమెంటు వింగ్‌వారు దాడులు చేస్తున్నారు. ఇంకా ఎక్కువ కృషిచేసి కల్తీ లేకుండా ప్రయత్నం చేస్తాము.

శ్రీ పి. నారాయణరెడ్డి:- అధ్యక్షా, కల్లులో క్లోర్హైడ్ హైడ్రేట్ కాకుండా డైజోఫాం అనేది కూడా కలుపుతున్నారు. కల్తీ శాంపిల్సు డిపార్టుమెంటువారు తీసుకొని వెళతారు. వాటిలో కల్తీ ఉందో లేదో కనుగొనడానికి పరికరాలు ఉన్నాయి. డైజోఫాం కనుగొనడానికి మాత్రం పరికరాలు లేవు. దీనిమీద ప్రభుత్వం చర్యలు తీసుకొంటుందా? కల్లు చెట్లకు - ఈత చెట్లకు హక్కెమాలీఖానా పెంచితే వారు ఇంకా ఎక్కువ చెట్లు పెంచ డానికి వీలుంటుంది. ఇప్పుడు ఎలాట్‌చేసిన చెట్లు తక్కువ ఉన్నాయి. అందుచేత హక్కెమాలీ ఖానా పెంచుటకు ప్రయత్నిస్తారా?

శ్రీ ఎం. పద్మనాభం:- అది పరిశీలిస్తాము.

శ్రీ ఎం. రఘుమారెడ్డి (నల్గొండ):- ఈ రాష్ట్రంలో నాకు తెలిసిన ఇన్ఫర్మేషను ప్రకారం ఎంత కల్లు ఉత్పత్తి అవుతున్నదో అన్ని చెట్లు లేవు. అసలు ఎన్ని చెట్లు గీస్తున్నారు, ఎంత కల్లు వస్తున్నది, ఎంత కల్లు అమ్ముతున్నారు అనే లెక్కలు ప్రభుత్వం దగ్గర ఉన్నాయా? కెమికల్సుతో కూడాన కల్లు త్రాగడంవల్ల ఆరోగ్యం పాడైపోతున్నదని కర్నాటకలో కల్లు రద్దు చేసారు. ఆవిధంగా మన రాష్ట్రంలో కూడా కల్లు రద్దు చేస్తారా?

శ్రీ ఎం. పద్మనాభం:- కల్లు రద్దు చేసే ప్రసక్తి లేదు. చెట్లు లేవని చెప్పారు. రెవిన్యూ డిపార్టుమెంటుతో మాట్లాడి చెట్లు సర్వే చేయించి, అవి ఆ టి.సి.ఎస్.కు ఎలాట్ చేసి వారికి నష్టం లేకుండా చేస్తామని మనవి చేస్తున్నాను.

శ్రీ ఎం. ఓంకార్:- ఏలూరు పట్టణంలో సారా కాంట్రాక్టరు కల్లు కాంట్రాక్టు కూడా తీసుకనడంవల్ల కల్లును కార్మికులు గీయకుండా చేసిన మాట వాస్తవమా? ఇది వరకు ఉన్న కాంట్రాక్టరుకే మరల ఇస్తూ వచ్చారు, అదేవిధంగా ఈ సంవత్సరం కూడా అతనికే అవకాశం ఇవ్వాలని నిరాహార దీక్షకు పూనిన మాట నిజమా? కొత్త విధానం అక్టోబరులో వస్తుంది. ఈమధ్య కాలంలో వారు బ్రతకడానికి ఏమీ లేదు. చెట్లు గీయ కుండా గీసినట్లు కాగితాలమీద చూపిస్తున్నారు. అందుచేత మంత్రిగారు అక్కడకు వెళ్లి పరిశీలించి అధ్యక్షుల ద్వారా మాకు తెలియజేసి వారికి పని కల్పించడానికి హామీ ఇస్తారా?

శ్రీ ఎం. పద్మనాభం:- ఈ కల్లు దుకాణాలు పాటలు పాడేటప్పుడు ఎవర్నైనా ఆ పాటలో పాల్గొనవచ్చు. వారు పాడిన తరువాత సెప్టెంబరు 1990 వరకు వారికి లైసెన్సు ఇవ్వడం జరిగింది. ఈమధ్యలో మేము అందులో ఇంటర్‌ఫియర్ కావడానికి లేదు. అక్టోబరు 1990 నుంచి కొత్త సంవత్సరం ప్రారంభం అవుతుంది. దీనికి మే, జూన్ మాసాలలో కొత్త పాలసీ తయారు చేయాలి. అప్పుడు ముఖ్యమంత్రిగారి దృష్టికి, క్యాబినెట్ దృష్టికి తీసుకొని వెళ్లి గీత కార్మికులకు న్యాయం చేయడానికి ప్రయత్నం చేస్తామని ముందే చెప్పడం జరిగింది. కొత్త పాలసీ చేసేప్పుడు గీత కార్మిక నాయకుల సమావేశం జరుపుతూ ఉంటాము. అప్పుడు ఫ్లోర్ లీడర్సును ఆహ్వానించి వారి సలహాలు కూడా తీసుకుంటాము.

ప్రవేశ పన్ను రద్దు

30-

*143- సర్వశ్రీ వై. రామకృష్ణుడు (తుని), జీ. ముద్దుకృష్ణమ నాయుడు (పుత్తూరు), టీ. బాల్‌రెడ్డి, వి. జయపాల్ (పరకాల), ఆర్. రవీంద్రనాథరెడ్డి (ఆలంపూర్), పి. అశోకగజపతిరాజు (విజయనగరం):- దేవాదాయ శాఖామంత్రి దయచేసి ఈ క్రింది విషయములు తెలిపెదరా:

(అ) ప్రవేశ పన్ను రద్దు చేయు ప్రతిపాదన ఏమైనా ప్రభుత్వమునందున్నదా;

(ఆ) అయినచో, ఎప్పుడు?

దేవాదాయ, వాణిజ్య పన్నుల శాఖామంత్రి (శ్రీ ఎం. రవీంద్రనాథ్ చౌదరి):-

(అ) అవునండి.

(ఆ) 1990, ఏప్రిల్ 1వ తేదినుండి.

శ్రీ వై. రామకృష్ణుడు:- అధ్యక్షా, మంత్రిగారు సమాధానం చెబుతూ ఎంట్రీ టాక్సు 1-4-1990 నుంచి రద్దు చేస్తామని చెప్పారు. రద్దు చేసిన రోజుకు ప్రవేశపెట్టిన రోజుకు మధ్య ఎరియర్సు వస్తాయి. అది ఏమి చేస్తారు? ఎంట్రీ టేక్సు రద్దు చేసిన
9.40 దానికి ప్రత్యామ్నాయంగా ఏమి చర్యలు తీసుకున్నారు?
ఉ.

మిస్టర్ స్పీకర్:- రద్దు చేశామన్నారు - ఇంకా ఏముంది?

శ్రీ వై. రామకృష్ణుడు:- రెవిన్యూ తగ్గింది - దానికి ఏమి చర్య తీసుకున్నారు?

మిస్టర్ స్పీకర్:- రద్దు చేసే ప్రతిపాదన ఉందా అని అడిగితే రద్దు చేశాము అన్నారు కదా.

శ్రీ వై. రామకృష్ణుడు:- ఆల్టర్‌నేటివ్ చర్య తీసుకొంటున్నాము అన్నారు - ఏమి చేశారు?

శ్రీ ఎం. రవీంద్రనాథ చౌదరి:- పదమూడు కోట్ల రూపాయలు ఎంట్రీ టేక్స్‌వల్ల ఉంది. దానిని ఎలా రికవర్ చేయాలి ఆలోచిస్తున్నాము.

కేంద్రరంగంలో విద్యుచ్ఛక్తి కేంద్రాలు

31-

*229- శ్రీ వి. రాంభూపాల్ చౌదరి (కర్నూలు):- ఆర్థిక, విద్యుచ్ఛక్తి శాఖమంత్రి దయచేసి ఈ క్రింది విషయములు తెలిపెదరా:

(అ) రాష్ట్రములోని కేంద్రరంగములోగల విద్యుచ్ఛక్తి కేంద్రాల ఉత్పాదక శక్తి ఎంత;

(ఆ) రాష్ట్రములో గల కేంద్ర రంగ విద్యుచ్ఛక్తి కేంద్రాల నుండి రాష్ట్ర వాటా ఎంత;

(ఇ) ఇతర రాష్ట్రాలలో గల కేంద్ర రంగ విద్యుచ్ఛక్తి కేంద్రాల నుండి రాష్ట్రానికి సరఫరా చేయబడుతున్న విద్యుచ్ఛక్తి పరిమాణమెంత?

ఆర్థిక, విద్యుచ్ఛక్తి శాఖామంత్రి (శ్రీ కె. రోశయ్య):-

(అ) ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో వున్న ఒకే ఒక కేంద్రరంగ విద్యుత్‌స్టేషను అంటే రామగుండం సూపర్ థర్మల్ విద్యుత్ స్టేషను మొత్తం ఉత్పత్తి సామర్థ్యం 2,100 మె.వా.లు.

(ఆ) రామగుండం థర్మల్ విద్యుత్ స్టేషను నుండి రాష్ట్ర వాటా 580 మెగావాట్లు.

(ఇ) కల్పకం వద్దగల మద్రాసు అణు విద్యుత్ స్టేషను నుండి 40 మెగావాట్లు తమిళనాడులోని న్వైవేలి వద్ద వున్న 2వ మైన్‌కట్ థర్మల్ విద్యుత్ స్టేషను నుండి 97 మెగావాట్ల విద్యుత్‌ను కేంద్ర ప్రభుత్వం మన రాష్ట్రానికి కేటాయించింది.

శ్రీ వి. రాంభూపాల్ చౌదరి:- మన రాష్ట్రంలో సెంట్రల్ సెక్టార్ క్రింద ఉత్పత్తి అవుతున్న విద్యుచ్ఛక్తి 2,100 మెగావాట్లు అంటే 580 మెగావాట్లు అంటే ఒకటి బై నాలుగవ వంతు మనకు ఇవ్వడం జరుగుతున్నది, మూడు బై నాలుగవ వంతు ఇతర రాష్ట్రాలకు పోతున్నవి. తమిళనాడులోని కల్పకం నుంచి 40 మెగావాట్లు వస్తున్నవి అంటే - Only

1/4th we are getting and the remaining 1/4th is going to Other States. Is it our entitlement? How much is our entitlement? The previous Government used to say "We are not getting our quota from the Kalpakam Power Generation Station." అది ఎంత వరకు నిజమో చెప్పవలసిందిగా కోరుతున్నాను.

శ్రీ కె. రోశయ్య:- కేంద్ర సంస్థల నుంచి విద్యుత్ పంపిణీలో మన రాష్ట్రానికి కొంత అన్యాయం జరిగినట్లు మనం కూడా భావిస్తూనే ఉన్నాము. కల్పకం ఏటమిక్ పవర్ స్టేషన్‌లో 235 మెగావాట్ల శక్తి గల రెండు యూనిట్స్‌లో 470 మెగావాట్లు ఉత్పత్తి అవుతుంటే మన రాష్ట్రానికి కేవలం 40 మెగావాట్లు వస్తున్నది. నైవేలిలో 670 మెగావాట్లు ఉత్పత్తి అవుతుంటే, మొదటి దాంట్లో రావడం లేదు, రెండవ దాంట్లో 620 మెగావాట్లలో 97 మెగావాట్లు మాత్రమే మన రాష్ట్రానికి వస్తున్నది. గత చరిత్ర పరిశీలిస్తే - కల్పకం నుంచి పంపిణీ సక్రమంగా జరగలేదు. రాష్ట్రాల మధ్య పంపిణీ చేసేందుకు స్థిరీకరించిన విధానం లేకుండా ఉంది. ఏ రాష్ట్రానికి ఆ రాష్ట్రం వారు మాకే కావాలని అడగడం, కేంద్రానికి పదే పదే విజ్ఞప్తులు చేస్తూండటం, కల్పకం నుంచి మాకు వాటా రావాలంటూ అడుగుతూండటం జరిగినప్పుడు కేంద్రం తన అశక్తతను వ్యక్తం చేసింది. రామగుండం వచ్చినప్పుడు కొన్ని సూత్రాలు ఏర్పాటు చేయడం జరిగింది. ఏ రాష్ట్రంలో సంస్థ స్థాపిస్తారో, వారు నీరు, స్థలం మొదలైన సదుపాయాలు కల్పిస్తారు కనుక పది శాతం వారికి ఇచ్చి, మిగతాది గత కొన్నేళ్ళుగా ఏ రాష్ట్రంలో ఎంత విద్యుత్ వినియోగం అవుతున్నది చూసి పంపిణీ చేస్తున్నారు. నైవేలి, కల్పకంల నుంచి మనకు సహజంగా రావలసిన వాటా రావడం లేదు. మన రాష్ట్రం నుంచి పదే పదే విజ్ఞప్తి చేసినా ఫలితం లేకపోయింది.

Mr. Speaker:- Q.No.32 (*289) is postponed at the request of the Member.

గుంటూరు జిల్లా జంపనిలోని చక్కెర కార్మాగారము మేనేజింగ్ డైరెక్టరుచే నిధుల దుర్వినియోగము

33-

*477- సర్వశ్రీ ఎ. ధర్మారావు (వేమూరు), జి. వెంకటరెడ్డి (దుగ్గిరాల):- రవాణా మరియు చక్కెర కర్మాగారాల శాఖామంత్రి దయచేసి ఈ క్రింది విషయములు తెలిపెదరా:

(అ) గత మూడు సంవత్సరాలుగా గుంటూరు జిల్లా జంపనిలోని చక్కెర కర్మాగారము మేనేజింగ్ డైరెక్టరుపై మోసము మరియు నిధుల దుర్వినియోగాలపై పెక్కు ఫిర్యాదులున్న విషయము వాస్తవమేనా;

(ఆ) అయినచో, వాటిపై తీసుకొన్న చర్య ఏమి?

Minister for Transport, Sugar (Sri G.V. Sudhakar Rao):-

(a) There were certain allegations with regard to employment of persons, utilisation of cane development fund etc. against Sri A. Lakshmana Rao, the then Managing Director, Nannapaneni Venkatrao, Co-operative Sugars, Jampani.

(b) The District Collector, Guntur has been asked to get the allegations enquired into and to send his report. The enquiry report is awaited. Necessary action will be taken on the findings of the enquiry report. The Officer has been transferred from Jampani Sugar Factory.

శ్రీ ఏ. ధర్మారావు:- ఈ షుగర్ ఫ్యాక్టరీ మేనేజిమెంట్ ఫ్రాడ్ చేస్తున్నదని నాన్ని వేలమంది రైతులు, ఆ ప్రాంత శాసనసభ్యులు, ఫ్యాక్టరీలో పనిచేస్తున్న కార్మిక సంఘాలు ఫిర్యాదులు చేస్తే, ప్రభుత్వం విచారణ జరిపిస్తామని అన్నది. ఆ విచారణ రిపోర్టు ఇంత వరకు రాలేదు - ఎప్పటిలోగా ఆ రిపోర్టు తెప్పిస్తారు? విచారణ కలెక్టర్‌ను చేయమని ఆదేశించాము అంటున్నారు - కలెక్టరు డిస్ట్రిక్టు కోఆపరేటివ్ ఆఫీసర్‌కు పంపిస్తే, ఆయన డెప్యూటీ రిజిస్ట్రారుకు ఇస్తే, ఆయన సబ్ రిజిస్ట్రార్‌కు ఇచ్చారు. షుగర్ ఫ్యాక్టరీ ఫ్రాడ్ విషయం ఒక కోఆపరేటివ్ సబ్ రిజిస్ట్రార్ ఎలా ఎంక్వయిరీ చేస్తాడు? కనుక ఒక ఐ.ఏ.ఎస్. ఆఫీసర్ చేత చేయిస్తారా? మూడు సంవత్సరాలుగా ఈ కోపరేటివ్ షుగర్ ఫ్యాక్టరీకి రెగ్యులర్ ఎమ్.డి. లేడు - ఉన్న వారిని బదలాయించి సబార్డినేట్ ఆఫీసర్‌కు ఇన్‌ఛార్జి ఇచ్చారు. ఫుల్ ఎడిషనల్ ఛార్జి ఇచ్చి ఇన్‌కాంపిటెంట్ ఆఫీసర్‌ను రెగ్యులర్ ఆఫీసర్‌గా వేశారు. మూడు సంవత్సరాలుగా ఇన్‌ఛార్జి ఉన్నాడు. రెగ్యులర్ ఆఫీసర్‌ను వేయమని అడిగితే, డైరక్టర్ ప్రతిపాదన పంపిస్తే, ప్రభుత్వం ఆ ఇన్‌ఛార్జి ఆఫీసర్‌నే మూడు సంవత్సరాలుగా ఉంచింది. దానివల్ల ఫ్యాక్టరీకి ముప్ఫయి లక్షల రూపాయల నష్టం జరిగింది. కేన్ డెవలప్‌మెంట్ ఫండ్ నుంచి వేయి ఫిల్టర్ పాయింట్స్ వేయమంటే, ఆ డబ్బు వినియోగించకుండా - ఒక్క పంప్‌సెట్ కూడా వేయకపోవడం జరిగింది. బాధ్యత లేని ఆఫీసర్‌ను అక్కడ పెట్టడంవల్ల సొమ్ము దుర్వినియోగం చేయడం జరిగింది. ఈ ప్రభుత్వం అయినా సీరియస్‌గా ఆలోచించి ఏక్షన్ తీసుకుంటుందా?

శ్రీ జి.వి. సుధాకరరావు:- నేను ఇచ్చిన వివరాలలో స్పష్టంగా ఉంది. చాలా జాప్యం జరిగిందని 7-7-1988న కంప్లయింట్ వస్తే ఈరోజు వరకు కలెక్టర్ దగ్గరనుంచి ఎలాంటి ఎంక్వయిరీ రిపోర్టు రాలేదు - చాలా విచారకరమైన విషయము. అందువల్ల మళ్లీ 11-1-1990న టెలిగ్రాము కూడా పంపించడం జరిగింది. ముఖ్యంగా దాదాపు రెండు సంవత్సరాల నుంచి ఎంక్వయిరీ జరగకుండా ఉండడం చాలా విచారకరమైన విషయం. వచ్చే పదిహేను రోజుల్లో కలెక్టర్ దగ్గిర నుంచి రిపోర్టు రాకపోతే - ఈ ఎంక్వయిరీ చేసేందుకు డిపార్టుమెంటు నుంచి ఒక అధికారిని పంపించి తగిన ఎంక్వయిరీ చేయించగలమని నేను సభాముఖంగా వాగ్దానం చేస్తున్నాను. ఆ ఎమ్.డి. అక్కడ పనిచేస్తున్న మాట

వాస్తవం. ఇప్పుడే కొత్త ఎమ్.డి.ని అక్కడ నియమించడం జరిగింది. బహుశా ఇంకా ఆయనకు ఆదేశాలు చేరాయో లేదో, ఆయన పదవి తీసుకున్నాడో లేదో కానీ ప్రభుత్వం నుంచి కొత్త ఎమ్.డి.ని పంపించడం జరిగింది.

భోజన ఛార్జీలు పెంపుట

34-

*604- సర్వశ్రీ సిహెచ్. విఠల్‌రెడ్డి, ఎస్. వేణుగోపాలాచారి (నిర్మల్), బి. జనార్ధన్ (చెన్నూరు), జి. యాదగిరిరెడ్డి (రామన్నపేట), కె. భిక్షం (బూర్గంపాడు), మహమ్మద్ రజబ్ అలీ, పి. నాగేశ్వరరావు, దేశిని చినమల్లయ్య:- సాంఘిక సంక్షేమ శాఖా మంత్రి దయచేసి ఈ క్రింది విషయములు తెలిపెదరా:

(అ) నిత్యావసర సరకుల ధరలు విపరీతంగా పెరిగిన కారణంగా భోజన ఛార్జీలను రూ. 170 నుండి 250 వరకు పెంచాలనే కోర్కెకు మద్ధతుగా లక్షలాది విద్యార్థులు సమ్మెకు మరియు రాస్తా రోకో ఆందోళనకు పూనుకొన్న విషయం వాస్తవమేనా;

(ఆ) అయినచో, ఇందు విషయంలో ప్రభుత్వము తీసుకొన్న చర్య ఏమి?

సాంఘిక సంక్షేమ, సాంస్కృతిక వ్యవహారాల శాఖామంత్రి (డా. శ్రీమతి జె. గీతా రెడ్డి):-

(అ) లేదండి.

(ఆ) 1988-89లో మొత్తం రూ. 14 కోట్ల అదనపు వ్యయంతో ఒక్కొక్కరికి నెలకు రూ. 20/-ల వంతున అన్ని రకాలకు చెందిన బోర్డర్లకు, 25-4-1988 తేదీగల సాంఘిక సంక్షేమ (క్యూ - 2) శాఖ ఎం.ఎస్.నెం. 72 జి.ఓ.లో ప్రభుత్వం మెస్ ఛార్జీల రేట్లను పెంచింది.

9.50 ఉ. శ్రీ సిహెచ్. విఠల్‌రెడ్డి:- మార్కెట్లో నిత్యావసర వస్తువుల ధరలు విపరీతంగా పెరిగినాయి. ఆ దృష్ట్యా లక్షలాది విద్యార్థులు మెస్ ఛార్జీలు పెంచాలని రాష్ట్ర వ్యాపితంగా డిమాండు చేసినారు. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం గత ప్రభుత్వం యిచ్చిన జీ.ఓ.ను చదివినారా? దీనిని పునరాలోచన చేసి యీ పెరిగిన ధరల దృష్ట్యా మెస్ ఛార్జీలు పెంచేందుకు మంత్రిగారు ఆలోచిస్తారా?

శ్రీమతి జె. గీతారెడ్డి:- తప్పక పరిశీలిస్తామని చెబుతున్నాను.

నిజామాబాద్‌లోని బడాపహాడ్ దర్గాయొక్క ఆదాయము

35-

*117- శ్రీ ఎస్. సంతోష్‌రెడ్డి (ఆర్మూర్):- వక్ఫ్‌శాఖ మంత్రి దయచేసి ఈ క్రింది విషయములు తెలిపెదరా:

(అ) నిజామాబాద్ జిల్లాలో బడాపహాడ్ దర్గా యొక్క సంవత్సర ఆదాయమెంత;

(ఆ) సదరు దర్గాను అభివృద్ధి చేయడానికి తీసుకొనుచున్న చర్యలేమి;

(ఇ) నిజామాబాదు వక్ఫ్ బోర్డు ఆస్తుల వివరాలేమి;

(ఈ) సదరు ఆస్తులను కాపాడడానికి తీసుకొనుచున్న చర్యలేమి?

వక్ఫ్ శాఖమంత్రి (శ్రీ మహమ్మద్ జానీ):-

(అ) 1989-90 సంవత్సరానికి వార్షిక ఆదాయం దాదాపు రూ. 13.42 లక్షలు.

(ఆ) సందర్శనకు వచ్చే భక్తుల కోసం నీటి సరఫరాను మెరుగుపర్చడానికి మెట్లు, మరుగుదొడ్లు, శిబిరాలు మొదలగువాటి నిర్మాణానికిగాను రూ. 6.55 లక్షల ఖర్చుతో ప్రాజెక్టు నివేదికను 1989, సెప్టెంబరులో తయారు చేయడమయింది. దానిని వక్ఫ్ బోర్డు ఆమోదించింది.

(ఇ) ఆస్తుల వివరాలు ఈ క్రింది విధంగా వున్నాయి.

వర్గం	నెం.	భూమి విస్తీర్ణం	ఇతర ఆస్తుల వివరాలు			
			ఇండ్లు	గదులు	దుకాణాలు/ మడిగేలు	పెట్రోలు బంకు
మసీదు	257	1324.36	21	17	61	1
దర్గాలు	178	1244.00	52	4	6	-
ఆశు ఖానాలు	1144	506.22	1	-	2	-
చిల్లాస్	868	669.17	-	-	-	-
శ్మశాన వాటికలు	830	16.14	-	-	-	-

(ఈ) వక్ఫ్ బోర్డు జిల్లాలోని వక్ఫ్ ఆస్తులను సంరక్షించడానికి అవసరమైన చర్యలను తీసుకుంటున్నది.

శ్రీ ఎస్. సంతోష్‌రెడ్డి:- మంత్రిగారి సమాధానంలో 1989-90కి బడాపహాడ్ దర్గా ఆదాయం రూ. 13 లక్షల 42 వేలు అని చెప్పినారు. మాకు ఉండే సమాచారం బట్టి అది రూ. 17 లక్షలు. బడాపహాడ్ నిజామాబాదు జిల్లాలో ఉన్నటువంటి దర్గాకు మూడు రాష్ట్రాల నుంచి మత ప్రసక్తి లేకుండా అన్ని మతాలకు చెందిన భక్తులు అక్కడకు వస్తారు. అటువంటి పుణ్యక్షేత్రానికి రూ. 6 లక్షల 55 వేలతో ఒక స్కీము తయారు చేసినట్లు అది మెట్లు, మంచినీటి సరఫరా సౌకర్యం, మరుగుదొడ్లకుగాను అని మంత్రిగారు చెప్పినారు. 19 కిలోమీటర్లు రోడ్డు అధ్వాన్న పరిస్థితిలో ఉంది. దానిని బాగు చేస్తారా? అదేవిధంగా 2000 మెట్లు ఉన్నటువంటి దర్గాకు రూ. 6 లక్షల 55 వేలు యెంత మాత్రం

సరిపోదు. ప్రతి సంవత్సరం దర్గాకు రూ. 17 లక్షలు ఆదాయం ఉన్నటువంటిది యేమి చేస్తున్నారు? అది దుర్వినియోగం అవుతున్నదా? ఇంత ఆదాయం ఉన్నటువంటి యీ పుణ్య క్షేత్రాన్ని డెవలప్ చేయవలసిన అవసరం ఉంది. అందువల్ల దీనిని పెద్ద ఎత్తున రూ. 50 లక్షలతో ఒక పథకాన్ని యేర్పాటుచేసి రోడ్ల నిర్మాణం, మెట్ల నిర్మాణం కొరకు మరుగు దొడ్ల నిర్మాణం కొరకు దీనిని తలపెడతారా? అదేవిధంగా పి.జి.కె.టి.కి. రూ. 5 లక్షలు మంజూరు అయితే అక్కడ ఉన్నటువంటి మేనేజింగు కమిటీ అవకతవకల పాలయి అది మంజూరు కాకుండా చేసిన వారిపై చర్య తీసుకుంటారా?

శ్రీ మహమ్మద్ జానీ:- వక్ఫ్ బోర్డు తీసుకున్న చర్యలను నా ప్రధానమైన ప్రశ్నకు యిచ్చిన సమాధానములో చెప్పినాను. గౌరవ సభ్యులు సలహా యిచ్చిన మేరకు కొండపైకి రోడ్డు నిర్మాణానికి అధిక వ్యయం అయినా దాని నిర్మాణం చేయడానికి సభ్యుల సలహాను ప్రభుత్వం స్పోర్ట్సివ్‌గా తీసుకుని పరిశీలన చేసి అమలు చేయడానికి ప్రయత్నం చేస్తుంది. రెండవది ఆ ఆదాయం సరియైనది కాదని చెప్పినారు. నేను గత 4, 5 సంవత్సరముల ఆదాయం వక్ఫ్ బోర్డువారు యిచ్చినది యీ సభ ముందు పెడుతున్నాను. 1985-1986లో రూ. 6 లక్షల 9 వేల 7 వందలు, 1986-87లో రూ. 9 లక్షల 78 వేలు. 1987-1988లో రూ. 9 లక్షల 78 వేల 5 వందలు. 1988-89లో రూ. 9 లక్షల 78 వేల 5 వందలు. 1989-90లో రూ. 13 లక్షల 42 వేలు ఆదాయం వచ్చింది. ఈ ఆదాయం వేలం ద్వారా వచ్చింది. యిది మా వక్ఫ్ బోర్డు వారు లిఖిత పూర్వకంగా సభకు సమర్పించినారు. మేనేజింగు కమిటీ అవకతవకలు జరిపిందని, సరియైన మేనేజింగు కమిటీ లేదని, నిధులు దుర్వినియోగం అయినట్లు సభ్యుల ఆరోపణను స్పోర్ట్సివ్‌గా తీసుకుని విచారణ చేయించడానికి ప్రభుత్వానికి ఎటువంటి అభ్యంతరం లేదని తెలియజేస్తున్నాను.

మద్దువలస మధ్యతరహా నీటిపారుదల పథకము

36-

*46- సర్వశ్రీ జి.ఎస్.ఎస్. శివాజి (సోంపేట), కె. ఎర్రన్నాయుడు:- మార్కెటింగ్ శాఖ మంత్రి దయచేసి ఈ క్రింది విషయములు తెలిపెదరా:

(అ) శ్రీకాకుళం జిల్లాలో మద్దువలస మధ్యతరహా నీటిపారుదల పథకము ఎప్పుడు ప్రారంభించినారు;

(ఆ) ప్రస్తుతము ఆ పథకము ఏ దశలో ఉన్నది;

(ఇ) సదరు పథకము యొక్క నమూనాను మార్చిన విషయము వాస్తవమేనా;

(ఈ) అయినచో, దానికి గల కారణములేమి?

మధ్యతరహా సాగునీటి శాఖమంత్రి (శ్రీ ఎం. వెంకటేశ్వరరావు):-

(అ) 1976లో ప్రారంభించడం జరిగింది.

(అ) రివర్ గ్యాప్‌లో మినహా ఎడమగట్టుపై మట్టిడాములు ఏర్పాటు చేయడం పూర్తయింది. డైకు ఏర్పాటుకూడా దాదాపుగా పూర్తయింది. కుడి ప్రధాన తూము నిర్మాణం కూడా కొనసాగుతున్నది. 9.60 కి.మీ. వరకు కుడి ప్రధాన కాలువ త్రవ్వకం పని పూర్తయింది. 9.60 కి.మీ. నుండి 19.48 కి.మీ. వరకు మిగిలిన పని కొనసాగుతున్నది.

<u>స్పిల్‌వే రెగ్యులేటర్:-</u>

1987, ఏప్రిల్‌లో స్పిల్‌వే రెగ్యులేటరు పనిని చేపట్టడం జరిగింది. నాలుగు బేస్‌లు పూర్తయ్యాయి. 6, 7 బేస్ పునాదులలో ఫాల్ట్‌జోను ఏర్పడటంవల్ల తదుపరి పనులకు అంతరాయం ఏర్పడింది. పనిని వేగిరపరచటానికి చర్యలు తీసుకోవటం జరిగింది.

(ఇ) లేదండి.

(ఈ) ఈ ప్రశ్నకు తావులేదు.

శ్రీ కె. ఎర్రన్నాయుడు:- మా శ్రీకాకుళం జిల్లా వెనుకబడిన జిల్లా తమకు తెలుసు. 1976లో దీనిని ప్రారంభించినట్లు మంత్రిగారు తెలియజేసినారు. ఇప్పటికే 14 సంవత్సరములు అయింది. ఇది మీడియం యిరిగేషను; అంటే యెంత నెగ్లెక్ట్ చేయబడినదో తమ ద్వారా మంత్రిగారి దృష్టికి తీసుకుని వస్తున్నాను. మద్దువలస ప్రాజక్టును ప్రారంభించినప్పుడు దీని అంచనా వ్యయం యెంత? యిప్పుడు దీనిని రివైజ్ చేసిన తర్వాత అంచనా వ్యయం యెంత? ఆ ప్రాజక్టును యే నిధుల నుంచి ఖర్చుపెట్టి పూర్తి చేస్తారు? అన్నది నిర్దుష్టంగా యీ సెషన్‌లో తెలియజేయాలి. ఇది బాగా జాప్యం చేయబడింది కనుక దీనిని గురించి నిర్దుష్టంగా చెప్పాలి. తర్వాత 14 సంవత్సరములు అయి లాండ్ ఎక్విజిషన్ చేసి రైతులకు నష్ట పరిహారం చెల్లించి ప్రభుత్వం హాండోవర్ చేసుకున్న భూమి మరల వారే సాగు చేసుకుంటున్నారు. ప్రభుత్వానికి చాలా నష్టం వస్తుంది. కాబట్టి మీరు బలహీన వర్గాలవారికి లీజ్‌కు యివ్వండి. లేకపోతే రైతాంగానికి లీజ్‌కు యివ్వండి. ఈ ప్రాజక్టు పూర్తి కావడానికి కొన్ని సంవత్సరములు పట్టవచ్చును. ఆ భూమి రైతులకు లీజ్ యిచ్చినారా? లేక బలహీనవర్గాల వారికి లీజ్‌కు యివ్వబోతున్నారా? ఆ విషయాన్ని తెలియజేయాలి.

శ్రీ ఎం. వెంకటేశ్వరరావు:- ఈ ప్రాజక్టు ఎస్టిమేటు రూ. 19 కోట్లు. రివైజ్డ్ ఎస్టిమేటు రూ. 39 కోట్లు. 31-3-1990 నాటికి రూ. 13 కోట్లు ఖర్చు పెట్టినారు. పూర్తి కావడానికి యింకా రూ. 26 కోట్లు యివ్వడం జరిగింది. అది 1995 మార్చి నాటికి పూర్తి చేయాలని అఫీషియల్స్‌తో మాట్లాడి ఒక నిర్ణయం తీసుకోవడం జరిగింది. ఎక్కువ బి.సి. వారు ఉన్నారు. ముఖ్యమంత్రిగారితో మాట్లాడి వారికి న్యాయం చేయడానికి తప్పకుండా చర్యలు తీసుకుంటాము.

Mr. Speaker:- Questions and Answers are over.

సంతాప ప్రతిపాదన

ఆంధ్రప్రదేశ్ శాసనసభ మాజీ సభ్యులు శ్రీ సి. మాధవరెడ్డి మృతిపట్ల సంతాపము

11.00 మిస్టర్ స్పీకర్:- ఆంధ్రప్రదేశ్ మాజీ శాసనసభ్యులు శ్రీ సి. మాధవరెడ్డిగారి మరణంపట్ల ఈ సభ వారు తమ ప్రగాఢ సంతాపాన్ని వెలిబుస్తూ, శోకార్తులైన వారి కుటుంబ సభ్యులకు తమ సానుభూతిని తెలియజేస్తున్నారు.

శ్రీ సి. మాధవరెడ్డిగారు 1962వ సంవత్సరములో బోత్ నియోజక వర్గం నుండి మొదటిసారి శాసనసభకు ఎన్నికయ్యారు. తరువాత లోకసభ సభ్యులుగా కూడా ఉన్నారు. వారు లోకసభ ప్రతిపక్ష నాయకులుగా కూడాఉన్నారు. వీరు కొంతకాలంగా అస్వస్థులుగా ఉంటూ మార్చి 14వ తేదీనాడు మద్రాసులో కన్ను మూశారు. వీరి ఆత్మకు శాంతి చేకూరాలని ప్రార్థిస్తూ, రెండు నిముషాలపాటు మౌనం పాటిద్దాం.

(సభ్యులందరూ లేచి రెండు నిముషములు మౌనము పాటించిరి)

సభా కార్యక్రమము

శ్రీ ఎన్. చంద్రబాబునాయుడు:- అధ్యక్షా, రూలు 148 క్రింద బ్రీచ్ ఆఫ్ ప్రివిలేజ్ మోషన్ ఇచ్చాము. ఇందులో ఈరోజు ప్రవేశపెట్టే బడ్జెటు పూర్తిగా లీక్ అయింది. నా దగ్గర ఫిగర్స్ కూడా వున్నాయి. వాటిని మీ దృష్టికి తెస్తున్నాను. ఈ రోజు ఆంధ్రప్రదేశ్ బడ్జెటు ఓపనింగ్ బ్యాలెన్స్.....

డా. ఎం.వి. మైసూరారెడ్డి (కమలాపురం):- అధ్యక్షా, నేను పాయింటాఫ్ ఆర్డర్ రెయిజ్ చేస్తున్నాను. రూలు 148 క్రింద బడ్జెటు లీకేజ్ అన్నదానిపై నోటీసు ఇచ్చామని వారన్నారు. Sir, I am on a point of order. Under Rule 148, the subject of Budget Leakage does not come under breach of privilege. Further, I may quote Kaul and Shakder, wherein....

Mr. Speaker:- Mr. Mysoora Reddy, let us hear the Member first as to what he has to say u/r 148, and whether there has been any infringement.

Dr. M.V. Mysoora Reddy:- I want to submit that it does not come under a matter of privilege.

Mr. Speaker:- You are not supposed to answer either on behalf of the Minister or the Chair. Mr. Naidu raised a matter under 'privilege'. He has not completed his submission - let him complete.

Sri D.K. Samarasimha Reddy:- My respectful submission is, the Member has given a notice under Rules 148 and 149. But the Hon'ble Speaker has to exercise his powers in that event.

Mr. Speaker:- I have not passed any orders. He has raised the matter in Zero Hour.

Sri D.K. Samarasimha Reddy:- Here under Rule 151, the Speaker has not given his consent. Therefore, the Member who has given notice can only say, "Sir, I have given a notice", and then he stops. However, he cannot go to the subject proper. The ball will be now in the court of the Hon. Speaker - I am just trying to refresh the memory.

Mr. Speaker:- I have received a notice signed by five Members before the commencement of session. I will pass appropriate orders on this.

Sri K. Vidyadhara Rao:- Sir, we must be given opportunity to explain. I have got a point of order also.

Mr. Speaker:- I am once again, to remind, that according to the decision in BAC, one by one has to rise and speak only with the permission of Chair. I take a serious view if so many members get up together.

With regard to the point of order Mr. Vidyadhara Rao, I may remind that it could be when there is a deviation from prescribed procedure. I will allow only the floor leaders. Let us not waste time. Let us stick to the decision taken yesterday.

శ్రీ ఎన్. చంద్రబాబు నాయుడు:- ఇపుడు రూలు 148 క్రింద ఒక ప్రివిలేజి మోషన్ ఇచ్చాను. దానిని అడ్మిట్ చేయాలని కోరుతున్నాను..

(ఇంటరప్షన్)

Sri K. Vidyadhara Rao:- The Budget was leaked. Therefore, please allow me to....

Mr. Speaker:- Please resume your seat. I am on my legs. Let me hear other Members who signed the motion. Several members want to rise on Point of Order. A point of order can be raised if there is deviation from a prescribed rule. This matter you are raising in Zero Hour. There is no Zero Hour prescribed in the Rules, and therefore there can be no point of order.

శ్రీ ఎన్. రాఘవరెడ్డి:- ఇవాళ సభలో బడ్జెటును ప్రవేశపెట్టే సమయంలో బడ్జెటుకు సంబంధించిన సమాచారము సభకు రాకుండా, బయట లీక్ కావడం ఏమి ధర్మం? ఆ విధంగా చేయడంవల్ల, సభ యొక్క గౌరవము ఇక ఏముంది? ఒక వైపు సభ జరుగుచున్నది. సభలో ముందు ప్రవేశపెట్టవలసిన బడ్జెటు వివరాలు, బడ్జెటును ప్రవేశపెట్టక ముందే బయటకు రావడం ఎంత వరకు.....

Mr. Speaker:- If Hon'ble Minister wants to make a statement, he may make. The Finance Minister (Mr. Rosaiah) is here. It is his subject.

శ్రీ పి. నాగేశ్వరరావు:- మేము సభా మర్యాదను కాపాడుతామని నోటీసు ఇచ్చాము. గతములో ఇటువంటి సందర్భములలో మంత్రులు బాధ్యత తీసుకొని రాజీనామాలు చేయడం జరిగింది. ఇపుడు కూడా మంత్రివర్యులు మోరల్ రెస్పాన్సిబిలిటీ తీసుకొని, రాజీనామా ...

(At this stage the T.D.P. Members started thumping the desks)

Mr. Speaker:- Thumping of desk is a grave indiscipline. I cannot allow stalling of proceedings like this.

10.10 ఉ. శ్రీ సి. నర్సిరెడ్డి:- అధ్యక్షా, మన సాంప్రదాయం ప్రకారంగా బడ్జెట్ ప్రెజెంటేషన్ కంటే ముందు అది బయటికి రాకూడదు. కాని ఈ రోజు పత్రికలలో కూడ వచ్చింది.

(ఇంటరప్షన్స్)

Mr. Speaker:- I am again repeating. 'Zero Hour' is not prescribed in the Rules (Rules of Procedure and Conduct of Business in the House). There cannot be a 'point of order' against anything which is not prescribed. It does not arise. It is not prescribed (the zero hour) in the Rules. If there is a breach of infringement of any 'Rule', there can be a point of order. I earnestly appeal all of you to co-operate.

శ్రీ సి. నర్సిరెడ్డి:- మన సాంప్రదాయాల ప్రకారం పార్లమెంటులోగాని ఎసంబ్లీలో గాని బడ్జెట్ ప్రెజంటు చేసే కంటే ముందు ఆ బడ్జెట్ వివరాలు పత్రికలలో వచ్చి జనానికి తెలియకూడదు; అనే విధానాన్ని మనం పాటిస్తున్నాము. అది లీకయినప్పుడు మంత్రిగారు తామంతట తాము రిజైను చేయాలి. పత్రికలలో వచ్చింది. గవర్నమెంటు ఈ సీక్రెసీని కాపాడడంలో ఫెయిల్ అయింది. ముఖ్యంగా ఆర్థిక మంత్రిగారు ఫెయిల్ అయినారు. ఇప్పుడు వారు ఏమి చేయబోతున్నారు? రిజైన్ చేయబోతున్నారా?

శ్రీ ఎం. ఓంకార్:- అధ్యక్షా, ఇది ఖచ్చితంగా బడ్జెట్ లీకేజి. శాసనసభ జరుగుతూ ఉంది. ఈవేళ 12.00 గంటలకు బడ్జెట్ ప్రవేశ పెట్టబోతున్నారు. మరి పత్రికలలో వచ్చింది. ఇది చాలా తీవ్రమైన విషయం. ఆర్థికశాఖ మంత్రిగారు దీనికి బాధ్యత వహించాలి. సభ యొక్క హుందాతనాన్ని, సభ హక్కులను కాపాడాలనుకుంటే వారు రాజీనామా చేయాలి.

శ్రీ బి. వెంకటేశ్వరరావు (మధిర):- బడ్జెట్ లీక్ అయిందనేది వాస్తవం. ఎవరూ కాదనలేని సత్యం. పేపర్లలోనే వచ్చింది. గతములో కూడ పార్లమెంటులో గాని, శాసనసభలో గాని గత ప్రభుత్వాలు అనుసరించిన పద్ధతి ఏమిటంటే దానికి వారు నైతిక బాధ్యత వహించి రాజీనామా ఇవ్వవలసిన అవసరం ఉంది. అది వాస్తవం. అది బయటకు వచ్చింది. గౌరవ అధ్యక్షులకు ఆ కాగితము సమర్పించబడుతుంది. దీనికి ప్రభుత్వం జవాబు ఏమి చెప్పినాగాని నైతిక బాధ్యత వహించవలసి వస్తుంది.

డా. ఎం.వి. మైసూరారెడ్డి:- బడ్జెట్ లీక్ అయింది అని అంటున్నారు. అది లీక్ అయింది లేనిది ప్రతిపక్ష నాయకులకు ఎట్లా తెలిసింది? బడ్జెట్ పేపరులో వస్తేనే అది లీక్ అయింది అంటున్నారు. ఆ వచ్చింది నిజమా, కాదాఅని తెలుసుకోవాలి కదా.

(ఇంటరప్షన్సు)

శ్రీ ఎన్. చంద్రబాబు నాయుడు:- వెరిఫై చేయమనండి.

శ్రీ కె. విద్యాధరరావు:- అది వాస్తవమైనచో క్యాబినెట్ రిజైన్ చేయడానికి సిద్ధముగా ఉందా?

(ఇంటరప్షన్సు)

Sri P. Nageswara Rao:- That is what leakage is.

శ్రీ వి. శివరామకృష్ణారావు(బద్వేల్):- ఇంత హూ అండ్ క్రయ్ ఈ సమస్యమీద ఇప్పుడు ఎందుకు వేస్తున్నారో అర్థము కావడం లేదు. అసలు బడ్జెట్‌ను ఇంకా ప్రవేశపెట్టనే లేదు.... it is much against the rules.

(ఇంటరప్షన్సు)

శ్రీ పి. నాగేశ్వరరావు:- లీకేజి అంటేనే అది.

శ్రీ వి. శివరామకృష్ణారావు:- పేపర్లలో వచ్చిన వార్తలను అన్నిటిని నిజమేనని మనం తీసుకుని ఇది వరకు చేసినవి ఎక్కడ ఉన్నాయి? దీనిమీద ప్రివిలేజి మోషన్ పెట్టడం సబబు కాదు. It is much against the rules.

شری محمد امان اللہ خان:- جناب اسپیکر صاحب - ہم لوگ پریولیج موشن دیئے تھے - بجٹ اسمبلی میں پیش کرنے سے قبل ہی عوام کو نہیں معلوم ہونا چاہئے کیونکہ بڑے ساہوکار لوگ ذخیرہ اندوزی اور بلیک مارکٹنگ کرنے والے سامان کو روک لیتے ہیں جسکی وجہ سے قیمتیں بڑھ جاتی ہیں - ارکان اسمبلی کے پاس بجٹ کی کاپیاں آگئی ہیں اور یہی کاپیاں پریس والوں کے پاس بھی آگئی ہیں - بجٹ اسمبلی میں پیش ہونے سے قبل ہی افشاء ہوگیا ہے - حکومت اسکو روک نہیں سکی - اخلاقی طور پر فینانس منسٹر صاحب کی ذمہ داری ہوتی ہے کہ وہ اپنی ذمہ داری قبول کریں اور کچھ اقدام کریں۔

శ్రీ కె. రోశయ్య:- అధ్యక్షా, నేను ఈ రోజున 12-15 నిమిషాలకు బడ్జెట్ ప్రతి పాదించే నిమిత్తం తమరి ద్వారా పర్మిషన్ తీసుకుని సభకు తెలియపర్చడం జరిగింది. కొన్ని పత్రికలలో వార్తలు, కొన్ని ఫిగర్సు నేను కూడ చూశాను. నాకు సంబంధించినంత వరకు బడ్జెట్ మీ ముందుకు వచ్చిన తరువాత కొంచెము ఓపికతో బడ్జెట్ ఫిగర్సు పత్రికలలో వచ్చిన ఫిగర్సు ఒకటా కాదా అని చూసి చెప్పినట్లయితే నేను సంతోషపడే వాడిని.

(Interruptions)

Mr. Speaker:- I will not allow any interruptions. If any mentioning is there while the Minister is making a statement, that will not go on record. I have asked the Minister and he is going to make a statement. Please co-operate as you have promised me yesterday. Please follow "Zero Hour" principle. I have already given chance to Each Party Member. When the Minister was mentioning, there was interruption. In addition to that, he is not willing to say anything more.

(Interruptions)

శ్రీ కె. రోశయ్య:- వాళ్ళందరు మాట్లాడుతూ ఉంటే నేను ఒక్క మాట కూడ మాట్లాడకుండా విన్నాను. ఇప్పుడు నేను ఏమీ సమాధానం చెప్పదలచుకోలేదు. మీరు ఏమి నిర్ణయం చేస్తారో అది చేయండి.

(ఇంటరప్షన్సు)

అధ్యక్షా, రన్నింగ్ కామెంటరీ చేస్తూ వారి ఇష్టము వచ్చి నట్లుగా మాట్లాడుతూ చెప్పు చెప్పు అని అర్చరు ఇస్తే ఎలా?

(ఇంటరప్షన్సు)

శ్రీ సి. నర్సిరెడ్డి:- అధ్యక్షా మీరు దయచేసి జవాబు వినండి. ఒకవేళ రోశయ్య గారు చెప్పినది ఒప్పుకుంటే ఈ సభ ఉనికే అవసరంలేదు. వారికి జవాబు చెప్పవలసిన బాధ్యత ఉంది. అది కనుక వారు కాదు అంటే వీలులేదు. అది సరి అయిన జవాబు కాదు. వారు జవాబు చెప్పను అంటే ఈ సభను ధిక్కరించినట్లు అవుతుంది. వారు క్షమాపణ చెప్పాలి.

(ఇంటరప్షన్స్)

Mr. Speaker:- Please resume your seat.

Sri C. Narsi Reddy:- I will resume, Sir.

శ్రీ కె. రోశయ్య:- ఇది నేను మూడవ పర్యాయం లేచి సభకు నా సంజాయిషీ చెప్పడానికి ప్రయత్నయం చేయడం, నేను చెప్పేదానికి అనుమతి ఉంటే చెప్పగలను తప్ప- వారు మాట్లాడుతున్నప్పుడు ఒక్క మాట కూడా మాట్లాడకుండా కూర్చుంటే నేను రెండు మాటలు చెపుతూ ఉంటే వినేఓపిక లేకపోతే ఎట్లాగ, నేను చెప్పేదానికి అవకాశం కల్పించండి. నేను చెప్పనుఅని చెప్పడం లేదు. చెప్పాలనే ప్రయత్నం చేస్తున్నాను, చెప్పాలనే ఆదుర్దాగా ఉన్నాను, దయచేసి వినమని కోరుతున్నాను.

(Interruptions)

Mr. Speaker:- No interruptions please.

శ్రీ కె. రోశయ్య:- నేను బడ్జెట్ ప్రవేశపెట్టిన తరువాత బడ్జెట్ చూచి బడ్జెట్‌లో ఉన్నటువంటి ఫిగర్స్ పత్రికలలో ఉన్నటువంటి ఫిగర్స్, వచ్చినటువంటివి కాగితాలు ఉన్నాయేమో నాకు తెలియదు. ఏమైనప్పటికి చూచి ప్రివిలేజ్ ఇచ్చి ఉంటే కొంచెం కంపేరటివ్‌గా చూసుకొనే దానికి వీలు ఉండేది. కాని అంతవరకు కూడా ఆగే అవకాశం లేక రోశయ్యగారు రాజీనామా ఇవ్వాలి, రాజీనామా ఇవ్వాలి అని మిత్రులు కోరుతున్నారు. నేను ప్రవేశపెట్టబోయే బడ్జెట్‌ను తమరు కూడా చూడమని కోరుతున్నాను. నేను ఇప్పుడు గం. 12-15 కానిదే దానిలో ఉన్న ఫిగర్స్ చెప్పడం గౌరవం కాదు, ఉచితం కూడా కాదు, నేను అందువల్ల ఫిగర్స్ జోలికిపోవడం లేదు, కాని సాంప్రదాయాలకు వస్తే మనం ఈ దేశంములో చిరకాలంగా పార్లమెంటరీ సాంప్రదాయాలను, ప్రత్యేకంగా కౌల్ అండ్ షకధర్ నేరేషన్ ప్రకారం ఉన్నటువంటి సాంప్రదాయాలను మనము మనస్సులో పెట్టుకొని నడుచుకుంటూ ఉన్నాము. మీరు పర్మిషన్ ఇస్తే కాదనేటటువంటి మాట చెపుతూ రిలవెంట్ పోర్షన్ చదివి వినిపిస్తాను.

"Leakage of Budget Proposals or official secrets does not form any basis for a breach of privilege." On March 3rd, 1956, when notices on Adjournment Motions were given by two members in connection with the alleged leakage of Budget Proposals, another member contended that it constituted an express Breach of Privilege of the House. In this connection, the Speaker gave the following Ruling:-

'The precedence of the United Kingdom should guide us in determining whether any breach of privilege was in fact committed in the present case. So for as I can gather, only two cases occurred in which the House of Commons took notice of the leakage of the Budget proposals. They are known as Thomas case and the Dolton case. In neither of these two cases was the leakage treated as breach of privilege of the House nor.........."

Mr. Speaker:- It is enough. Now you can continue your clarification. So, లేదు, ఒకవేళ ఉంటే కూడా it does not constitute any breach of privilege. అనేది ఒకటి. రెండవది....

(ఇంటరప్షన్స్)

Mr. Speaker:- No interruptions please. మళ్ళీ, ఎందుకు ఇంటరప్షన్ వారి స్టేట్‌మెంట్ కానివ్వండి.

శ్రీ కె. రోశయ్య:- అధ్యక్షా, మనము ఇప్పటికే రెండు మూడుసార్లు బి.ఎ.సి.లో కూర్చుని మాట్లాడుకున్నాము. కొన్ని పద్ధతులు పెట్టుకుందామని అనుకున్నాము. కొన్ని మర్యాదలు ఉండాలని అనుకున్నాము. మేము ఆ మర్యాదను ఇంత మౌనంగా పాటించే దానికి ప్రయత్నం చేస్తున్నా కూడా.....

మిస్టర్ స్పీకర్:- బ్రీచ్ ఆఫ్ ప్రామిస్ అంటారు దానిని.

శ్రీ కె. రోశయ్య:- అధ్యక్షా, కాదు. అవతల వారి దగ్గర నుంచి కూడా తోడ్పాటు, గౌరవప్రదమైనటువంటి ఆలోచన రావాలని మాత్రం కోరుతున్నాను. అది లేకపోతే కష్టం, వారికి శక్తి ఉంది. వారు ఎన్నో రకాలుగా మాట్లాడుతూ ఉన్నప్పుడు వాటిని అన్నిటిని మించి చెప్పగలిగినటువంటి మాట్లాడేటప్పుడు.........

మిస్టర్ స్పీకర్:- సబ్జక్టు మీద చెప్పండి - లీక్ కాలేదు కదా.

శ్రీ కె. రోశయ్య:- లీక్ కాలేదు- బ్రీచ్ ఆఫ్ ప్రివిలేజ్ కానిస్టిట్యూట్ కానేకాదు.

Mr. Speaker:- Now I think it is appropriate. I have received Breach of Privilege papers and seen. It is better before starting the business under 304, I will announce my order.

Sri K. Vidyadhara Rao:- Sir, there is a Point of Order. Before you give your ruling on the notice given by us, you have got to peruse finally the contents given by us.

Mr. Speaker:- It is not necessary. There is no provision (here) for the Privilege Motion. You have given notice. I am passing orders. If it is a Privilege occured, then it will be referred to the Privileges Committee. Then I will pass the orders.

(Interruptions)

శ్రీ కె. విద్యాధరరావు:- మాకు అవకాశం ఇవ్వకుండా ఇంటరప్ట్ చేస్తే ఎట్లాగ - మమ్మల్ని మాట్లాడనివ్వండి.

మిస్టర్ స్పీకర్:- రూల్ లేకుండా పర్మిషన్ ఎట్లా వస్తుంది? ప్రివిలేజ్ మోషన్ నోటీసు ఇచ్చారు. నేను ఇప్పుడే దాని మీద ఆర్డర్ చదివి వినిపిస్తాను. స్పీచ్ ఇచ్చే అధికారం లేదు. నేను స్పీచ్ ఇవ్వనివ్వను.

Sri K. Vidyadhara Rao:- Sir, I am not going to give a speech but it has come in the papers. The Hon'ble Minister for Finance.....

Mr. Speaker:- I am not allowing anything. It will not go on record.

Sri K. Vidyadhara Rao:- Sir, there is a document. The Hon'ble Finance Minister said, "if the figures tally". If it tallies that (your Ruling) will go against the rules.

Mr. Speaker:- You have brought to the notice of the House. Please co-operate. I have not permitted you. Nothing will go on record i.e., whatever Mr. K. Vidyadhara Rao has said relating to this Privilege Motion.

శ్రీ పి. నాగేశ్వరరావు:- మేము చైయిర్ అథారిటీని ధిక్కరించము, ఎబైడ్ చేస్తాము. ఒక పేపర్ తమకు సబ్మిట్ చేస్తాము.

మిస్టర్ స్పీకర్:- ఈ సభలో నామీద దయ ఉన్న వారు ఒకరు ఉంటే బగుండేది.

శ్రీ పి. నాగేశ్వరరావు:- అఫీషియల్ డాక్యుమెంట్ ప్రజంట్ చేస్తాము. బడ్జెట్ ప్రజంట్ చేసిన తరువాత - మీరు ఇప్పుడే రూలింగ ఇవ్వకుండా ఫిగర్స్ అవి ఇవి టాలీ

అయితే రోశయ్యగారు ఏమి చెపుతారో ఆ తరువాత రెస్పాన్సిబిలిటీ తీసుకోమనండి. We are presenting it to you Sir. Please take it.

మిస్టర్ స్పీకర్:- నాకు సంబంధం ఉన్నంతవరకు Budget leakage is only a presumption. Whether ti is amounting to Breach of Privilege or not - I am concerned to that only. My order is to confine to that only. But, whether it is a leakage of Budget or not, I am not concerned.

Sri P. Nageswara Rao:- Agreed Sir. మేము ఏమీ కాదనడం లేదు. మేము రూలింగ్ ఎబైడ్ చేస్తాము. ముందు డాక్యుమెంట్ సబ్మిట్ చేస్తున్నాము.

Mr. Speaker:- Please pass it on to me.

శ్రీ పి. నాగేశ్వరరావు:- గ్లాన్స్ ఆఫ్ ది బడ్జెట్ ఫస్టు పేజ్ పాస్ అన్ చేస్తున్నాము.

మిస్టర్ స్పీకర్:- ఆ సబ్జెక్టు వేరు, ఈ సబ్జెక్టు వేరు. మీరు దయచేసి వినండి. నేను ప్రివిలేజ్ మోషన్ మీద ఒక ఆర్డర్ ప్రొనౌన్స్ చేస్తున్నాను.

(శ్రీ డి. శివరామరాజు సభాపతికి ఒక ప్రతిని అందచేశారు)

Sri M.V. Krishna Rao (Itchapuram):- Sir, it becomes an official secret when the Budget it leaked from the Secretariat. When the concerned Minister himself has leaked it, it becomes a Privilege. If it is leaked from the Secretariat, it becomes violation of the rules.

Mr. Speaker:- I am going to pass an order now.

Sri M.V. Krishna Rao:- Sir, as far as the Privilege Motion is concerned, if it has been leaked by the Hon'ble Finance Minister directly...

(శ్రీ కె. ముద్దుకృష్ణమనాయుడు మట్లాడడం ప్రారంభించారు)

Mr. Speaker:- Mr. Krishnama Naidu, without my permission, you cannot talk. I will name you if you do like that.

(Interruptions)

(Hon'ble Members from Opposition Benches and Treasury Benches were shouting)

Mr. Speaker:- The main important question is whether there is leakage or not. This, we can know only after presentation of Budget. Here, the paper is passed on to me. I will preserve it. Only after the presentation of the Budget it can be known.

Sri M.V. Krishna Rao:- Sir, but you are going to pass the order now.

Mr. Speaker:- That is as far as the Privilege Motion is concerned.

(Interruptions)

When I am on my legs, you resume your seat. Mr. Muddu Krishnama Naidu, you cannot talk without my permission. I am giving my order.

"Leakage of Budget Proposals does not form any basis for a Breach of Privilege. It was held that leakage of Budget Proposals before they are presented to the Lok Sabha, was not Breach of Privilege. It is pre-mature to know whether the proposals set out in the Budget proposals for 1990-91 were actually leaked out or not, until the Budget is presented to the House. It is not in order for the Members to raise the Privilege Motion, based on the News items, without verifying the facts. That notice is therefore disallowed. The Notice is disallowed."

హోం శాఖమంత్రి ప్రకటన

చిత్తూరు జిల్లాలోని నగరిలో జరిగిన సంఘటన గురించి

Mr. Speaker:- I received a notice from the Hon. Minister incharge of Home that he wants to make a statement on the incident in Chittoor district. I am permitting him to make the statement.

Sri D.K. Samarasimha Reddy:- Mr. Speaker, Sir, there was an unfortunate incident on 12th March, 1990. There were

disturbed feelings between two sections of people due to which some incident took place on that night.

(Interruptions)

(All the Hon. Members belonging to Telugu Desam Party rose from their seats shouting 'NO, No' while the Minister was making the Statement)

Later on, on the next day, i.e., 13th March, 1990, the fight between the two sections continued wherein four persons were injured. Police took all the preventive measures and posted the relevant security people at various places. The concerned Deputy Superintendent of Police visited Nagiri, made all Bandobast arrangements, taken all precautions and posted pickets at all vulnerable points. All necessary steps were taken to bring in amity in the town. Meetings were also taken between both the sections and conciliation measures were adopted by the police and revenue officials. Later on, on 15th March, 1990 at 8.00 A.M., when both the sections were bent upon fighting, the local incharge C.I. of police, resorted to lathi charge to avert ugly incidents. On the earlier day itself, when the police people tried, two S.Is. and 7 Constables were injured. They bore all this with patience. On the next day, i.e., 15th March, 1990 at 9.10 A.M., as the lathi charge proved futile and they were bent upon committing heinous crimes, there was no other alternative to the police to open fire to bring in amity and peace. Here, I may state that 15 rounds were fired into the air, but that did not bring in the expected results. Then the police had to open fire in 12 rounds due to which three persons died and 11 persons injured. The District Collector and various other Department Officials visited the spot and ordered magisterial enquiry. An exgratia of Rs. 1,000/- to the next kin of the deceased and Rs. 200/- to the injured has been given by the District Magistrate. Everything is under

control. Bandobasth has been still further tightened and strengthened.

(Renewed shoutings from the Telugu Desam Party Members)

Mr. Speaker:- Please resume your seats. I request the Hon. Members not to indulge in shoutings. Please maintain discipline. I will call one by one.

Sri T. Jeevan Reddy:- What is this noise, Sir.

Mr. Speaker:- You provide me some equipment or machinery which can reduce shouting. I will be happy.

An Hon. Member:- How can they obstruct the proceedings of the House? Please give a ruling.

Mr. Speaker:- Shall I go and physically stop them?

Sri D.K. Samarasimha Reddy:- Sir, the anxiety of our Members has been to see that the proceedings go on in a peaceful manner. Our Members are standing by the Hon. Speaker for running the House in a peaceful manner. That has been their endeavour.

సభా కార్యక్రమము

Sri K. Vidyadhara Rao:- Sir, under Rule 149.

Mr. Speaker:- I have already gone to the issue of firing in Chittoor District. If you want to say anything on that, you can say.

Sri K. Vidyadhara Rao:- Not on that. Already that statement has come.

Sri P. Nageswar Rao:- When the House is not in order the Minister has made the statement. I did not hear anything.

Mr. Speaker:- I request the Minister to make the statement once again in this matter.

Sri P. Nageswar Rao:- First the House should be brought in order.

Mr. Speaker:- I have given chance to you (Sri P. Nageswar Rao)

Sri K. Vidyadhara Rao:- Mr. Speaker, Sir....

Mr. Speaker:- I will come to you again. Don't threaten the Chair. Let Mr. Nageswar Rao speak. I have called you and you have deviated from the subject. The floor leader of CPI said that the statement of the Minister was not audible. I am requesting him to make the statement again. You are interrupting even when I am speaking. You have no respect for the Chair.

Sri K. Vidyadhara Rao:- Mr. Speaker, Sir, ...

Mr. Speaker:- It will not go on record.

Sri P. Nageswar Rao:- Sir, please protect me.

Mr. Speaker:- First you protect me. I am so helpless that even the Deputy Leader of Opposition is not co-operating.

(Sri K. Vidyadhara Rao, Sri N. Chandrababu Naidu and Sri N. Raghuma Reddy rose simultaneously to speak)

Don't obstruct the proceedings. Whatever conventions are there, you follow.

(Interruptions from Telugu Desam Party Members)

You are obstructing the proceedings of the House. I take serious not of it.

(Sri K. Vidyadhara Rao and Sri M. Raghuma Reddy rose to speak)

Both of you are interrupting the proceedings. When I called Mr. Nageswar Rao, you have no business to speak.

(All the Telugu Desam Members stood up simultaneously)

(The Speaker was on his legs)

If you are a disciplined opposition, the moment I rise you must sit down and allow me to speak. While I am speaking, you cannot interrupt.

(Interruptions)

Sri P. Nageswar Rao:- The House is not in order.

Sri D.K. Samarasimha Reddy:- The conduct of the Hon. Members of Opposition is highly reprehensible. In spite of the Hon. Speaker giving the ruling, they are bent upon the disturbing the proceedings of the House. We cannot keep quiet. The Rules contemplate certain procedure. We cannot allow this to go on. I request the Hon. Speaker to initiate necessary proceedings under the rules which do not tolerate this type of reprehensible acts.

(Repeated shouting from the Telugu Desam Members)

Mr. Speaker:- Whatever is permitted by the Rules and conventions, you can do. You cannot obstruct the proceedings of the House. I have taken serious note of it.I have called the floor leader Mr. Nageshwar Rao to say about the incident in Chittoor district. If you obstruct the proceedings, I will take serious action.

(Cries of 'No, 'No from the Telugu Desam Members)

Mr. Speaker:- Please resume your seats. Unless you co-operate, I cannot proceed. Within the House shouting is not permitted. You express your protest according to the Rules.

(Repeated interruption from Telugu Desam Members)

Mr. Speaker:- It is most objectionable. I have taken very serious note of it.

The House is adjourned till 11.30 A.M. today.

(The House then adjourned at 10.41 to meet again at 11.30 A.M. on the same day)

(సభ తిరిగి గం. 11.35 నిముషములకు ప్రారంభమైనది)

(సభాపతి అధ్యక్ష స్థానంలో వున్నారు)

సభా కార్యక్రమము

మిస్టర్ స్పీకర్:- లెటజ్ ప్రొసీడ్ ఫర్దర్.

11.30 ఉ. శ్రీ పి. నాగేశ్వరరావు:- అధ్యక్షా, మీ అనుమతితో, ఈ సభను గౌరవప్రదంగా నడిపించడం కోసం, ముఖ్యమంత్రి గారికి ఒక సూచన చేస్తున్నాను. బడ్జెట్ లీకేజ్ గురించి డాక్యుమెంటరీ ఎవిడెన్స్‌తో సహా పేపర్లో వచ్చింది. మీ ద్వారా ముఖ్యమంత్రి గారికి సప్లయి చేస్తున్నాను. బడ్జెట్ ప్రెజెంటేషన్ జరిగిన తరువాత, అదీ ఇదీ టేలీ అవుతే దానికి బాధ్యులు ఎవరు, లీకేజ్ ఎట్లా అయింది అనే విషయం గమనించి తగు చర్యలు తీసుకోవ డానికి రెస్పాన్సిబిలిటీని గౌరవనీయ ముఖ్యమంత్రిగారు తీసుకుంటే, అయన స్టేట్‌మెంట్ మీద హౌస్ అర్డర్‌లోకి రావడానికి అవకాశం వుంది.

Mr. Speaker:- Anything the Hon'ble Chief Minister wants to say Sir ?

ముఖ్యమంత్రి (డాక్టర్ యం. చెన్నారెడ్డి):- అధ్యక్షా, ఆంధ్రజ్యోతి పత్రికలో వచ్చిన వార్తను పురస్కరించుకొని, ఈ విధంగా మీకు ఆయాసం కలిగేటట్లు, హౌస్‌కు అప్రతిష్ఠ కలిగేటట్లు సీన్ జరిగినందుకు లీడర్ ఆఫ్ ది హౌస్‌గా నేను బాధపడుతున్నాను. నిన్న కూడా అదే విధంగా...

(ఇంటరప్షన్స్)

శ్రీ యన్. చంద్రబాబునాయుడు:- అధ్యక్షా, అది కరెక్టు కాదు నేను ప్రొడ్యూస్ చేస్తున్నాను.

(ఇంటరప్షన్స్)

Mr. Speaker:- I remind you once again that whenever the Leader of the House or the Leader of the Opposition is on his legs there shall be no interruptions. There shall be no rising. Please resume your seats. The Hon'ble Chief Minister will give statement.

(Interruptions)

I cannot tolerate any interruptions.

డాక్టర్ యం. చెన్నారెడ్డి:- అధ్యక్షా, ఈ విధంగా మధ్యలో ఇంటరప్షన్స్ జరుగుతూ వుంటే హౌస్ జరగడం కష్టం. నిన్న కూడా మీకు బాధ కలిగే విధంగా, అవస్థ పడే విధంగా, కొడితే కొట్టండి అన్న విధంగా, ఈ విధంగా జరుగుతూ వుంటే మొత్తం హౌస్‌కు బాధాకరమైన విషయంగా మనవి చేస్తూన్నాను. పత్రికలు నిజమో, కాదో, ఈ విషయం ఆంధ్రజ్యోతిలో వచ్చిన మాట నిజమే.

(ఇంటరప్షన్స్)

మిస్టర్ స్పీకర్:- నో ఇంటరప్షన్స్.

శ్రీ పి. నాగేశ్వరరావు:- అధ్యక్షా, మీకు డాక్యుమెంట్ పంపించాము.

Mr. Speaker:- Do not dictate. No interruptions.

శ్రీ పి. నాగేశ్వరరావు:- డాక్యుమెంటరీ ఎవిడెన్స్ కూడా పంపించాము. టేలే చేసి చెప్పవలసింది చెప్పండి.

డాక్టర్ యం. చెన్నారెడ్డి:- ఏమీ చెప్పవద్దు. ఇదే చెప్పండి అంటే. కూర్చుంటాను. I do not want to be dictated in this way.

Mr. Speaker:- Let him say what all he wants to say. You have no business to interfere. No interruptions and no supplementaries in between.

డాక్టర్ యం. చెన్నారెడ్డి:- అధ్యక్షా, బడ్జెట్ లీకేజీ విషయంలో మంత్రుల రాజీనామాల సంగతి ఆంధ్రప్రదేశ్‌కు తెలుసు. ఎవరూ మరిచిపోలేదు. గౌరవసభ్యులు నాగేశ్వర రావుగారు యిచ్చిన కాగితం చాలా సబబు అయినది. ఈ కాగితం దొరుకుతే, మీకు చెప్పక పూర్వమే నాకు యిచ్చారు--నేను ఎంక్వయిరీకి పంపించాను. వీల్నైతే ఈ సాయంత్రం వరకు రిపోర్టు రావాలని నేను చెప్పాను. తప్పకుండా విచారణ చేస్తాము. ఆ విధంగా జరుగుతే, జరిగిన వారి మీద చర్య తీసుకుంటాము.

మిస్టర్ స్పీకర్:- ఇప్పుడు 304 తీసుకుందాము.

శ్రీ పి. నాగేశ్వరరావు:- నగరి యిస్యూ మీద ఏమీ వినపడలేదు. క్లుప్తంగా అయినాసరే మాట్లాడడానికి మాకు అవకాశం యివ్వాలి.--పోలీసు కాల్పుల్లో నలుగురు చని పోవడం, పన్నెండు మంది గాయపడడం జరిగింది.

Mr. Speaker:- It was not audible. If the Hon'ble Minister wants to say again he can repeat.

హోమ్ శాఖమంత్రి చేసిన ప్రకటన
చిత్తూరు జిల్లాలో నగరిలో జరిగిన సంఘటన గురించి

శ్రీ డి·కె· సమరసింహారెడ్డి(ముఖ్యమంత్రి తరపున):-ఇంతకు మునుపే నేను చాలా వివరంగా సంఘటనను గురించి, ఎంత దురదృష్టకరమైన, బాధాకరమైన పరిస్థితుల్లో జరిగిందీ సభముందు వుంచాను· గౌరవసభ్యులు సరిగా వినలేదని కోరారు కనుక తమ అనుమతితో క్లుప్తంగా మనవి చేస్తున్నాను· ఇది రెండు వర్గాల మధ్య జరిగిన ఘర్షణ· ఈనెల 12వ తేదీ నాడు చిన్న సంఘటనగా ప్రారంభమై చిలికిచిలికి గాలివానగా మారినట్లుగా ఆఖరికి, 15వ తేదీనాడు, అంటే నిన్న ఉదయం తొమ్మిది గంటల పది నిముషాలకు· పరిస్థితి పూర్తిగా విషమించింది· రెండు వర్గాల మధ్య రెండు రోజులుగా సఖ్యత కూర్చాలని, అన్ని విషయాల్లోను వారిని సమావేశపరచి ఎంత ప్రయత్నం పోలీసులు చేసినా, కొన్ని విషయాల్లో వీరి మాట విన్నా· కొన్ని విషయాలలో ఒప్పుకోక ప్రయత్నాలు
11·40 ఉ· విఫలం కావడం జరిగింది· అంతకు ముందు 14వ తేదీ నాడు ఈ విషయంలో కొన్ని గొడవలలో ఇద్దరు సబ్ ఇన్స్‌పెక్టర్స్, ఏడుగురు కానిస్టేబుల్స్ గాయపడారు· అయినా ప్రభుత్వ యంత్రాంగం ఓపికతో సఖ్యత కుదర్చాలి, దీనికి సంబంధించి ఏ జిల్లాలో కూడా ఎటువంటి అవాంఛనీయ సంఘటనలు జరగరాదనే ఉద్దేశంతో చర్యలు తీసుకున్నాము· నిన్న ఉదయం (15వ తేదీ) గం· 9·10కి పరిస్థితులు పూర్తిగా విషమించాయి· పోలీసులు 15 సార్లు గాలిలో కాల్పులు జరిపారు· అంతకుముందు లాఠీఛార్జీ జరిగింది· అయినా ఫలితం లేకపోయింది· దానితో గత్యంతరం లేక, ఆత్మరక్షణ కోసం, పరిస్థితిని అదుపులోకి తేవడం కోసం గాలిలో కాల్పులు జరిపారు· ముగ్గురు వ్యక్తులు అక్కడికక్కడే మరణించారు· 11 మంది గాయపడ్డారు· దీనిపైన జిల్లా కలెక్టరు సమగ్ర విచారణకు గాను మినిస్టీరియల్ ఎంక్వయిరీకి ఆర్డర్ చేశారు· జిల్లాలోఎక్కడా, ఎటువంటి అవాంఛనీయ సంఘటనలు జరగకుండా, ఎటువంటి దుర్మార్గాలకు తలపడకుండా జిల్లా యంత్రాంగం అన్ని ప్రయత్నాలు చేస్తూ, సర్వసన్నద్ధంగా ఉంది· చనిపోయిన వారికి రు· 1000 అప్పటికప్పుడు నష్ట పరిహారంగా ఇచ్చాము· రు· 250 దెబ్బలు తగిలిన వారికి ఇచ్చాము· సమగ్ర నివేదిక పంపమని కోరాము· వచ్చిన తరువాత తీసుకోవలసిన చర్యలు తీసుకుంటాము· పరిస్థితి ఇక్కడ అదుపులో ఉంది· శాంతియుతంగా ఉంది·

శ్రీ జి· ముద్దుకృష్ణమనాయుడు:- అధ్యక్షా, నగరిలో జరిగిన సంఘటన చాలా దురదృష్టకరమైనది· ఇందులో ముగ్గురు హరిజనులు···

Sri D.K. Samarasimha Reddy:- I may be pardoned to interrupt him, Sir. In the best interests of peace and amity in the State, I would request the Hon. Member not to name any particular community here. It is my earnest appeal to the Hon. Members.

శ్రీ జి· ముద్దుకృష్ణమనాయుడు:- మెన్షన్ చేసినా చెయ్యకపోయినా వార్తాపత్రికలలో వస్తుంది· వాస్తవాలను చెప్పుకోవలసిన అవసరం ఉంది· ఆల్‌రెడీ

పత్రికలలో వచ్చింది. ముగ్గురు హరిజనులు చనిపోయారు. ఇక్కడ కప్పిపుచ్చినా లాభం లేదు. కమ్యూనల్ ఇష్యూగా మార్చాలని కాదు. సవ్యంగా ఉండాలనే ఉద్దేశంతోనే ఉన్నాము.

శ్రీ ఎన్. గణపతిరావు(నగరం):- రెవెన్యూ మంత్రిగారు చెప్పినట్లుగా కాకుండా కులాలను తప్పనిసరిగా చెప్పవలసిందే. ఈ రాష్ట్రంలో హరిజనుల మీద దాడులు జరుగుతున్నాయి.

(Interruptions)

Mr. Speaker:- The Minister's suggestion is regarding communal things like this, donot mention names as far as possible.

శ్రీ జి. ముద్దుకృష్ణమనాయుడు:- 12వ తేదీన గొడవ ప్రారంభమయింది. చిన్న హోటల్‌లో గొడవ మొదలయింది. రెండువర్గాల మధ్య జరిగింది. దీనిని అణచివేయడానికి పోలీసు యంత్రాంగం కట్టుదిట్టమైన చర్యలు తీసుకుంటే జరిగేది కాదు. మూడు రోజులు టైం ఉన్నప్పటికీ, చర్య తీసుకునే ప్రయత్నం చెయ్యకుండా, పోలీసు బందోబస్తు ఏర్పాటు చేయకుండా, నిర్లక్ష్యం వల్ల ఇది జరిగింది. 12వ తేదీ నుంచి 15వ తేదీ వరకూ - దాదాపు నాలుగు రోజులుగా ఈ గొడవ జరుగుతుంటే పోలీసులు పట్టించుకోలేదు. మంత్రిగారి నియోజకవర్గంలోదే. అయినా అధికారులు కానీ, పోలీసువారు కానీ పట్టించుకోనందున, ఈ దురదృష్టకర సంఘటన జరిగింది. పోలీసుల సమక్షంలో జరిగింది. హరిజనులు రిక్షా స్టాండులో ఉంటే వెళ్ళగొట్టారు. పోలీసులు, ఇంకా పద్మనుషులు జోక్యం చేసుకుని రిక్షాలు స్టాండులో పెట్టమన్నారు. రిక్షాలు పెట్టారు. ఒక వర్గంవారు ప్లాన్ ప్రకారంగా రిక్షా స్టాండులోని రిక్షాలను ధ్వంసం చేశారు. పోలీసుల సమక్షంలో జరిగింది కనుక తరువాతి రోజు వారు చేశారు. ఇందులో చనిపోయిన వారిలో ఇద్దరు స్త్రీలు ఉన్నారు. దాదాపు 15 మంది తీవ్రంగా గాయపడ్డారు. చాలా దురదృష్టకరం. రు. 1000 నష్టపరిహారంగా ఇవ్వామన్నారు. మనిషి చనిపోతే ఇంత తక్కువ మొత్తమేమిటి? కలెక్టరు రూల్ ప్రకారంగా ఇచ్చారు. ముగ్గురు చనిపోయారు. 15 మంది గాయపడ్డారు. తీవ్ర ఆందోళన ఉంది. మంత్రిగారు వెడతారా? ముఖ్యమంత్రిగారు వెడతారా? కేవలం స్టేట్‌మెంట్ ఇస్తే చాలదు. మేము కూడా ప్రభుత్వానికి సహకరిస్తాము. పొలిటికల్ ఇష్యూ చెయ్యాలనేది మా ఉద్దేశం కాదు. ఆత్మకూర్‌లో 100 ఇళ్ళు కాల్చారు. చర్య తీసుకోలేదు. చాలా జరుగుతున్నాయి. హరిజనుల మీద, వెనుకబడినవారి మీద జరుగుతున్న ఈ సంఘటనలపై ప్రభుత్వం వెంటనే చర్య తీసుకోవాలి.

శ్రీ పి. నాగేశ్వరరావు:- అధ్యక్షా, కాల్పులు జరగడానికి ముందు కూడా ఒక సంఘటన జరిగింది. అప్పుడే అదుపులోకి తీసుకుంటే ఇంతవరకూ వచ్చేది కాదు. ఏదేమయినా ఇది దురదృష్టకర సంఘటన.

శ్రీ కె. ఎర్రన్నాయుడు:– రూల్ 298 క్రింద స్టేట్‌మెంట్ ఇచ్చిన తర్వాత మాట్లాడ డానికి పర్మిషన్ ఎట్లా ఇస్తారు?

మిస్టర్ స్పీకర్:– నాకు తెలుసు. వారికి నేను అవకాశం ఇచ్చాను.

శ్రీ పి. నాగేశ్వరరావు:– నిజానిజాలు తెలుసుకోడానికి సి.పి.ఎం. డెలిగేషన్ పెడు తోంది. మేము కూడా సహకరిస్తాము. వచ్చిన తరువాత చెబుతాము. ఎక్స్‌గ్రేషియా రు. 1000 అన్నారు. చాలదు. రు. 10,000 ఇస్తారు. అట్లాగే ఇవ్వండి. ముగ్గురు చనిపోయిన తరువాత మెజిస్టీరియల్ ఎంక్వయిరీ ఏమిటి? జ్యుడీషియల్ ఎంక్వయిరీ జరిపించండి. బాధ్యులను శిక్షించాలి.

శ్రీ టి. వెంకటేశ్వరరావు:– అధ్యక్షా, మంత్రిగారు ఇచ్చిన స్టేట్‌మెంట్‌లో ఒక పాయింట్ పైన నేను ఏకీభవిస్తాను. కులమత తగాదాలు రాకూడదు. సమస్యని సమస్యగా నే పరిమితం చేయాలనేదానితో బేధాభిప్రాయం లేదు. తీవ్రమయిన పరిస్థితి ఉత్పన్నం అయ్యేముందే ప్రివెన్టివ్ మెజర్స్ తీసుకుంటే బాగుండేది. చాలా విషయాలలో ఇది జరగడం లేదు. ముందు రోజు జరిగిన సంఘటనలపై జాగ్రత్త వహిస్తే, ఇది జరిగేది కాదు. పరిస్థితి ప్రస్తుతం అదుపులో ఉందన్నారు. అట్లాగే ఉండాలని విజ్ఞప్తి చేస్తూ, నాగేశ్వరరావు గారు చెప్పినట్లుగా జ్యుడిషియల్ ఎంక్వయిరీ చేయించాలి. ఎక్స్‌గ్రేషియా కూడా పెంచే ఏర్పాటు చూడాలి. మూడు నిండు ప్రాణాలు పోయాయి. రూ. 1000 చాలదు. ఉదారంగా ఆలోచించాలి. ముఖ్యమంత్రిగారు కూడా సభలో ఉన్నారు. భిన్నమైన పరిస్థితులకు దారి తీయకుండా చర్య తీసుకోవాలి.

డాక్టర్ ఆర్. రవీంద్రనాథరెడ్డి (అలంపూర్):– అధ్యక్షా, సాధారణంగా ఇటువంటి సంఘటనలు జరిగితే ప్రక్క గ్రామాలకు స్ప్రెడ్ అవుతాయి. అక్కడ కూడా సంబంధాలు ఉంటాయి కనుక ఎఫెక్ట్ అయ్యే పరిస్థితి ఉంది. కనుక ఎఫెక్టివ్ మెజర్స్ తీసుకోడానికి గాను పోలీసు బందోబస్తు సరిగ్గా ఉండాలి. ప్రధాన నిందితులు కొందరు ఉంటారు. వారిని ఐడెంటిఫై చేసి బుక్ చేయాలి. సాధారణంగా అది జరగదు. అమాయకులను ఎఫ్.ఐ.ఆర్.లో నమోదు చేస్తారు. ప్రధానంగా ఉండే నిందితులు తప్పించుకుంటారు. సరిగ్గా దర్యాప్తు చేసి వాస్తవంగా ఉండే నిందితులను గుర్తించి బుక్ చేయాలి. మెజిస్టీరియల్ ఎంక్వయిరీ చాలదు. జ్యుడిషియల్ ఎంక్వయిరీ వేయాలి. ఎక్స్‌గ్రేషియా చాలా తక్కువగా ఉంది. మందులు కొనడానికి కూడా చాలదు. దీనిని పెంచాలి.

శ్రీ సి. నర్సిరెడ్డి:– అధ్యక్షా, నేను మా మిత్రులు చెప్పిన అభిప్రాయాలతో ఏకీ భవిస్తున్నాను.

శ్రీ ఎం. ఓంకార్:– అధ్యక్షా, ఒక దురదృష్టకరమయిన సంఘటన జరిగింది. వాస్తవానికి 12వ తేదీ నుంచీ ముదురుతూ ఇంత తీవ్ర స్థాయికి వచ్చిందన్నది మనకు స్పష్టం అవుతున్నది. మొదటిలోనే బాధ్యత గల అధికారులు చర్యలు తీసుకొంటే సమస్య సమసిపోయేది. దానికి బదులు "చిలికి చిలికి గాలి వాన" అయినట్లు కాల్పులకు దారి

తీయడం. హరిజనులలో ఇద్దరు స్త్రీలు, ఒక పురుషుడు మరణించడం, 15 మంది గాయ పడడం చాలా విచారకరం. మత సామరస్యం, కుల సామరస్యం పరిరక్షించవలసిన బాధ్యత మన పైన ఉంది. అంతే కాకుండా దీనిని ప్రక్క గ్రామాలకు చెలరేగిపోకుండా ఆపడానికి తగిన చర్యలు తీసుకోవాలి. నిర్బంధమయిన విధానం సరిపోదు. మొత్తం సమస్య పరిష్కా రానికి బాధ్యత గల మంత్రులు కలక్టర్లతో, ఉన్నతాధికారులతో సంప్రదించి వారిని కూడా దీనిలో ఇన్‌వాల్వ్ చేసి సమస్య పరిష్కరించాలని కోరుతున్నాను. దీనికి జుడిషియల్ ఎంక్వయిరీ వేయాలి. చనిపోయిన కుటుంబాలకు రు. 10 వేల చొప్పున, గాయపడిన వారికి రు. 5 వేల చొప్పున ఎక్స్ గ్రేషియా ఇవ్వాలని, ఇప్పుడు ఇచ్చినది సరిపోదని మనవి చేస్తున్నాను.

శ్రీ సి. దాస్ (సత్యవేడు):- సర్. ఇది నేను ప్రత్యక్షంగా దారిలో పోతూ చూసాను. నా కాన్స్టిట్యుయన్సీ పర్యటించి మద్రాసుకు వెళ్తూ మధ్యలో ఒక హోటల్‌లో భోజనం చేద్దామని వెళ్ళాను. నేను ఆ హోటల్‌లో ఉండగా పెద్ద గలాటా లేచింది. అప్పుడు సమయం 12.30 - 1.00 మధ్య అవుతుంది. నేను బయటకు వచ్చి చూసాను. పెద్ద మనుషులు ఎవరూ లేరు. అక్కడ యువకులు రాళ్ళు పెట్టి బాదుతున్నారు. నా కారు బయట నిలబెట్టి ఉంది. రాళ్ళు కారుకు తగులుతాయేమోనని బయటకు వచ్చి చూడగా ఒక రాయి కారు మీద పడి అద్దం కూడా పగిలిపోయింది. అయినా తరువాత నేను ఎలాగో బయటపడి మద్రాసు వెళ్ళాను. నేను హోటల్లో ఉండగా నన్ను లోపలే పెట్టి హోటలు వారు తలుపులు మూసేసారు. నేను లోపల ఉండే చిన్న సందుల లో నుంచి బయటకు చూసాను. పోలీసు స్టేషను కూడా దగ్గరలోనే ఉంది. అంత దగ్గరగా ఉండి కూడా పోలీసులు బయటకు రాలేదు. ఇది 13వ తేదీ జరిగింది. మరి పోలీసులు ఏమి చేస్తున్నారో మనకు తెలియదు. వాళ్ళు మాత్రం బయటకు రాలేదు. ఉరేగింపు మాత్రం పోతోంది. రాళ్ళు మాత్రం బయటకు రాలేదు. ఉరేగింపు మాత్రం పోతోంది. రాళ్ళు విసురుతూనే ఉన్నారు. అక్కడ షాప్స్ కూడా మూసివేసారు. పోలీసులు వెనువెంటనే చర్య తీసుకొన్నట్లయితే ఈ అవాంతరం జరిగి ఉండక పోవచ్చు. నేను ఎలాగో బయటకు వచ్చి మద్రాసు వెళ్ళి పోయాను. తరువాత నేను ఇక్కడికి వచ్చినప్పుడు వెంటనే మంత్రి గారినికలసి ఈ విధంగా నగరిలో గలాటా జరిగిందని, తదుపరి అవాంతరం జరగకుండా చూడమని చెప్పినప్పుడు మంత్రి గారు నాకు ఏమీ ఇన్ఫర్మేషన్ లేదని చెప్పారు. ఫోను కూడా రాలేదు అన్నారు. అయితే మీరు ఫోను చేసి కనుక్కోండి అని చెప్పాను. 14వ తేదిన ఏమీ జరిగినట్లు లేదు. ఇక్కడ చెప్పిన విధానం బట్టి రాజకీయంగా జరిగినట్లు తెలుస్తున్నది. 14వ తేదీనే పోలీసు బందోబస్తు చేసి ఉన్నట్లయితే 15వ తేదీన ఈ గలాటా, ఈ చావులు జరిగి ఉండేవి కావని మనవి చేస్తున్నాను.

డాక్టర్ జి. కుతూహలమ్మ:- అధ్యక్షా, ఇది 13, 14వ తేదీల లోనే కాకుండా ఇంతకు ముందు గతంలో కూడా ఆ ప్రాంతంలో హరిజనులు మీద, మహిళల మీద ఇటు వంటి అత్యాచారాలు ఎన్నో జరిగాయి. ఎప్పటి నుంచో అక్కడ స్థానిక వైషమ్యాలు జరుగు తున్నాయి. గౌరవ సభ్యులు దాసు గారు చెప్పినట్లు అక్కడ ఉన్న స్థానిక పోలీసు సిబ్బంది తగాదాలు పెరగకుండా అప్పటికప్పుడు తుంచివేసినట్లయితే ఇంతవరకూ వచ్చి ఉండేవి కాదు.

అలా జరగనందువల్లనే 13వ తేదీ ఉధృతంగా ఉండి, 14వ తేదీ సద్దుమణిగినట్లు ఉంది. అంటే దాని లోపల గూడుపుఠాణీ జరిగింది. ఇంకా పెద్ద సమస్య చేయాలనే జరిగింది కానీ సమస్య పరిష్కరించాలని మాత్రం జరిగి ఉండదు. ఎందుకంటే స్థానికంగా ఉండే సమస్యలు వారికే తెలుసు కాబట్టి. స్థానిక సమస్యలకు మూలకారణం డాక్టర్ రవీంద్ర నాథ్‌రెడ్డిగారు చెప్పినట్లు ఎవరో కొద్దిమంది మాత్రమే ఉంటారు. వాళ్లను కనుక కంట్రోల్ చేసినట్లయితే ఇవి జరగవు. చిన్న చిన్న తగాదాలు వచ్చే దానికి కారణం పెద్దవాళ్లే. అయితే రిక్షా వాళ్లను, కార్మికులను కూలీలను ముందుకు తెచ్చి వాళ్లను బలి చేస్తున్నారు. అక్కడ ఏ చిన్న అవాంతరం జరిగినా కూడా హరిజనులు, గిరిజనులు, బలహీన వర్గాల వారే బలి అవుతున్నారు. నష్టపోతున్నారు. ప్రాణాలు కోల్పోతున్నారు. ఈ కుట్రకు కారకులయిన వారిని కంట్రోలు చేసి ఉంటే బాగుండేది. కంట్రోలు చేసే విషయం పోలీసు సిబ్బంది మీద ఆధార పడి ఉంది. భవిష్యత్తులోనయినా వారిని కంట్రోలు చేసి చిన్న చిన్న వైషమ్యాలకు వీళ్లను ముందు పెట్టి బలి చేయకుండా కాపాడతారని ఆశిస్తున్నాను. దొమ్మీలో ప్రాణాలు కోల్పోయినా వారికి, నష్టపోయిన వారి కుటుంబ సభ్యులలో పెద్ద వాళ్లెవరయినా ఉంటే వారికి జీవనాధారం కల్పించే ఏర్పాటు చేయాలని కోరుతూ, ఎక్స్ గ్రేషియా ఎమౌంటును కూడా పెంచాలని కోరుతున్నాను. ఆ ప్రాంతానికి సంబంధించిన వీకర్ సెక్షన్స్‌కు సంబంధించిన వారి బంధువులు ఇంకొక ప్రాంతంలో ఉంటారు. వారికి కోపాలు వచ్చి దొమ్మీలు మొదలు పెడతారు. అటువంటివి జరగకుండా అరికడతారా?

శ్రీమతి జి. అరుణకుమారి:- అధ్యక్షా, కుతూహలమ్మగారు చెప్పిన విషయాలు వాస్తవమయినవి. ఎప్పటినుంచో కూడా హరిజనులపైన అత్యాచారాలు జరుగుతున్నాయి. నా కాన్స్టిట్యుయన్సీలో ఒక హరిజనవాడ వాళ్లు ఇళ్లు వదిలి పెట్టి, ఆడవారిని, పిల్లలను తీసుకొని వచ్చి రోడ్లపైన పడి ఉంటున్నారు. నేను వాళ్లను విచారించగా పాలు అమ్ముకోనివ్వడం లేదని, పెరుగు అమ్ముకోనివ్వడం లేదనీ అన్నారు.

(అంతరాయం)

వారిని అసలు హోటల దగ్గరకు రానివ్వడం లేదని చెప్పారు. ఇళ్లల్లో కూర్చుని ఏమి చేయాలని చెప్పి వారంతా రోడ్డు మీద కూర్చుంటున్నామని చాలా నిర్వీర్యంగా సమాధానం చెప్పారు. వాళ్లను పనులలోకి రానివ్వకుండా, కూలిచేసినా తినడానికి గింజలు ఇవ్వకుండా చేస్తున్నారు. ఇలాంటి అరాచకాలు జరుగుతుంటే మేము ఇళ్లల్లో ఉండి ఏమి చేయాలని అడుగుతున్నారు.

మిస్టర్ స్పీకర్:- ఈ విషయానికి సంబంధించి చెప్పండి. ఎప్పుడో జరిగినవి వద్దు.

శ్రీమతి జి. అరుణకుమారి:- ముందు జరిగిన సంఘటనలు కూడా చెబితే విషయం అర్థమవుతుందని చెబుతున్నాను. నేను వారి వద్దకు వెళ్లి వారిని ఒప్పించి మీకు అన్నీ సక్రమంగా జరుగుతాయని నచ్చ చెప్పడం జరిగింది. మీరు కొన్ని విషయాలు తప్పనిసరిగా వినాలి అధ్యక్షా. ఎలక్షన్ల సమయంలో కూడా పురిమళ్ల హరిజన స్త్రీల పైన బాంబులు వేసి...

మిస్టర్ స్పీకర్:- మీరు సబ్జెక్టు పైన మాత్రమే చెప్పండి. మిగతా విషయాల ఇప్పుడే కాదు. సమయం ఎక్కువ లేదు.

శ్రీమతి జి. అరుణకుమారి:- అలాగే నగరిలో అత్యాచారాలు జరుగుతున్నాయి. జరిగిన వాటి పైన చర్య తీసుకొని, ఇక ముందు ఇలాంటివి జరగకుండా చూడాలని కోరు తున్నాను. ఇప్పుడే కాదు. ఎప్పటి నుంచో జరుగుతున్నాయి. ఇక్కడ కాంగ్రెసు ప్రభుత్వం చేసిన తప్పు ఏమీ కాదు. దీని పైన న్యాయవిచారణ చేయమని కోరుతున్నాను.

శ్రీ పెద్దిరెడ్డి రామచంద్రారెడ్డి:- అధ్యక్షా, జరిగిన సంఘటనలకు మేము ఎంతో చింతిస్తున్నాము. అక్కడ సామరస్యతకు ఆ జిల్లా మంత్రిగారు ప్రయత్నం చేస్తున్నారు. తగు చర్యలు తీసుకొని వాటిని అన్నిటిని పర్యవేక్షిస్తున్నారు. మేము ముఖ్యంగా ప్రభుత్వాన్ని అర్థించేది ఎక్స్ గ్రేషియా రు. 1000లు ఇచ్చింది సరిపోదు కనుక దానిని పెంచి రు. 10 వేలు కానీ 25 వేలు వారికి ఉదారంగా ఇచ్చి, మిగిలిన చర్యలు ఇంకేమేమి తీసుకోవాలో అవన్నీ తీసుకోవాలని గాయ పడిన వారికి కూడా ఉచిత చికిత్స చేసి ఫైనాన్షియల్ అసిస్టెన్సు ఇవ్వాలనీ మీ ద్వారా మంత్రి గారిని కోరుతున్నాను. ఇమీడియట్‌గా చర్యలు తీసుకొని పరిస్థితులను చక్క దిద్దాలని కోరుతున్నాను.

శ్రీ ఎన్.వి. క్రిష్ణయ్య:-- నగరిలో జరిగిన ఈ దుర్మార్గము చాలా శోచనీయమైనది. మంత్రిగారు ముందు కాన్‌సెషన్‌గానే ఇది ఏదో ఒక కులము మీదనో, మతం మీదనో జరిగినదిగా తీసుకరావద్దని సలహా ఇస్తున్నారు. ఇది ఒక వరుస క్రమంగా మొత్తం ఈ హరిజన, గిరిజనుల మీద జరిగిన దాడులు-నేను ఏ పార్టీ గురించి కానీ, ప్రభుత్వం గురించి కానీ ఈ సమాజంలో జరిగిన దాడులు, పదిరికుప్పంలో జరిగిన దాడులుగానీ దీనిలో ఒక భాగంగానే ఈ ఇన్సిడెంట్ ప్రధానంగా హరిజనుల మీద, గిరిజనుల మీద, బలహీన వర్గాల మీద విచ్చలవిడిగా పోలీసులు కాల్పులు జరిపారు. ఇది జుడీషియల్ విచారణకే పరిమితం కాదు. ఈ సమాజంలో బలహీన వర్గాల మీద జరిగిన దాడికి ఈ నాటి ప్రభుత్వం తప్పనిసరిగా బాధ్యత వహించి సరైన చర్య తీసుకొని సక్రమమైన మార్గంలో పెట్టాలని మనవిచేస్తున్నాను.

శ్రీ మహమ్మద్ రజబ్ అలీ:- ఇప్పుడు జరిగిన ఘటన అందరు తీవ్రంగానే చెప్పారు. నేను మనవిచేసేది వ్యవసాయ కార్మికులుగా, హరిజనులుగా ఒమగువర్గాల వారుగా పని పోయిన వారికి ఎక్స్‌గ్రేషియా యివ్వడం అనేది కలెక్టర్ల మీదనో, ఎస్.పి.ల మీదనో పెట్టి ప్రభుత్వం తప్పుకోవద్దని మనవిచేస్తున్నాను ఎక్స్‌గ్రేషియా సఫిషియెంట్‌గా యివ్వాలి. వాళ్ళు వ్యవసాయ కార్మికులు. జరిగిన ఘటనలోకి నేను వెళ్ళడం లేదు. గవర్నమెంట్ లిబరల్‌గా వుండాలి. అలా వుండకపోతే ఈ సమస్య పరిష్కారం కాదు. కలెక్టర్ [illegible] అప్పుడే ఇచ్చారు. ఇది సంతృప్తికరంగా లేదు. చనిపోయిన వాళ్ళ మీద ఈ విధంగా [illegible] దురదృష్టకరమైన విషయం. మంత్రిగారు కాస్త సీరియస్‌గా ఆలోచించాలి బడుగు వర్గాల ప్రజలు నష్టపోయారు బడుగు వర్గాల మీదనే మనం ఆధార పడి వున్నాము. లక్ష రూపాయలు ఇచ్చినా వాళ్ళ ప్రాణాలు తిరిగి రావు. వాళ్ళ కుటుంబాలను ఏదో ఒక రకంగా ఆదుకోవడానికి [illegible] చేయాలి ఎక్స్‌[illegible] [illegible] ప్రకటించాలి.

తగవులు ఎందుకు వచ్చాయనే విషయంలోకి మమ్మలను వెళ్ళనియ్యడం లేదు. మనిషి ప్రాణానికి ఈ విధంగా వెలగట్టి - వెయ్యి రూపాయలు ఇస్తే సమస్య పరిష్కారం కాదు. అందు కొరకు వారికి వున్న డిస్క్రిషన్‌ను ఫుల్‌గా యుటిలైజ్ చేసుకొని న్యాయం కలుగ జేయాలి.

శ్రీ ఎన్. రాఘవరెడ్డి:- అంతకు ముందు రెండు రోజుల నుంచి ఘర్షణ జరుగు తున్నది. ఈ ఇన్సిడెంట్‌లో పోలీసులు ఎంత జాగ్రత్తగా వున్నారనే ఒకసారి పునరాలోచన చేయాలి. ఒక యువకుడు రిక్షాను క్లాక్‌టవర్ దగ్గర పెట్టుకోబోతే వెళ్ళగొట్టడం, అది కాల్పులకు దారి తీసి చచ్చిపోయే పరిస్థితికి వచ్చినది. రిక్షాపెట్టుకొనే వాడిని ఎందుకు ఆపుతున్నారని పోలీసులు నిరోధించి వుంటే ఈ పని జరిగేది కాదు. ఈ గొడవ జరుగుతూ వుంటే అక్కడ బాధ్యులైన అధికారులు ఎందుకు అరికట్టలేక పోయారు. ఈ ఇన్సిడెంట్‌లో పోలీసులు ఎంత జాగ్రత్తగా వున్నారో పునరాలోచన చేయండి. దీనిని సీరియస్‌గా తీసుకొని జుడీషియల్ ఎంక్వయిరీ వేయించడం అవసరం. చనిపోయిన వాళ్ళు బలహీన వర్గాలకు సంబంధించిన వాళ్ళు. గనుక వారికి తగినంత పారితోషకం యివ్వడం ప్రభుత్వ బాధ్యత. అందుకొరకు ఇక్కడ వారు ఎంత ఇచ్చినా తక్కువే. ప్రభుత్వం సాధ్యమయినంత ఎక్కువగా యివ్వడం అవసరం.

శ్రీ ఎన్. చంద్రబాబునాయుడు:- అధ్యక్షా, ఇప్పుడే చాలా మంది సభ్యులు చెప్పారు. నాకు ఉదయం కూడా ఫోను రావడం జరిగింది. ఇది మా జిల్లాకు సంబంధించి నది. గవర్నమెంట్‌కు ఇంకా వాస్తవ పరిస్థితులు రాలేదను కొంటాను. ముఖ్యంగా ఇంతకు ముందు గౌరవ సభ్యులు దాస్‌గారు మాట్లాడినప్పుడు చెప్పారు. అంతకు మునుపే మూడు రోజుల నుంచి ఈ ఇన్సిడెంట్ జరుగుతున్నది. ఈ సంఘటన జరుగుతున్నప్పుడు పోలీసులు అక్కడే వున్నారు. పోలీసుల సమక్షంలోనే ఒకరి మీద ఒకరు రాళ్ళు రువ్వుకోవడం జరిగింది. పోలీసులు పట్టించుకోలేదు. కావాలని కొంత మంది చేసిన దాడుల వెనుక కొంత ప్రోత్సాహం వున్నది. మంత్రిగారికి మూడు రోజుల క్రితమే చెప్పాము. వారు పట్టించుకోలేదు. ఆ రోజే మంత్రిగారు జోక్యం చేసుకొని వుంటే సమస్య పరిష్కారం అయ్యేది. దీని వెనుక అధికార పక్షం ప్రోత్సాహం వుండడం వలననే దాడులు జరిగాయి. ఇది వాస్తవం. విచారణ జరపాలి. వెయ్యి రూపాయలు ఇచ్చారు. వారు ఇచ్చే వెయ్యి రూపాయల ఎక్స్‌గ్రేషియాతో సమస్య పరిష్కారం కాదు. ముఖ్యమంత్రిగారు....

(ఇంటరప్షన్స్)

ముఖ్యమంత్రిగారు తిరుపతికి వెళ్ళినప్పుడు పురుషోత్తము రెడ్డికి దెబ్బలు తగిలితే 10 వేల రూపాయలు ఎక్స్‌గ్రేషియా ఇస్తే మరి ఈ రోజు ముగ్గురు హరిజనులు అందులో ఆడవాళ్ళు చనిపోతే వెయ్యి రూపాయలు ప్రకటిస్తారా? దీనితోనే ప్రభుత్వ ఉద్దేశ్యం తెలుస్తున్నది. ఆలోచించాలని కోరుతున్నాను. నేను చెప్పిన దానికి వారు తల వంచుకోవాలి.

(ఇంటరప్షన్)

మిస్టర్ స్పీకర్:- చంద్రబాబునాయుడుగారు దయచేసి ఉద్రేకపూరితమైన ఉపన్యాసాలు యివ్వవద్దు.

శ్రీ ఎన్. చంద్రబాబునాయుడు:- వాస్తవాలు చెబుతున్నాను. వాస్తవాలు ఎప్పుడు ఉద్రేకంగానే వుంటాయి. ఇందులో కాంగ్రెస్ వారి హస్తం వున్నది. అందుకనే మంత్రిగారు రాజీనామా చేయాలి. ఈ విషయంలో మెజిష్టీరియల్ విచారణ కాదు. జుడీషియల్ విచారణ జరగాలి. న్యాయం తేలాలి. తేలే వరకు మంత్రిగార్లు అక్కడ ఇన్‌ఫ్లుయన్స్ చేయకుండా రాజీనామా చేయాలి. వారు ఇచ్చే ఎక్స్‌గ్రేషియా నామినల్‌గా కంటితుడుపు ఎక్స్‌గ్రేషియా మాత్రమే. ఒక వ్యక్తికి దెబ్బలు తగిలితేనే 10 వేల రూపాయల ఎక్స్‌గ్రేషియా ఇచ్చారు. మరి అలాంటప్పుడు ఇక్కడ 50 వేల రూపాయలు ఇస్తే కానీ న్యాయం జరగదని డిమాండ్ చేస్తున్నాను. దెబ్బలు తగిలిన వారికి 250 రూపాయలు డిస్పుచార్జీలకు, హాస్పటల్ ఖర్చులకు కూడా చాలవు. ఇక్కడ 250 రూపాయలు ఇచ్చారు. దెబ్బలు తగిలిన వారికి మినిమమ్ 10 వేల రూపాయలు యివ్వాలి. వారందరికి ట్రీట్‌మెంట్ జరిపించాలి. హరిజనులపైన ప్రభుత్వానికి ప్రేమ వుందంటే తప్పకుండా జుడీషియల్ విచారణ జరిపించాలి. అప్పుడే వాస్తవాలు బయటకు వస్తాయి. అంతవరకు మంత్రిని రాజీనామా చేయాలని కోరుతున్నాను.

శ్రీ డి.కె. సమరసింహారెడ్డి:- అధ్యక్షా, నేను మొట్టమొదటనే మనవి చేశాను. ఇది చాలా దురదృష్టకరమైన సంఘటన. గౌరవ సభ్యులు వ్యక్తపరచిన అవేదన, చనిపోయిన వారి పట్ల, ఈ సంఘటన పట్ల వారి ఆవేదనతో నేను కూడా పాలు పంచుకొంటున్నాను. ఒక విషయం వాస్తవానికి నేను చెప్పదలచుకోలేదు కానీ గౌరవ సభ్యులు ఒకరు లేవనెత్తారు కాబట్టి క్లుప్తంగా మనవిచేస్తున్నాను. ఈ ఇరు వర్గాల వారు కూడా మా పార్టీకి సంబంధించిన వాళ్లే. ఎంత దురదృష్టకరమైన పరిస్థితి అంటే వాళ్ల మధ్య చెలరేగిన స్వల్పమైన తగాదా చిలికి, చిలికి గాలివానగా మారి ఈ దురదృష్టకరమైన పరిణామానికి దారి తీసిందని నేను బాధపడుతూ వుంటే దీనిని రాజకీయ ప్రయోజనాలకు వాడుకోవడం మంచిది కాదని మనవిచేస్తున్నాను.

(ఇంటరప్షన్)

మిస్టర్ స్పీకర్:- సమరసింహారెడ్డిగారు ....

శ్రీ డి.కె. సమరసింహారెడ్డి:- వాళ్లు ఎంత అన్నా మేము ఏమీ అనలేదు. ఇక్కడ వాస్తవ పరిస్థితులు చెప్పవద్దా? ఇప్పుడు గౌరవ మంత్రిగారు ఆ జిల్లా నియోజకవర్గానికి సంబంధించిన ప్రతినిధిగారు అక్కడే వున్నారు. అక్కడి విషయాలు వారు అంచనా వేస్తున్నారు. దానితో పాటు జిల్లా కలక్టర్‌ను సమగ్రంగా నివేదిక పంపవలసిందని కోరడం జరిగింది. ఆ నివేదిక, గౌరవ మంత్రిగారు యిచ్చిన రిపోర్టు ప్రకారము ఏమేమి సహాయ సహకారాలు అందించాలి, ఏ పద్ధతిలో యివ్వాలి, వాటి అన్నింటి గురించి ప్రభుత్వం ఆలోచిస్తుంది. మీకంటే ఎక్కువ సానుభూతి మాకు వుంది. ఎట్టి పరిస్థితులలోను వెనక్కు పోము. అన్ని విధాల ఆదుకోడానికి సిద్ధంగా వున్నామని మనవి చేస్తున్నాను.

శ్రీ ఎన్. చంద్రబాబునాయుడు:- ఎక్స్‌గ్రేషియా పెంచాలి.

Sri D.K. Samarasimha Reddy:- Whatever is announced by the District Collector in purely a temporary one. అప్పటికప్పుడు వారికి తాత్కాలికంగా యిచ్చినటువంటి సహాయం తప్ప మిగతాది ఏమీ కాదు. ఇప్పుడు మెజిస్ట్రీరియల్ ఎంక్వయిరీకి ఆర్డరు చేశారు. ఆ నివేదిక వచ్చిన తరువాత సంబంధిత మంత్రిగారి రిపోర్టు వచ్చిన తరువాత తగు విధంగా ఏమి చర్య తీసుకోవాలో తీసుకోవడం జరుగుతుందని మనవి చేస్తున్నాను. ఇకపోతే గౌరవసభ్యులు చెప్పినట్లుగా 12వ తేదీ రాత్రి మొదలైన విషయం వాస్తవం. 13వ తేదీ సంఘటన జరిగితే అప్పటికే పోలీసు బందోబస్తును పెట్టి ఎక్కువ జరగకుండా అరికట్టడం జరిగింది. 14వ తేదీనాడు కన్సిలియేషను పెట్టి ఇరు వర్గాల పెద్దలను కూర్చోబెట్టి ఎలాంటి గొడవలు జరుగకుండా అన్ని చర్యలు తీసుకోవడం జరిగింది. ఎలాంటి గొడవలు జరుగలేదు. 15వ తేదీన జరిగిన సంఘటన జరగకుండా ఎన్ని ప్రయత్నాలు చేసినా, ఎంతో అవుజేయడానికి ప్రయత్నం చేసినా - అఖరుకు యిద్దరు సబ్‌యిన్స్‌పెక్టర్స్. ఏడుగురు కానిస్టేబుళ్ళ క్రింద పడిన తరువాత ఆత్మ సంరక్షణార్థం జరిగిన సంఘటన తప్ప మరొకటి కాదని మనవి చేస్తున్నాను. చనిపోయిన కుటుంబాల వారికి మా ప్రగాఢ సానుభూతిని తెలియజేస్తున్నాము. వారికి కావలసిన సహాయ సహకారాలు పూర్తి సమాచారము అందిన తరువాత చేయడం జరుగుతుందని మనవి చేస్తున్నాను.

Mr. Speaker:- All the papers are deemed to have been laid on the Table of the House.

The following papers were laid on the Table:

Audit Report on the Andhra Pradesh State Financial Corporation for the year 1987-88.

Copy of the Annual Report of M/s. Singareni Collieries Company Limited for the year 1988-89 together with the Audit report and the Comments of the Comptroller and Auditor General of India in compliance with section 619-A(3) of the Indian Companies Act, 1956.

Audit Report on the Andhra Pradesh State Financial Corporation for the year 1987-88.

Copy of the Audit Report on the Andhra Pradesh State Financial Corporation for the year 1987-88 an required under section 37(7) of the State Financial Corporation Act, 1951.

SEVENTH ANNUAL REPORT OF THE ANDHRA PRADESH ELECTRONICS DEVELOPMENT CORPORATION LIMITED FOR 1987-88.

Copy of the 7th Annual Report of the Andhra Pradesh Electronics Development Corporation Limited for 1987-88 together with Audit Report and the Contents of the Comptroller and Auditor General of India as required under section 619-A (3) of the Indian Companies Act, 1956.

GOVERNMENT BILL:

MINISTER FOR FINANCE, POWER AND HIGHER EDUCATION (Sri K. Rosaiah):- Sir, I beg to move:

"That leave be granted to introduce the Telugu University (Amendment) Bill, 1990."

(Interruptions)

Mr. Speaker:- Motion moved. Let a detailed report come, you will get your chance. The motion is already moved. Please resume your seats. I must complete the business by 12.15.

The question is:

"That leave be granted to introduce the Telugu University (Amendment) Bill, 1990."

(Pause)

The motion was adopted and the Bill was introduced.

PRESENTATION OF THE BUDGET FOR 1990-91

Mr. Speaker:- The Minister for Finance will now present the Budget for 1990-91. The copies are to be circulated quickly.

THE MINISTER FOR FINANCE (Sri K. Rosaiah):

1990-91 సంవత్సరపు బడ్జెట్ సమర్పణ

శ్రీ కె. రోశయ్య:- అధ్యక్షమహాశయా,

1990-91 సంవత్సరపు బడ్జెట్‌ను, సభవారికి సమర్పిస్తున్నాను.

రాష్ట్ర ఆర్థికవ్యవస్థను పునరుజ్జీవింపజేసి, అధికస్థాయిలో అభివృద్ధిని సాధించే ఉద్దేశ్యంతో అభివృద్ధి విధానంలో మార్పులూ చేర్పులు చేసి, మరింత సమంజసమైనరీతిలో ఆర్థిక ప్రాధాన్యతలను నిర్ణయించాలన్న ప్రభుత్వ సంకల్పాన్ని - గవర్నర్ ప్రసంగం ద్వారా గౌరవనీయులయిన సభ్యులు గ్రహించి ఉంటారని ఆశిస్తున్నాను. ఈ రోజు మీకు సమర్పిస్తున్న బడ్జెట్ మా యీ సంకల్పానికి అనుగుణంగానే రూపొందించడం జరిగింది.

అనేక విధాలుగా ఈ బడ్జెట్‌కున్న ప్రాధాన్యాన్ని గౌరవనీయులయిన సభ్యులు గ్రహించ గలరని నేను విశ్వసిస్తున్నాను. 1989 నవంబర్‌లో జరిగిన ఎన్నికల్లో ఆశేష ప్రజానీకపు ఆమోదం పొందిన ప్రస్తుత ప్రభుత్వం సమర్పిస్తున్న ప్రథమ బడ్జెట్ ఇది. అంతేకాదు. ఎనిమిదవ పంచవర్ష ప్రణాళికలో ప్రథమ సంవత్సరపు బడ్జెట్ కూడా ఇదే. రాష్ట్రపు దీర్ఘకాల ప్రయోజనాలను దృష్టిలో ఉంచుకుని ఆర్థికవ్యవస్థను మెరుగుపర్చాలన్న ప్రయత్నం ఈ బడ్జెట్‌లో ఉన్న మరో విశేషం.

ఈ సందర్భములో 1990-91 సంవత్సరపు బడ్జెట్‌ను తయారుచెయ్యడం కష్టసాధ్యమైందని విన్నవిస్తున్నాను. అన్నివిధాలా అనుకూలమైన సమయాల్లో కూడా బడ్జెట్ రూపొందించడమన్నది అత్యంత కష్టతరమూ అయిన పని. ఎంతో కష్టమూ క్లిష్టమూ అయినరీతిలో మాకు సంక్రమించిన ఆర్థిక పరిస్థితి వల్ల - ఈ బడ్జెట్ రపొందించడం మరింత కష్ట సాధ్యమైంది.

మేము అధికారంలో ఉన్న ఈ కొద్ది మాసాల్లోనూ, రాష్ట్రం ఎదుర్కొంటున్న ఆర్థిక పరమైన ఇబ్బందుల్ని పరిశీలించడానికి విశ్లేషించడానికి, తక్షణ సమస్యలనూ సంక్షోభాలనూ పరిష్కరించడానికి కృషి చేశాం. రాష్ట్ర ఆర్థికవ్యవస్థను ఆరోగ్యవంతం చేసే విధంగా, దీర్ఘకాలిక ప్రాతిపదికపై సంస్కరణలు చేపట్టడానికి చాలినంత సమయం మాకు లభించలేదు. దీనికితోడు ఒకవిధమైన అనిశ్చిత వాతావరణంలో 1990-91 సంవత్సరపు బడ్జెట్ రూపొందించవలసి వచ్చింది. ఈ అనిశ్చిత పరిస్థితి ఏమిటో మీకు తర్వాత వివరిస్తాను.

ఇన్ని అవాంతరాలూ అవరోధాలూ ఉన్నప్పటికి, బడ్జెట్ ప్రతిపాదనలన్నిటినీ 1990-91 సంవత్సరంలో కార్యరూపంలోకి తేవాలన్న దృఢ సంకల్పంతో, అవసరమైన జాగ్రత్తలన్నీ తీసుకని ఎంతో శ్రద్ధతో ఈ బడ్జెట్ రూపొందించడం జరిగింది. కొత్త ప్రభుత్వం అధికారంలోకి వచ్చిన తొలి సంవత్సరంలోనే బడ్జెట్ రూపొందించడంలో ఎన్నో ఆంక్షలు పాటించవలసిన ఆగత్యపు పరిస్థితి మాకు వారసత్వంగా వచ్చింది. మా వాగ్దానాలకూ ప్రకటనలకూ ప్రబలమైన ఆర్థిక తోడ్పాటు లభించాలన్నది మా ఉద్దేశ్యం. ఈ లక్ష్యాన్ని అనుగుణంగానే ఈ బడ్జెట్ రూపొందించడం జరిగింది.

ఆర్థిక ధోరణుల సమీక్ష

జూలై, ఆగస్టు మాసాల్లో భారీ వర్షాలు కురిసి, ఈశాన్య రుతుపవనాల తరుణంలో తగినంతగా వర్షాలు పడకపోయినప్పటికీ, 1989-90 సంవత్సరంలో వాతావరణ పరిస్థితులు మొత్తంమ్మీద బాగానే ఉన్నాయని చెప్పాలి. 1988-89 ఖరీఫ్ కాలంలో ఉత్పత్తి 87 లక్షల టన్నులుకాగా, 1989-90 ఖరీఫ్ కాలంలో ఆహారధాన్యాల ఉత్పత్తి 83 లక్షల టన్నుల వరకూ ఉండవచ్చునని ప్రాథమిక అంచనాలబట్టి తెలుస్తోంది. నైరుతీ రుతుపవనాల తరుణంలో కొన్ని డెల్టా జిల్లాల్లో అతివృష్టి కారణంగానూ, ఈశాన్య రుతుపవనాల తరుణంలో తగినన్ని వర్షాలులేని కారణంగానూ 1989-90 సంవత్సరం మొత్తంమ్మీద ఆహారధాన్యాల ఉత్పత్తి 1988-89 సంవత్సరంలోవలె 129 లక్షల టన్నులకు చేరుకోకపోవచ్చు.

1989-90 సంవత్సరపు మొదటి 9 మాసాల్లోను పారిశ్రామిక ఉత్పత్తి సాధారణ సూచిక, అంతకుముందు సంవత్సరపు అదేకాలంతో పోలిస్తే, 5.1 శాతం తగ్గుదలను సూచించింది. విద్యుచ్ఛక్తి కొరత అందుకు ప్రధాన కారణమని చెప్పవచ్చు.

ప్రస్తుత ధరల ప్రకారమూ, శాశ్వత ధరల ప్రకారమూ కూడా 1989-90 సంవత్సరంలో అంతకుముందు సంవత్సరం కంటే రాష్ట్ర నికర ఉత్పాదన పెరిగింది. 1980-81 సంవత్సరపు ధరల ప్రకారం – 1988-89 సంవత్సరంలో రాష్ట్ర నికర ఉత్పాదన విలువ 10 వేల 431 కోట్ల రూపాయలు. ఇది అంతకుముందు ఏడాది కంటే 12.6 శాతం ఎక్కువ. ప్రస్తుత ధరల ప్రకారం నికర ఉత్పాదన విలువ 19 వే 793 కోట్ల రూపాయలు. ఇది 1987-88 సంవత్సరపు ఉత్పాదన కంటే 19.3 శాతం ఎక్కువ. రాష్ట్ర నికర ఉత్పాదన నిర్మాణాన్ని బట్టి చూస్తే, ఈ ఉత్పాదనలో ప్రధాన భాగం ఇప్పటికీ వ్యవసాయ రంగానిదేనని తెలుస్తుంది.

ప్రస్తు ధరత ప్రకారం రాష్ట్రంలో తలసరి సగటు ఆదాయం 1987-88లో 2 వేల 734 రూపాయలు కాగా, 1988-89లో అంతకు 17.4 శాతం ఎక్కువగా, అంటే, 3 వేల 211 రూపాయలకు పెరిగింది. శాశ్వత ధరల ప్రకారం రాష్ట్రంలో తలసరి ఆదాయం – 1987-88లో 1530 రూపాయలు కాగా, 1988-89లో అంతకు 10.6 శాతం ఎక్కువగా, అంటే 1692 రూపాయలకు పెరిగింది.

ఇక ధరల విషయానికొస్తే, రాష్ట్రంలో వ్యవసాయ ఉత్పత్తుల టోకు ధరల సూచిక 88 మార్చిలో 360.7 వద్ద ఉండగా, 89 మార్చిలో 371.1కి పెరిగినది. కొన్ని హెచ్చుతగ్గుల తర్వాత, 89 డిసెంబర్‌లో 385.5కు పెరిగింది. పట్టణ ప్రాంతాల ఉద్యోగుల వాడకందార్ల ధరల సూచిక 88 మార్చిలో 731 వద్ద వుండగా, 89 మార్చిలో 781కి, 89 నవంబర్లో 841కి పెరిగింది. మొత్తంమ్మీద, దేశమంతటావలెనే ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో కూడా 88 మార్చి నాటికంటే 89 మార్చి నాటికి చిల్లర ధరలూ టోకు ధరలూ కూడా పెరిగినట్లు ఆయాధరల సూచికలు తెలియజేస్తున్నాయి.

ప్రణాళికా సంవత్సరానికి సవరించిన ప్రణాళిక:

1989-90 సంవత్సరానికి ప్రణాళిక సంఘం ఆమోదించిన పెట్టుబడి 13 వందల కోట్ల రూపాయలు కాగా, బడ్జెట్‌లో 14 వందల కోట్ల రూపాయల పెట్టుబడిని ప్రతిపాదించిన

విషయం గౌరవనీయులయిన సభ్యులకు తెలుసు. 1989–90 సంవత్సరపు రాబడి, ఖర్చులను బట్టి బడ్జెట్‌లో 184 కోట్ల రూపాయల లోటును కూడా చూపించడం జరిగింది. పెట్టుబడికి వనరులకూ మధ్యగల ఈ భారీ ఖాళీని పూడ్చడానికి కృషి చెయ్యకపోగా, ప్రణాళికేతరమైన అనేక ఖర్చులను అంగీకరించడం జరిగింది. దాంతో ప్రణాళిక అమలు మరింత కష్టమై పోయింది.

1989 డిసెంబర్‌లో రాష్ట్ర ప్రభుత్వమూ, ప్రణాళికా సంఘమూ జరిపిన ఒక పరిశీలనలో – ప్రణాళికా సంఘం ఆమోదించిన 13 వందల కోట్ల రూపాయల పెట్టుబడి గల ప్రణాళికను అమలు పర్చడానికి కూడా అవసరమైన వనరుల్లేవని తేలింది. తీవ్రమైన ఈ వనరులకొరత వల్ల ప్రణాళికా వ్యయాన్ని తగుమాత్రంగా తగ్గించడం తప్పని సరయింది. ఇది అంత సంతోషకరమైన పని కాదు. అయితే మా అదుపులోలేని పరిస్థితుల వల్ల ఇది తప్పని సరైంది. కొన్ని రంగాలకు కనీసం కేటాయించవలసిన పెట్టుబడులను దృష్టిలో ఉంచుకుని, ప్రస్తుత సంవత్సరపు ప్రణాళికా పెట్టుబడిని 1251 కోట్ల రూపాయలకు తగ్గించడం జరిగింది. ఈ విధంగా చెయ్యడంలో – విద్యుచ్ఛక్తి రంగపు పెట్టుబడి తగ్గించడకుండానూ, సేద్యపునీరు, సాంఘిక సేవా రంగాల పెట్టుబడుల తగ్గింపు సమంజసమైన స్థాయిలో వుండే విధంగానూ శ్రద్ధ తీసుకోవడం జరిగింది. వనరుల లోటును భర్తీ చెయ్యడంకోసం పెట్టుబడులు తగ్గించవలసి రావడం మాకు ఆందోళన కలిగించింది. అందువల్ల ఆర్థిక పరిస్థితిని అతిశ్రద్ధగా పరిశీలిస్తున్నాం. మా వనరులను పెంచగలిగిన మేరకు, ప్రణాళికేతర ఖర్చును తగ్గించగలిగినమేరకు – ప్రస్తుత సంవత్సరపు ప్రణాళికను 1251 కోట్ల రూపాయల పరిమితికి మించి అమలు పర్చడానికి కృషి చెయ్యగలమని మనవి చేస్తున్నాను.

1990–91 వార్షిక ప్రణాళిక:

ఎనిమిదవ పంచవర్ష ప్రణాళికలోకి మనం అడుగిడబోతున్న విషయం గౌరవనీయులయిన సభ్యులకు తెలుసు. వచ్చే ఏడాది ఎనిమిదవ ప్రణాళికలో ప్రథమ సంవత్సరం మామూలుగా అయితే, ఎనిమిదవ పంచవర్ష ప్రణాళిక సాధారణ దృక్పథానికి అనుగుణంగా వచ్చే సంవత్సరపు ప్రణాళికను రూపొందించాలి. అయితే అందుకు విరుద్ధంగా ఒక అనిశ్చిత వాతావరణంలో 1990–91 వార్షిక ప్రణాళికను రూపొందించవలసి వచ్చింది. 1990–91 వార్షిక ప్రణాళికను రూపొందించడంలో ఎలాంటి ఆంక్షలను ఎదుర్కోవలసి వచ్చిందో సంగ్రహంగా తెలియపరుస్తాము.

1990–91 వార్షిక ప్రణాళికకు ప్రాతిపదిక కావలసిన ఎనిమిదవ పంచవర్ష ప్రణాళిక ఇంకా ఖరారు కాలేదు. ఈ ప్రణాళికా దృక్పథానికి చెందిన పత్రాన్ని కూడా ప్రణాళికా సంఘం ఇంకా విడుదల చెయ్యలేదు. ఎనిమిదవ పంచవర్ష ప్రణాళిక ఏ పద్ధతిలో వుంటుందో తెలియకపోవడంతో, జాతీయ లక్ష్యాలూ, గమ్యాలూ కూడా ఇంకా స్పష్టం కాలేదు. అందువల్ల మేము అనుసరించదలచిన ప్రణాళికా విధానానికి అనుగుణంగానూ ఇప్పటికే నిర్ధారితమైన ఖర్చులను దృష్టిలో వుంచుకుని వివిధ రంగాలకు ఈ బడ్జెట్‌లో కేటాయింపులు చెయ్యడం జరిగింది.

ప్రణాళికా పెట్టుబడికిగాను కేంద్రం నుంచి రాష్ట్రానికి లభించవలసివున్న వనరులేమిటో ప్రణాళికా సంఘం ఇంకా పూర్తిగా వివరించలేము. ప్రణాళికా పెట్టుబడులు ప్రస్తుత రెవెన్యూ

రాబడులో మిగులు; కేంద్ర సహాయం; మార్కెట్ ఋణాలు, ఇతర ఋణలు – ప్రధానంగా ఈ మూడు వనరులపై ఆధారపడి జరుగుతుందన్న విషయం గౌరవనీయులయిన సభ్యులకు తెలుసు. తొమ్మిదవ ఆర్థిక సంఘపు సిఫార్సులపై ప్రస్తుత రెవెన్యూ రాబడుల మిగులు ఆధారపడి వుంది. కాగా, కేంద్ర సహాయం ఏ మేరకు లభిస్తుందన్న విషయమూ, మార్కెట్ ఋణాలు; ఇతర ఋణాలు విషయమూ, ప్రణాళికా సంఘపు సిఫార్సులూ, జాతీయాభివృద్ధి సమితి తుది నిర్ణయముపై ఆధారపడి వుంటుంది. ఈ వనరుల రాబడికి సంబంధించి కొన్ని ఊహలు ఆధారంగా ఈ బడ్జెట్ రూపొందించడం జరిగింది. ఈ అనిశ్చితాలన్నీ తొలగిన తర్వాత – వివిధ పథకాల కేటాయింపులో అవసరమైన సర్దుబాట్లు చెయ్యడం జరుగుతుంది.

1990-91 ప్రణాళికా పెట్టుబడిని ఇప్పుడు 1445 కోట్ల రూపాయలుగా నిర్ణయించడం జరిగింది. ఇందులో మామూలు ప్రణాళికా పెట్టుబడి 1422 కోట్ల రూపాయలు కాగా, గిరిజన ప్రాంతాల సత్వరాభివృద్ధికి ఉద్దేశించిన ప్రత్యేక ప్రణాళికా పెట్టుబడి 23 కోట్ల రూపాయలు. గిరిజన ప్రాంతాల అభివృద్ధికిగాను 65 కోట్ల రూపాయలు ఖర్చు కాగల ప్రత్యేక ప్రణాళికను ప్రణాళికా సంఘం ఆమోదించిందని సభ వారికి తెలియజెయ్యడానికి సంతోషిస్తున్నాను. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఈ కార్యక్రమాన్ని అమలు పర్చేందుకు ప్రత్యేక కేంద్ర సహాయంగా 65 కోట్ల రూపాయలు సమకూర్చడానికి కూడా ప్రణాళికా సంఘం అంగీకరించింది. మొదటి సంవత్సరపు ఖర్చుకుగాను 1990-91 బడ్జెట్‌లో 23 కోట్ల రూపాయలు కేటాయించడం జరిగింది.

1990-91 పెట్టుబడిని 1989-90 సంవత్సరపు పెట్టుబడితో పోల్చేటప్పుడు గౌరవనీయులయిన సభ్యులు ఒక విషయం దృష్టిలో వుంచుకోవాలి. అదేమిటంటే, ఏడవ ప్రణాళికా కాలంలో ఏర్పాటయిన ఆస్తులు, చేపట్టిన సర్వీసుల నిర్వహణకుగాను, ప్రస్తుత వార్షిక ప్రణాళిక రెవెన్యూ ఖాతాలోని కేటాయింపులను వచ్చే సంవత్సరపు బడ్జెట్‌లో ప్రణాళికేతర పద్దులకు బదలాయించడం జరిగింది. దీనిననుసరించి రాష్ట్ర ప్రణాళికా పథకములకు సంబంధించిన నిర్ధారిత ఖర్చులకొరకు 172 కోట్ల రూపాయలను 1990-91వ ప్రణాళికేతర బడ్జెట్‌లో చేర్చడం జరిగింది. 1990-91 సంవత్సరం గనుక నూతన పంచవర్ష ప్రణాళిక ప్రథమ సంవత్సరం కాకుండా వుంటే, ఈ 172 కోట్ల రూపాయలు కూడా ప్రణాళికా పెట్టుబడిలో కలిసి వుండేది. ఈ విషయాన్ని దృష్టిలో వుంచుకొంటే 1990-91 సంవత్సరానికి రాష్ట్ర ప్రభుత్వపు ప్రణాళికా పెట్టుబడి ప్రయత్నం 1617 కోట్ల రూపాయలని భావించవచ్చు.

విద్యుచ్ఛక్తి

రాష్ట్ర ఆర్థికాభివృద్ధికి అవసరమైన మౌలిక సదుపాయాలో విద్యుచ్ఛక్తి అత్యంత ప్రధానమైంది అయితే దురదృష్టవశాత్తూ ఇటీవలి సంవత్సరాలో ఈ రంగాన్ని నాలా నిర్లక్ష్యం చెయ్యడం జరగింది. ఈ నిర్లక్ష్యపు పరిణామాలేమిటో గౌరవనీయులయిన సభ్యులకు బాగా తెలుసు. విద్యుచ్ఛక్తి గిరాకీ ఎప్పటికప్పుడు ఎంతగానో పెరుగుతుండగా ఉత్పాదక శక్తి విషయంలో – ముఖ్యమంగా రాష్ట్ర రంగంలో చెప్పుకోనగిన పెరుగుదల ఏమీ జరగలేదు.

రాష్ట్రంలో విద్యుచ్ఛక్తి ప్రస్తుత ఉత్పాదక సామర్థ్యం 3825 మెగావాట్లు. ఇందులో థెర్మల్ విద్యుత్తు 1403 మెగావాట్లు; జలవిద్యుత్తు 2422 మెగావాట్లు. కేంద్ర రంగం నుంచి లభించే రాష్ట్ర వాటా 577 మెగావాట్లతో కలిపి, (రామగుండం సూపర్ థెర్మల్ విద్యుత్కేంద్రం నుంచి 440 మెగావాట్లు; మద్రాసు అణు విద్యుత్కేంద్రం నుంచి 40 మెగావాట్లు; న్యైవేలీ నుంచి 97 మెగావాట్లు) ప్రస్తుతం మనకున్న మొత్తం ఉత్పాదక శక్తి 4402 మెగావాట్లు.

ఉత్పాదనలో అధికభాగం జరపవలసివున్న మన జల విద్యుత్కేంద్రాలు వర్షపాతంపై ఆధారపడి వున్నాయి. వర్షాకాలంలో జలవిద్యుత్కేంద్రాల నుంచి 2200 మెగావాట్ల విద్యుత్తు లభించింది. అందువలన మనం మొత్తం 3300 మెగావాట్ల విద్యుత్తును వినియోగించు కోగలిగాము. కాగా, వర్షాకాలం వెళ్ళిపోయాక పరిస్థితి క్లిష్టం అవుతోంది.

ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్ర విద్యుచ్ఛక్తి బోర్డుకు సంబంధించిన ప్రణాళికా పనులకుగాను 1989-90 సంవత్సరంలో 220 కోట్ల రూపాయలు కేటాయించడం జరిగింది. ప్రణాళికా పరమైన ఈ పెట్టుబడికి అదనంగా విద్యుచ్ఛక్తి ఆర్థిక సంస్థ (PFC) నుంచి 55 కోట్ల రూపాయల రుణం రావలసి వుంది. ఇందులో విజయవాడ థెర్మల్ విద్యుత్కేంద్రం రెండవ దశకు 30 కోట్ల రూపాయలు, 1989-90 విద్యుత్ప్రసార పథకాలకు 25 కోట్ల రూపాయల కేటాయించడం జరిగింది. ఈ విధంగా, 1989-90 సంవత్సరంలో విద్యుచ్ఛక్తి రంగానికి మొత్తం 275 కోట్ల రపాయల పెట్టుబడిని ఉద్దేశించడం జరిగింది.

విజయవాడ థెర్మల్ విద్యుత్కేంద్రంలో 210 మెగావాట్ల శక్తిగల మూడవ విభాగం 1989 అక్టోబర్‌లో పనిచెయ్యడం ప్రారంభించిన విషయం గౌరవనీయులయిన సభ్యులకు తెలుసు. రాష్ట్రం ప్రస్తుతం ఎదుర్కొంటున్న విద్యుత్తు కొరతను అధిగమించడానికి గాను 1990 ఏప్రిల్‌లోగాని, మే నెలలో గాని నాలుగో విభాగాన్ని కూడా ప్రారంభించడానికి ప్రయత్నాలు జరుగుతున్నాయి. అయితే ఈ విభాగానికి అవసరమైన జనరేటర్‌ని సరఫరా చెయ్యడంలో భారత్ హెవి ఎలక్ట్రికల్స్ (BHEL)సంస్థ జాప్యం చేసింది. 1990 ఏప్రిల్‌లో ఈ జనరేటర్ అందగలదని భావిస్తున్నాం.

1990-91 కార్యక్రమం:

సాధ్యమైనంత త్వరగా రాష్ట్రంలో ఏర్పడిన విద్యుచ్ఛక్తి కొరతను తీర్చాలన్న దృఢ సంకల్పం ప్రభుత్వానికుంది. ఇందుకనుగుణంగా, ఎనిమిదవ ప్రణాళికలో పూర్తి చేయవలసిన విద్యుత్పథకాలకూ, ఎనిమిదవ ప్రణాళికలో చేపట్టి, తొమ్మిదవ ప్రణాళికలో పూర్తి చేయవలసి వున్న పథకాలకూ అధిక ప్రాధాన్యం ఇవ్వాల్సి వుంటుంది. ఈ దృష్టితో 1990-91 సంవత్సరంలో విద్యుచ్ఛక్తి రంగపు పెట్టుబడిని 436 కోట్ల రూపాయలకు పంచడం జరిగింది. 1989-90 సంవత్సరంలో ఈ రంగానికి కేటాయించిన 275 కోట్ల రూపాయల ప్రణాళికా పెట్టుబడికంటే ఇది 161 కోట్ల రూపాయలు ఎక్కువ.

1990-91 సంవత్సరంలో మనకు అదనంగా 386 మెగావాట్ల ఉత్పాదక శక్తి లభిస్తుంది. విజయవాడ థెర్మల్ విద్యుత్కేంద్రం నాలుగో విభాగం (210 మెగావాట్లు);

విజ్జేశ్వరంలో గ్యాస్ ఆధారంగా నెలకొల్పే విద్యుత్కేంద్రపు రెండు విభాగాలు (66 మెగా వాట్లు); నాగార్జున సాగర్ కుడికాలువ జల విద్యుత్కేంద్రపు మూడో విభాగం (30 మెగా వాట్లు); నాగార్జున సాగర్ ఎడమ కాలువ జలవిద్యుత్కేంద్రం (60 మెగావాట్లు); పెన్న అహోబిలం జలవిద్యుత్కేంద్రం మొదటి రెండు విభాగాలు (20 మెగావాట్లు) నుంచి ఈ అదనపు ఉత్పాదక శక్తి లభిస్తుంది.

ఇదికాక, నైవేలీ థెర్మల్ విద్యుత్కేంద్రపు రెండవ దశలోని రెండవ మైనేకట్ మొదటి విభాగం నుంచి సుమారు 17.2 మెగావాట్లు, రామగుండం సూపర్‌థెర్మల్ విద్యుత్కేంద్రం మూడవ విభాగం నుంచి 500 మెగావాట్లు కూడా విద్యుచ్ఛక్తి మన రాష్ట్రానికి లభిస్తుంది. ముద్దనూరులో రాయలసీమ థెర్మల్ విద్యుత్కేంద్రం (210 మెగావాట్లశక్తి గల 2 విభాగాలు నిర్మాణానికి చెందిన పనులు ప్రారంభమైనాయి. ఆసియా అభివృద్ధి బ్యాంకు ఈ కేంద్రానికి 230 మిలియన్ల అమెరికన్ డాలర్లు రుణంగా ఇస్తోంది. ఇదికాక మొదటి రెండు సంవత్సరాలకూ 50 మిలియన్ల అమెరికన్ డాలర్లు సహ పెట్టుబడి (Co-financing) రూపంలో లభిస్తుంది. 1990–91 బడ్జెట్‌లో ఈ కేంద్రానికి 75 కోట్ల రూపాయలు కేటాయించడం జరిగింది. ఈ కేంద్రానికవసరమైన ప్రధాన పరికరాల సరఫరాకూ, స్థాపనకూగాను అంతర్జాతీయంగా టెండర్లు పిలవడం, తీసుకోవడం జరిగింది. 1993–94 సంవత్సరంలో ఈ విభాగాలు పనిచెయ్యడం ప్రారంభించగలవని భావిస్తున్నాం.

విజయవాడ థెర్మల్ విద్యుత్కేంద్రపు స్తోమతను పెంచేందుకుగాను, మూడవ దశలో అదనంగా 210 మెగావాట్ల శక్తిగల రెండు విభాగాలు నెలకొల్పాలని సంకల్పించడం జరిగింది. ఇందుకు 647.8 కోట్ల రూపాయలు ఖర్చవుతుందని అంచనా. ఒరిస్సాలోని ఈబ్‌లోయ నుంచి ఇందుకవసరమైన బొగ్గు వస్తుంది. కేంద్ర విద్యుచ్ఛక్తి సంస్థ ఈ అదనపు విభాగాలకు సాంకేతిక, ఆర్థికపరమైన ఆమోదాన్ని తెలిపింది. విద్యుచ్ఛక్తి విషయంలో సరఫరాకూ గిరాకికీ మధ్యగల వ్యత్యాసాన్ని సత్వరమే తొలగించవలసిన అవసరం వున్న దృష్ట్యా – భారత్ హెవీ ఎలక్ట్రికల్స్ సంస్థ నుంచి రుణ పద్ధతిపై పరికరాలు తీసుకోవడం ద్వారానూ, దేశంలోని ఆర్థిక సంస్థల నుంచి రుణాలు తీసుకోవడం ద్వారానూ ఈ పథకాన్ని అమలు పర్చవలసిందిగా విద్యుచ్ఛక్తి బోర్డును మేము కోరుతున్నాం. పరికరాలకు ఆర్డర్లు పంపినప్పటినుంచి 42 మాసాల్లో ఈ పథకాన్ని అమలు పర్చగలం. విశాఖపట్నంలో మొదటిదశలో – ఒక్కొక్కటి 500 మెగావాట్ల శక్తి గలిగిన రెండు విభాగాలను 1477.54 కోట్ల రూపాయల ఖర్చుతో నెలకొల్పడానికి సంబంధించిన ప్రాజెక్టు నివేదికను కేంద్ర విద్యుచ్ఛక్తి సంస్థకు పంపడం జరిగింది. ఈ కేంద్రానికవసరమైన బొగ్గు ఒరిస్సాలోని తాల్చేరు నుంచి గాని, ఈబ్‌లోయనుంచి గానీ సరఫరా చేసే విషయం కేంద్ర ప్రభుత్వ పరిశీలనలో వుంది. ఈ కేంద్రంలో మొదటి విభాగాన్ని 1994–95 లోనూ, రెండో విభాగాన్ని 1995–96 లోనూ ప్రారంభించాలని సంకల్పించడం జరిగింది.

పశ్చిమగోదావరి జిల్లా విజ్జేశ్వరంలో గ్యాస్ ఆధారంగా నెలకొల్పే థెర్మల్ విద్యుత్కేంద్రం రెండవ దశ క్రింద వంద మెగావాట్ల శక్తి గల మూడు విభాగాలు ఏర్పాటు చెయ్యడానికీ, కాకినాడలో ఇదే విధమైన విద్యుత్కేంద్రంలో వంద మెగావాట్ల శక్తి గల మరో మూడు విభాగాలు నెలకొల్పడానికీ సంబంధించిన ప్రాజెక్టు నివేదికలు కేంద్ర విద్యుచ్ఛక్తి సంస్థ ఆమోదం కోసం పంపడం జరిగింది. ఇందుకవసరమైన గ్యాస్ గోదావరి బేసిన్ నుంచి కేంద్ర ప్రభుత్వం కేటాయించవలసి వుంది.

శ్రీశైలం జలవిద్యుత్కేంద్రపు ఉత్పాదన శక్తిని పెంచడానికిగాను – జపాన్‌కి చెందిన విదేశీ ఆర్థిక సహకార నిధి సహాయంతో – ఒక్కొక్కటి 150 మెగావాట్ల శక్తిగల ఆరు విభాగాలను ఏర్పాటు చెయ్యాలని సంకల్పించడం జరిగింది. వీటిలో రెండు విభాగాలను 1994-95లోనూ, మరో రెండు విభాగాలను 1995-96లోనూ, చివరి రెండు విభాగాలను 1996-97లోనూ ప్రారంభించాలని భావిస్తున్నాం. ఈ పథకానికిగాను 1990-91లో 46 కోట్ల 25 లక్షల రూపాయలు కేటాయించడం జరిగింది.

వీటితోపాటు ఇంకా అనేక పథకాలకు సంబంధించి కూడా కేంద్ర ప్రభుత్వానికి ప్రాజెక్టు రిపోర్టులూ, దరఖాస్తులూ పంపుతున్నాం. కృష్ణపట్నం థర్మల్ కేంద్రం (2 x 500 MW); రామగుండం కేంద్ర విస్తరణ (2 x 200 MW); కొత్తగూడెం కేంద్ర విస్తరణ (2x210 MW); ముద్దనూరు కేంద్ర విస్తరణ (2x120 MW) మొదలైన పథకాలు వివిధ దశల్లో పరిశీలనలో వున్నాయి.

భారత ప్రభుత్వ పరిశీలనలో వున్న ఎనిమిదవ ప్రణాళికా కాలానికి చెందిన విద్యుచ్ఛక్తి అభివృద్ధి ప్రణాళిక ప్రకారం – ఎనిమిదవ ప్రణాళికాంతానికి దేశం మొత్తంమీద ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో విద్యుచ్ఛక్తి గిరాకినిబట్టిగాని, ఎనర్జీనిబట్టి గాని కొరత అత్యధిక స్థాయిలో వుండగలదన్న విషయం గౌరవనీయులయిన సభ్యులకు తెలుసు. అందువల్ల ఇప్పటికే చేపట్ట సంకల్పించిన విజయవాడ థర్మల్ విద్యుత్కేంద్రం మూడవదశ; విశాఖపట్నం థర్మల్ విద్యుత్కేంద్రం; గ్యాస్ ఆధారంగా నెలకొల్పే విద్యుత్కేంద్రాలకు అదనంగా, అవి చిన్నవైనప్పటికీ, గ్యాస్; చమురు ఆధారంగా పని చేసే కేంద్రాలు సాధ్యమైనన్ని ఎక్కువగా నెలకొల్పడానికి ప్రభుత్వం అన్ని విధాలా కృషి చేస్తుంది.

రేణిగుంట సమీపంలో గాజులమాండ్యం వద్ద ఇంధనపు నూనె ఆధారంగా పనిచేసే 100 మెగావాట్ల శక్తిగల విద్యుత్కేంద్రం నెలకొల్పడానికి సంబంధించి ఇప్పటికే ప్రాజెక్టు రిపోర్టు తయారైంది. అనువైన చోట్ల ఇలాంటి మరికొన్ని పథకాలు చేపట్టే ప్రతిపాదనలు రూపొందిస్తాం. కనీసం ఈ పథకాలకవసరమైన చమురు కేటాయించవలసిందిగా కేంద్ర ప్రభుత్వానికి విజ్ఞప్తి చేస్తాం. బొగ్గు ఆధారంగా ఉత్పత్తి జరిపే కేంద్రాలకంటే, ఈ కేంద్రాల్లో విద్యుచ్ఛక్తి ఉత్పాదన ఖర్చు ఎక్కువగా వుంటుంది. అయితే 1991-92 లోనూ 1992-93లోనూ విద్యుచ్ఛక్తి కొరత తీర్చడంలో తక్షణసహాయానికీ, తర్వాత సంవత్సరాల్లో వర్షాకాలం వెళ్ళిపోయాక ఏర్పడే అవసరాలను తీర్చే అనుబంధ కేంద్రాలుగానూ (Supplementary Stations) పీకింగు కేంద్రాలుగాను (Peaking Stations) యివి ఉపయోగపడ్తాయి. ఈ పథకాలు చేపట్టడంలో ప్రయివేటు రంగం నుంచి కూడా మేము పూర్తి సహకారాన్ని కోరతాం. జాయింట్ వెంచర్ పద్ధతి మీద గ్యాస్ ఆధారంగా నడపబడుతున్న విజ్జేశ్వరం విద్యుత్కేంద్రం మాదిరిగానూ, లేదా ఇతర రాష్ట్రాల్లో వున్న పద్ధతిలోనూ ఇలాంటి కేంద్రాల స్థాపనలో ప్రయివేటు రంగ సహకారాన్ని ఏ విధంగా పొందాలన్న విషయంలో వివిధ విధానాలను పరిశీలించి, ప్రయివేటు రంగంతో కూడా సంప్రదించి, త్వరలో సముచితమైన నిర్ణయాలు తీసుకుంటాం. క్లిష్టంగా వున్న పరిస్థితిలో అధికారంలోకి వచ్చినప్పటికీ, సాధ్యమైనంత తక్కువ సమయంలో గిరాకీకి అనుగుణంగా విద్యుచ్ఛక్తి సరఫరా చెయ్యడానికి ఈ ప్రభుత్వం శాయశక్తులా చేస్తున్న కృషిని గౌరవనీయులయిన సభ్యులు గమనించగలరని ఆశిస్తున్నా.

గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో తరచుగా ట్రాన్స్‌ఫార్మర్లు పనిచెయ్యక పోవడం వల్ల రైతులకు కలిగే ఇబ్బందుల గురించి ప్రభుత్వం గుర్తించింది. ఈ సమస్యను శాశ్వతంగా పరిష్కరించేందుకుగాను – డిస్ట్రిబ్యూషన్ ట్రాన్స్‌ఫార్మర్లు ఇంకా ఎక్కువగా నెలకొల్పాలని సంకల్పించడం జరిగింది. ఈ పథకానికి సుమారు 180 కోట్ల రూపాయల పెట్టుబడి అవసరమౌతుంది. విద్యుచ్ఛక్తి బోర్డు దశలవారీగా ఈ పథకాన్ని అమలు పరుస్తుంది. ఈ పథకానికి 1990-91లో సుమారు 20 కోట్ల రూపాయలు ఖర్చుకావచ్చు.

సేద్యపునీరు

వ్యవసాయోత్పత్తిని అధికం చెయ్యడానికి ప్రధానంగా కావలసిన సేద్యపు నీటికి మా ప్రభుత్వం అత్యంత ప్రాధాన్యాన్నిస్తోంది. ముఖ్యమైన ఈ రంగాన్ని అభివృద్ధి పర్చడంలో రాష్ట్రములోని వెనుకబడిన ప్రాంతాలు కూడా అభివృద్ధి చెందిన ప్రాంతాల స్థాయికి చేరు కొనుటకు కావలసిన సదుపాయాలు కల్పించాలన్నదే మా ఆకాంక్ష. భారీ సేద్యపునీరు పథకాలకు తగు మొత్తాల్లో కేటాయింపులు జరపడమే కాకుండా చిన్న, సన్నకారు రైతుల అభ్యుదయం కోసం చిన్నతరహా సేద్యపు నీటి రంగానికి కూడా ప్రభుత్వం అవసరమైన కేటాయింపులు చేస్తోంది.

ఏడవ ప్రణాళికా కాలంలో సేద్యపు నీటి రంగంపై సుమారు 1413 కోట్ల రూపాయలు ఖర్చు కావచ్చు. 1989-90 సంవత్సరములో ఈ రంగముపై ఖర్చు కావచ్చుననుకుంటున్న 290 కోట్ల రూపాయలు కూడా ఈ మొత్తంలో వుంది. 1990-91 బడ్జెటులో సేద్యపు నీటి రంగానికి 350 కోట్ల రూపాయలు కేటాయించడం జరిగింది.

1990-91 సంవత్సరంలో భారీ, మధ్య తరహా, సేద్యపు నీటి పథకాల క్రింద 40 వేల హెక్టార్లకూ, చిన్న తరహా పథకాల కింద 40 వేల హెక్టార్లకూ, మొత్తం 80 వేల హెక్టార్లకు సేద్యపు నీటి సౌకర్యాలు కల్పించాలని తలపెట్టాం.

అనావృష్టి పీడిత ప్రాంతమైన రాయలసీమ, నెల్లూరు జిల్లాలకు సేద్యపు నీరు; మద్రాసు నగరానికి మంచి నీరూ సాధ్యమైనంత త్వరగా సరఫరా చెయ్యాలన్నదే ప్రభుత్వ ఆశయం. ఈ లక్ష్య సాధన కోసమే ప్రభుత్వం 50 కోట్ల రూపాయలు కేటాయించి, తెలుగు గంగ ప్రాజెక్టుకు చెందిన వివిధ పనులను శీఘ్రతరం చేసింది. తెలుగు గంగ ప్రాజెక్టు ప్రగతిని అత్యున్నత స్థాయిలో ఎప్పటికప్పుడు పరిశీలించడం జరుగుతోంది.

శ్రీరాం సాగర్ ప్రాజెక్టు మొదటి దశకూ శ్రీశైలం కుడి బ్రాంచి కాలువకూ కూడా ప్రాధాన్యం ఇస్తున్నాం. ఈ రెండు పథకాలకూ ప్రపంచ బ్యాంకు సహాయం లభించినందున, ఒక్కొక్క దానికి 44 కోట్ల రూపాయల చొప్పున నిధులు కేటాయించడం జరిగింది. ఈ రెండు ప్రాజెక్టుల పనులు కూడా సత్వరంగా అమలు పర్చడం జరుగుతోంది. మహబూబ్‌నగర్ జిల్లా సేద్యపునీటి సౌకర్యాలు కల్పించనున్న జూరాల ప్రాజెక్టుకు 24 కోట్ల రూపాయలు కేటాయించడం జరిగింది. 1992 జూన్ నుంచి ఈ ప్రాజెక్టు ఫలితాలు లభిస్తాయి. ఏలేరు రిజర్వాయరు ప్రాజెక్టుకు 10 కోట్ల రూపాయలు కేటాయించడం జరిగింది. ఏలేరు కాలువ నుంచి విశాఖ ఉక్కు కర్మాగారానికి త్వరలో నీరు సరఫరా కాగలదని ఆశిస్తున్నాం.

గుంటూరు, ప్రకాశం, నల్గొండ జిల్లాల్లో నాగార్జున సాగర్ కాలువ చివరి భూములకు శాశ్వత పద్ధతిపై నీటి సౌకర్యం కల్పించేందుకు గాను అనేక అనుబంధ పథకాలూ లిఫ్టు ఇరిగేషన్ పథకాలూ చేపట్టడం జరిగింది. నాగార్జున సాగర్ ప్రాజెక్టుకి కేటాయించిన 22 కోట్ల రూపాయల్లో ఈ అనుబంధ పథకాలకూ లిఫ్టు ఇరిగేషన్ పథకాలకూ అవసరమైన పెట్టుబడులు కూడా వున్నాయి.

కర్నూలు–కడప కాలువకి మూలంగా వున్న వందేళ్ల నాటి సుంకేసుల ఆనకట్ట స్థానంలో కొత్తగా ఒక బరాజ్ నిర్మించాలని సంకల్పించడం జరిగింది. సుంకేసుల బరాజ్‌పై 1989–90 లో 25 లక్షల రూపాయలు ఖర్చు పెట్టగా, 1990–91 సంవత్సరానికి ఈ కేటాయింపు 4 కోట్ల రూపాయలకి పెంచుతున్నాం. తుంగభద్ర ప్రాజెక్టు ఎగువ కాలువ రెండవ దశకు చెందిన పనులు చాలామట్టుకు పురోగతిలో ఉన్నాయి. 1990–91లో ఈ పథకానికి 10 కోట్ల రూపాయలు కేటాయించడం జరిగింది. పెన్నా డెల్టా కాలువలు, తుంగభద్ర ప్రాజెక్టు ఎగువ కాలువ, ప్రకాశం పథకం, శ్రీరామ సాగర్ కాలువలు, మైలవరం కాలువలు, కర్నూలు–కడప వంటి ఇప్పుడున్న కాలువలను ఆధునీకం చెయ్యడానికి గాను 6 కోట్ల రూపాయలు కేటాయించడం జరిగింది.

మధ్యతరహా సేద్యపు నీటి ప్రాజెక్టులకు చెందిన పనులకుగాను 1990–91 బడ్జెటులో 24 కోట్ల రూపాయలు కేటాయిస్తున్నాం. ప్రస్తుతం 36 మధ్యతరహా సేద్యపు నీటి ప్రాజెక్టులు అమల్లో వున్నాయి. వీటిలో 15 ప్రాజెక్టులు 1990 మార్చి నాటికి పూర్తి చెయ్యాలని సంకల్పం. ఈ ప్రాజెక్టుల ఫలితాలు రైతులకు సత్వరంగా లభింప జేసేందుకు గాను వివిధ దశల్లో వున్న మిగతా ప్రాజెక్టులను కూడా త్వరగా పూర్తి చేయాలని ప్రభుత్వం భావిస్తోంది.

అనేక మంది బీద రైతులకు సత్వర ఫలితాలందించగల చిన్న తరహా సేద్యపు నీటి రంగానికి ప్రభుత్వం అధిక ప్రాధాన్యం ఇస్తోంది. 1990–91 లో చిన్న తరహా సేద్యపు నీటి రంగానికి 55 కోట్ల రూపాయలు కేటాయిస్తున్నాం. 1989–90 లో ఈ రంగానికి ఖర్చు కావచ్చుననుకుంటున్న మొత్తం కంటే ఇది 14 కోట్ల 50 లక్షల రూపాయలు ఎక్కువ. ఇందులో 15 కోట్ల రూపాయలు వివిధ పనులు చేపట్టే నిమిత్తం సేద్యపు నీటి వనర్ల అభివృద్ధి సంస్థకు కేటాయించాము. చిన్న తరహా సేద్యపు రంగంలో ప్రత్యేక ప్రణాళిక కింద షెడ్యూలు కులాలవారికి ఉప ప్రణాళిక క్రింద గిరిజనులకూ లాభం కలిగించే అనేక కార్యక్రమాలు చేపట్టడానికవసరమైన నిధులు కూడా కేటాయించడం జరిగింది.

చిన్న తరహా సేద్యపు నీటి రంగానికి కేటాయింపులు ఇంకా పెంచడానికగల అవకాశాలను ప్రభుత్వం ఎప్పటికప్పుడు పరిశీలిస్తూవుంటుంది.

వ్యవసాయం – తత్సంబంధ సర్వీసులు

జనాభాలో 80 శాతం పనిచేస్తున్న వ్యవసాయ రంగం నుంచి రాష్ట్ర ఆదాయంలో 47 శాతం లభిస్తోంది. అందువల్ల రాష్ట్ర ఆర్థిక వ్యవస్థకు వ్యవసాయం మూలాధారమనటం

అతిశయోక్తి కాదు. వరుసగా నాలుగేళ్ళపాటు అననుకూలమైన వాతావరణ పరిస్థితులు తర్వాత, అదృష్టవశాత్తు గత రెండేళ్ళుగా రాష్ట్రంలో వాతావరణ పరిస్థితులు బాగావున్నాయి. అయితే నేనింతకుముందే చెప్పినట్లుగా జూలై, ఆగష్టు మాసాల్లో కొన్ని డెల్టా జిల్లాల్లో భారీ వర్షాలు పడినందు వల్ల, ఈశాన్య ఋతుపవనాల తరుణంలో 61 శాతం తక్కువ వర్షాలు పడినందువల్ల ఈ ఏడాది మొత్తం మీద ఆహార ధాన్యాల ఉత్పత్తి గత సంవత్సరపు ఉత్పత్తి కంటే స్వల్పంగా తగ్గగలదని భావిస్తున్నాం.

రాష్ట్రంలో బియ్యం ప్రధానమైన ఆహారధాన్య పంట గనుక ఈ పంట ఉత్పాదక శక్తినీ ఉత్పత్తినీ కూడా పెంచేందుకు ప్రత్యేక కార్యక్రమాలు చేపట్టడం జరిగింది. రాష్ట్రంలో సాగులో వున్న భూమిలో 68 శాతం వర్షాధారంగానే సాగవుతోంది. అందువల్ల ఇలాంటి భూముల పట్ల ప్రత్యేక శ్రద్ధ తీసుకోవడం జరుగుతోంది. వాటర్ షెడ్ పద్ధతిపై మెట్ట భూముల అభివృద్ధి కార్యక్రమాలు చేపట్టి తగు పరిమాణంలో కేటాయింపులు చెయ్యడం జరిగింది. నూనెగింజలు, పప్పుధాన్యాల ఉత్పత్తిని పెంచడానికుద్దేశించిన ప్రత్యేక కార్యక్రమాలు కూడా పెద్ద ఎత్తున చేపట్టడం జరిగింది. ఈ కార్యక్రమాల ఫలితాలు ప్రోత్సాహకరంగా వున్నాయి.

గత రెండేళ్ళలో బాగా దెబ్బతిన్న ప్రత్తి ఉత్పత్తి ఈ ఏడాది ఖరీఫ్ కాలంలో చాలామటుకు మెరుగుపడింది. గత ఏడాది ఖరీఫ్ కాలంలో 5.6 లక్షల బేళ్ళ ప్రత్తి ఉత్పత్తి కాగా, ప్రస్తుత ఖరీఫ్ ఉత్పత్తి సుమారు 10 లక్షల బేళ్ళ వరకూ వుంటుందని భావిస్తున్నాం.

తోటల పెంపకం అభివృద్ధికి ప్రభుత్వం ప్రత్యేక ప్రాధాన్యమిస్తోంది. ఈ కార్యక్రమానికి 1990-91 లో కోటి రూపాయలు కేటాయించడం జరిగింది. మొక్కల ఉత్పత్తి, మెట్ట భూముల్లో తోటల పెంపకాన్ని ప్రోత్సహించడం, కొబ్బరి తోటల అభివృద్ధి, జీడి మామిడి తోటల అభివృద్ధి, ఆయిల్ పామ్ చెట్ల పెంపకం మొదలైన కార్యక్రమాల ద్వారా ఈ రంగాన్ని అభివృద్ధి చెయ్యడం జరుగుతోంది.

పశు సంపద పెంపకం గ్రామీణ ఆర్థిక వ్యవస్థలో కీలక పాత్ర వహిస్తుంది. ఇందుకు సంబంధించిన కార్యక్రమాలకు గాను 1990-91లో ప్రణాళిక క్రింద 2 కోట్ల 25 లక్షల రూపాయలు కేటాయించడం జరిగింది. ఈ ప్రణాళికలో కొత్త గ్రామీణ పశు సంపద కేంద్రాలను నెలకొల్పడం, వెటరినరీ పోలీక్లినిక్‌లు తెరవడం, పశు వైద్య పరిశోధనా సంస్థలను పటిష్టం చేయ్యడం వంటి పథకాలను చేర్చడం జరిగింది.

సాధారణ ప్రజానీకానికి అవసరమైన మాంసకృత్తులు అందించడంలో చేపల పరిశ్రమ రంగానికి తగు ప్రాధాన్యం వుంది. అందువల్ల ఆర్థికాభివృద్ధికి, మత్స్యకారుల సంక్షేమానికి ప్రాధాన్యమిస్తూ ఈ రంగాన్ని అభివృద్ధి పర్చవలసిన అవసరం వుంది. 1990-91 ప్రణాళికలో ఈ రంగానికి 4 కోట్ల రూపాయలు కేటాయించడం జరిగింది.

గ్రామీణాభివృద్ధి

గ్రామీణాభివృద్ధి రంగంలో సమీకృత గ్రామీణాభివృద్ధి కార్యక్రమం కింద ఉన్న, సన్నకారు రైతుల సహాయానికుద్దేశించిన పథకాలూ, అనావృష్టి పీడిత ప్రాంతాల సహాయ కార్యక్రమం, చిన్న, సన్నకారు రైతుల సహాయ కార్యక్రమం వంటి కార్యక్రమాలు కొనసాగించడం జరుగుతోంది.

జాతీయ గ్రామీణ ఉపాధి కార్యక్రమం, గ్రామీణ కార్మికుపాధి హామీ కార్యక్రమాలను విలీనం చేసి, 1989, ఏప్రిల్ ఒకటో తేదీనుంచి జవహర్ రోజ్‌గార్ యోజన అనే నూతన పథకాన్ని ప్రారంభించడం జరిగింది. ఈ కార్యక్రమం అమలుకయ్యే ఖర్చులో రాష్ట్రం ఇవ్వాల్సిన 20 శాతం వాటాగా ప్రస్తుత సంవత్సరం బడ్జెట్‌లో 38.64 కోట్ల రూపాయలు కేటాయించడం జరిగింది. కేంద్ర ప్రభుత్వం పంచాయితీ రాజ్ సంస్థలకు నేరుగా 154.46 కోట్ల రూపాయలు విడుదల చేసింది. 1990-91లో ఈ పథకం కొనసాగగలదని భావిస్తూ, రాష్ట్ర వాటాగా ఇచ్చే మొత్తాన్ని బడ్జెట్‌లో ఏర్పాటు చెయ్యడం జరిగింది.

కనీసావసరాల రహదారుల కార్యక్రమం కింద 1989-90 బడ్జెటులో 5 కోట్ల రూపాయలు కేటాయించడం జరిగింది. ఈ పెట్టుబడితో 1990 మార్చి నెలాఖరుకు 85 గ్రామాలకు మెటల్ రోడ్లు వేస్తారు. 1990-91 సంవత్సరంలో కూడా ఆ కార్యక్రమానికి 5 కోట్ల రూపాయలు కేటాయిస్తున్నాం. ఈ నిధులతో దాదాపు 225 కి.మీ. మెటలింగు చేసి 125 గ్రామాలకు పక్కా రోడ్లు వెయ్యాలని సంకల్పించడం జరిగింది.

గ్రామీణ నీటి సరఫరా:

గ్రామీణ నీటిసరఫరా ప్రభుత్వపు ప్రధాన కార్యక్రమాల్లో ఒకటిగా కొనసాగుతోంది. మొదటి మూడు జాబితాల్లోనూ మొత్తం 22వేల 860 సమస్యాత్మక గ్రామాలను గుర్తించడం జరిగింది. 1989 మార్చి 31వ తేదీవరకూ వీటిలో 15 వేల 169 గ్రామాలకు నీటిసరఫరా ఏర్పాట్లు జరిగాయి. సవరించిన లక్ష్యం ప్రకారం 1989-90లో మరో 2 వేల 4 వందల గ్రామాలకు నీటిసరఫరా ఏర్పాట్లు జరగవలసి వుంది. 1990 జనవరి నెలాఖరు వరకూ వీటిలో 1481 గ్రామాలకు నీటి సరఫరా సౌకర్యాలు లభించాయి. 1990-91 సంవత్సరానికి గ్రామీణ నీటిసరఫరా రంగానికి రాష్ట్ర బడ్జెట్‌లో 29.50 కోట్ల రూపాయలు కేటాయించడం జరిగింది. సత్వర గ్రామీణ నీటిసరఫరా కార్యక్రమానికి కేంద్ర ప్రభుత్వం నుంచి సహాయాన్ని ఆశిస్తూ 20 కోట్ల రూపాయలు కేటాయించడం జరిగింది. ఈ 49.50 కోట్ల రూపాయలతో మిగిలిపోయిన 8 వందల పనులు పూర్తిచేస్తూ, ఇంకను వెయ్యి సమస్యాత్మక గ్రామాలకు నీటిసరఫరా ఏర్పాట్లు చేయ్యాలని సంకల్పించడం జరిగింది. నెదర్లాండ్స్ సహాయముతోమెదక్, మహబూబ్‌నగర్, కర్నూలు, ప్రకాశం జిల్లాల్లో 4 పథకాలు చేపట్టడం జరిగింది. 1990-91లో ప్రకాశం, మెదక్ జిల్లాల్లో దాదాపు 130 గ్రామాలకు మంచినీరు సరఫరా చెయ్యడం ద్వారా రెండు పథకాలను పూర్తి చెయ్యాలన్నది లక్ష్యం. మిగతా రెండు పథకాలూ 1991-92లో పూర్తవుతాయి.

టెక్నాలజీ మిషన్ కార్యక్రమం కింద ప్రభుత్వం 1989-90 సంవత్సరానికి నీటిలో ఫ్లోరిన్ తొలగించే 31 డీ ఫ్లోరిడేషన్ ప్లాంట్లను మంజూరు చేసింది. వీటిలో 18 ప్లాంట్లను 1989-90 లోనూ, మిగతా 13 ప్లాంట్లను 1990-91 లోనూ నెలకొల్పాలని సంకల్పించడం జరిగింది. అలాగే ఈ కార్యక్రమం కింద ఉప్పు నీటిని మంచి నీటిగా మార్చే 14 డిసాలినేషన్ ప్లాంట్ల ఏర్పాటును కూడా చేపట్టడం జరిగింది. వీటిలో 9 ప్లాంట్లను మార్చి నెలాఖరు లోగానూ, మిగతావి 1990-91 పూర్తి కావలసి

పరిశ్రమలు

రాష్ట్రం యొక్క ఆర్థిక ప్రాతిపదికను విస్తరించడము లోనూ ఉపాధి అవకాశాలు పెంచడం పారిశ్రామికీకరణం ప్రధాన పాత్ర వహిస్తుంది. అందువల్ల రాష్ట్రంలో సత్వర పారిశ్రామికీకరణను సాధించడానికి ప్రభుత్వం ఎప్పుడూ కృషి చేస్తూనే వుంటుంది.

రాష్ట్రంలో, ముఖ్యంగా వెనెకబడిన ప్రాంతాల్లో పరిశ్రమలు నెలకొనాలంటే, అందుకు అవసరమైన ప్రోత్సాహకాలు సమకూర్చడం ముఖ్యమని ప్రభుత్వం భావిస్తోంది. ఇటువంటి ప్రోత్సాహకాలు ఉదారంగా సమకూర్చవలసిందిగా ఆదేశాలివ్వడం జరిగింది. దీనివల్ల రాష్ట్రంలో కొత్తగా అనేక పరిశ్రమలు నెలకొనగలవని భావిస్తున్నాం. ఈ ఆశయ సాధనకు అనుగుణంగా 1989 డిసెంబర్లో ముందెన్నడూ జరగని రీతిలో, కేంద్ర సబ్సిడీ పథకం కింద రాష్ట్రం 22 కోట్ల రూపాయలు అడ్వాన్సుగా విడుదల చేసింది. రాష్ట్రం అంతటా వివిధ దశల్లో వున్న వందలాది పారిశ్రామిక విభాగాలకు సకాలంలో సహాయమందించడానికి గానూ ఈ డబ్బు విడుదల చెయ్యడం జరిగింది. ఈ మొత్తం కేంద్రం నుంచి ఇంకా అంద వలసి వుంది.

పరిశ్రమలు ఖాయిలా పడటం అనేది ప్రభుత్వానికి ఆందోళన కలిగిస్తున్న విషయం. దీని వల్ల ఎంతో పెట్టుబడితో నెలకొల్పిన కర్మాగారాలు అనుత్పాదకంగా వుండి పోతాయి; కార్మికులు ఉపాధి కోల్పోతారు; వారికి రక్షణ లేకుండా పోతుంది; అంతేగాక పారిశ్రామికీకరణయే కుంటుపడుతుంది. అందువల్ల పారిశ్రామిక, ఆర్థిక పునర్నిర్మాణ మండలి - ఖాయిలా పడినట్లుగా ప్రకటించిన పరిశ్రమలకు రాష్ట్ర ప్రభుత్వమూ, రాష్ట్ర ప్రభుత్వ సంస్థలూ, అనేక రాయితీలు కల్పించేవ విధానాలను రూపొందించడం జరిగింది. యాజమాన్యాన్ని కార్మికుల సహకార సంఘాలకు అప్పగించడం ద్వారా తిరిగి తెరవదలచిన పరిశ్రమలకు గరిష్టస్థాయిలో రాయితీలు లభిస్తాయి. అంతేగాక, ఖాయిలాపడ్డ పరిశ్రమల పెట్టుబడిలో వాటాదార్లు కాదలచిన కార్మికులకు తేలిక పద్ధతిన్నే రుణాలు లభిస్తాయి. ఈ చర్యలు ఏ మేరకు ఉపయోగపడగలవన్నది ప్రభుత్వం పరిశీలిస్తూ ఉన్నది. ఖాయిలా పడ్డ పరిశ్రమలను త్వరగా పునరుద్ధరించడానికి తోడ్పడే నిర్మాణాత్మక సూచనలు వేటినయినా స్వీకరించడానికి ప్రభుత్వం సర్వదా సిద్ధంగా వుంటుంది.

పంచదార పరిశ్రమ:

రాష్ట్రాన్ని వ్యవసాయికంగా సుసంపన్నం చెయ్యడానికి తోడ్పడుతున్న ప్రధానమైన వాణిజ్య పంటల్లో చెరకు ఒకటి. రాష్ట్ర సలహా ధర ప్రకటించడం ద్వారా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం

చెరకు రైతులను ప్రోత్సహిస్తుంది. 1989-90 క్రషింగ్ సీజనుకి 8.5 శాతము దిగుబడి గల చెరకు టన్ను ఒక్కింటికి 275 రూపాయల రాష్ట్ర సలహా ధరను ప్రకటించడం జరిగింది. కేంద్ర ప్రభుత్వం నిర్ణయించిన చట్టబద్ధమైన కనీస ధరకన్నా ఇది 55 రూపాయలు ఎక్కువ. మెట్రిక్ టన్నుకి 16 రూపాయలు చొప్పున చెల్లించ వలసిన కొనుగోలు పన్నులో మినహాయించుకునే పద్ధతిపై చెరకు టన్ను ఒక్కింటికి 10 రూపాయల చొప్పున ప్రోత్సాహక ధర చెల్లించ వలసిందిగా పంచదార కర్మాగారాలను కూడా కోరడం జరిగింది. ఇదిగాక టన్నుకి 15 రూపాయల చొప్పున ప్రత్యేక ప్రోత్సాహక ధర చెల్లించవలసిందిగా సహకార, ప్రభుత్వరంగాల్లో వున్న పంచదార కర్మాగారాలకు కూడా సలహా ఇవ్వడం జరిగింది. ఒప్పందం చేసుకున్న దానిలోగాని, తాము పండించిన దానిలో గాని, ఏది తక్కువైతే అందులో 85 శాతం చెరకు సరఫరా చేసిన రైతులకు ఈ ప్రత్యేక ప్రోత్సాహక ధర లభిస్తుంది. ప్రోత్సాహక పథకాలు అమలు పర్చడానికి 1990-91 బడ్జెటులో కేటాయింపులు జరిగాయి.

చేనేత:

చేనేత కార్మికులకు స్థిరమైన ఉపాధి కల్పించే ఉద్దేశ్యంతోనూ, బలహీన వర్గాల వారికి అవసరమైన బట్టలు అందించే ఆశయంతోనూ ఆకుపచ్చ కార్డుల వారికి జనతా చీరలూ, ధోవతులూ ఇచ్చే పథకాన్ని 1990-91 లో కూడా కొనసాగించాలని సంకల్పించాం.

పొదుపు నిధి పథకం కింద సుమారు 15 వేల మంది చేనేత కారులకూ ఇంట్లో భాగంగానే వర్క్‌షెడ్ నిర్మించి ఇచ్చే పథకం కింద సుమారు మరో 8 వేల మంది చేనేతకారులకూ ప్రయోజనం కలిగింది. ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్ర జౌళి పరిశ్రమాభివృద్ధి సంస్థ వద్ద నమోదు చేసుకుని, ఆ సంస్థకు చెందిన ఉత్పత్తి కేంద్రాల్లో పనిచేసే చేనేత కారులకు పొదుపు నిధి పథకాన్ని విస్తరింప చెయ్యాలని ప్రభుత్వం నిర్ణయించింది. భీమా రక్షణ సదుపాయం ఒక్కొక్క చేనేతకారునికీ 5 వందల నుంచి 5 వేల రూపాలకు పెంచాలని కూడా నిర్ణయించడం జరిగింది.

చేనేతకారుల సహకార సంఘాలకు అవసరమైన నూలు లభించేట్టు చేసేందుకుగాను చిలకలూరిపేటలో ఒకటి, సిరిసిల్లలో ఒకటి ఉత్పత్తి దారుల నెలకొల్పడం జరుగుతోంది. ఇప్పుడున్న సహకారనూలు మిల్లులను మెరుగు పర్చడానికి కూడా ప్రభుత్వం గట్టి చర్యలు తీసుకుంటోంది.

పట్టు పరిశ్రమ:

పట్టుపరిశ్రయ అభివృద్ధి విషయంలో దేశంలో ఆంధ్రప్రదేశ్‌కి రెండవ స్థానం లభిస్తుంది. మల్బరి సాగులో వున్న విస్తీర్ణం 1.66 లక్షల ఎరాలకు పెరిగింది. 1989-90 లో 19 వేల 681 ఎకరాల్లో మల్బరీ సాగు చెయ్యాలన్నది లక్ష్యంకాగా, 28 వేల 525 ఎకరాల్లో మల్బరీ తోటలు వెయ్యడం జరిగింది. జాతీయ పట్టు పరిశ్రయ పథక లక్ష్యంగా మల్బరీ సాగు చెపట్టిన 5 వేల ఎకరాల భూమి కూడా ఇందులో వుంది. 1990 జనవరి నాటికి 22 వేల 9 వందల టన్నుల పట్టు కాయలు ఉత్పత్తి జరిగింది. 26 వేల

టన్నుల ఉత్పత్తి లక్ష్యాన్ని 1989-90లోనే సాధించడం జరుగుతుంది.

1990-91 సంవత్సరానికి పట్టు పరిశ్రమకు 6 కోట్ల 93 లక్షల రూపాయలు ప్రణాళికా పెట్టుబడిగా ఆయోదించడం జరిగింది. ఇందులో కోటి 26 లక్షల రూపాయలు యిది వరకే చేపట్టిన మౌలిక సదుపాయాల నిర్వహణ, మార్కెటింగ్ సదుపాయాల కల్పన, సహకార సంఘాలకు ఆర్థిక సహాయాలు అందజేయుట అను పథకాలకు కేటాయించడం జరిగింది. రెండు కొత్త పథకాలను కూడా ప్రతిపాదించడం జరిగింది. వ్యినగూళ్ల ఉత్పత్తిని అధికం చేయ్యడానికి, విత్తనగూళ్ల రైతులకు ప్రత్యేక రాయితీలు, షెడ్యూల్డు కులాలకు, షెడ్యూల్డు జాతులకు చెందిన పట్టుపరిశ్రమ దారులు పట్టు కాయలు ఇంకా ఎక్కువగా ఉత్పత్తి చెయ్యడానికి చాకీపురుగుల కేంద్రాలు స్థాపించడానికి ఉద్దేశించిన ఈ పథకాలకు మొత్తం 81 లక్షల 30 వేల రూపాయలు ఖర్చువుతుంది. ప్రపంచ బ్యాంకు సహాయంతో 1989-90 సంవత్సరం నుంచి అమల జరుగుతున్న జాతీయ పట్టు పరిశ్రమ పథకం కింద కార్యకలాపాలను అధికం చెయ్యడానికి ఈ రంగానికి కేటాయించిన మొత్తంలో అధిక భాగం వినియోగించడం జరుగుతుంది. అయిదేళ్ల కాలంలో పట్టుదారం ఉత్పత్తిని 2,500 టన్నులకు పెంచాలని, అదనంగా 25 వేల ఎకరాలను మల్బరీ సాగులోకి తీసుకావాలనే లక్ష్యం.

స్వయం ఉపాధి పథకాలు

తగినంతగా ఉపాధి అవకాశాలు కల్పించాలన్న ప్రభుత్వ దృక్పథాన్ని గవర్నర్ ప్రసంగంలో సూచించిన విషయం గౌరవనీయులయిన సభ్యులకు గుర్తుండే వుంటుంది. స్వయం ఉపాధి పథకాలను పునరుజ్జీవింప జేసి, స్థిరమైన ఆదాయం లభించే విధంగా వాటి పరిధిని విస్తరించాలన్న ప్రభుత్వ సంకల్పాన్ని కూడా గౌరవనీయులయిన సభ్యులు గవర్నర్‌గారి ప్రసంగం ద్వారా గ్రహించే వుంటారు. విద్యావంతులయిన నిరుద్యోగులు సమస్యకు అత్యంత ప్రాధాన్యం ఇవ్వాలని ప్రభుత్వం నిర్ణయించింది. ప్రస్తుతం రాష్ట్రంలోని ఎంప్లాయ్‌మెంట్ ఎక్చేంజీల్లో నమోదు చేయించుకున్న నిరుద్యోగులు సుమారు 28 లక్షల మంది వున్నారు. వ్యవస్థీకృత రంగం; మౌలిక సదుపాయాలు; ప్రజా పాలన; అవ్యవస్థీకృత సర్వీసులు - వీటన్నిటోన్నూ కలిపి సంవత్సరానికి లక్షమంది కన్నా ఎక్కువ ఉద్యోగాలు లభించవు. అందువల్ల, నూతన సాంకేతిక విధానాలనూ సాధనాలనూ రూపొందించి, ఉపాధి అవకాశాలు కల్పించవలసి వుంటుంది. పెద్ద ఎత్తున స్వయం ఉపాధి పథకాలు చేపట్టడమొక్కటే ఇందుగ్గల అవకాశం. ఆర్థికవ్యవస్థ మొత్తపు కార్యకలాపాల ద్వారా ఉపాధి ఏర్పడుతుంది; అయితే ఇందుకవసరమైన శక్తులను సరియైన మార్గంలో నడిపించడంలో ప్రభుత్వం ఉత్ప్రేరకంగా పనిచేస్తుంది. ఇందుకోసం - మరింత పెద్దఎత్తున, మరింత విస్తృతంగా స్వయం ఉపాధి కార్యక్రమాలను చేపట్టడానికి గల విధానాలను సూచించేందుకుగాను ప్రభుత్వం ఒక సంఘాన్ని నియమించింది. ప్రయోజనకరమైన ప్రావీణ్యాన్ని పెంపొందించడానికి, స్వశక్తిపై ఆధారపడి ఆదాయాన్నిచ్చే ఆస్తుల మూల పెట్టుబడికి, సబ్సిడీలు సమకూర్చడానికి తీసుకోవలసిన చర్యలను ఈ సంఘం ఇప్పటికే సూచించింది.

ఈ కార్యక్రమాలకోసం 1990-91 బడ్జెట్‌లో 25 కోట్ల రూపాయలు కేటాయించాలని ప్రభుత్వం నిర్ణయించింది. ఇందులో 20 కోట్ల రూపాయలు వ్యవస్థాపరమైన పెట్టుబడులతోపాటు మార్జిన్ మనీగా ఇవ్వడానికి, మిగతా 5 కోట్ల రూపాయలు మౌలిక

సదుపాయాలు, శిక్షణా సౌకర్యాల అభివృద్ధికి వినియోగించడం జరుగుతుంది. శిక్షణా సౌకర్యాల అభివృద్ధికి వినియోగించడం జరుగుతుంది. శిక్షణా సౌకర్యాలను మెరుగుపర్చే కృషిలో ఆర్థిక సంస్థలు కూడా పాల్గొనే అవకాశం వుంది. ఈ కార్యక్రమాల వల్ల 1990-91లో సుమారు లక్ష మందికి ప్రయోజనం లభించ గలదని భావిస్తున్నాం.

రోడ్లు - రవాణా

ప్రస్తుత సంవత్సరంలో రోడ్లకు కేటాయించిన ప్రణాళికా పెట్టుబడి 20 కోట్ల 50 లక్షల రూపాయలు కాగా, 1990-91 బడ్జెటులో ఇందుకోసం 30 కోట్ల రూపాయలు కేటాయించిన విషయం గౌరవనీయులయిన సభ్యులకు సంతోషం కలిగించ గలదు.

రోడ్లు, భవనాల శాఖ 34వేల 252 కిలోమీటర్ల పొడవు గల రాష్ట్ర రహదారులనూ ప్రధాన జిల్లా రోడ్లనూ నిర్వహిస్తోంది. ఇవి కాక ఇటీవల - 6459 కిలోమీటర్ల జిల్లా పరిషత్తు రోడ్లను కూడా రోడ్లు, భవనాల శాఖకు బదలాయించడం జరిగింది.

ఆసియా అభివృద్ధి బ్యాంకు రుణ సహాయంతో 70 కోట్ల రూపాయల ఖర్చుతో హైదరాబాద్ - కరీంనగర్ - రామగుండం రోడ్డు పునరుద్ధరణ, అభివృద్ధి పనులు 1990-91లో చేపట్టడం జరుగుతుంది

చించినాడ వద్ద వశిష్ఠ గోదావరిపై 18 కోట్ల రూపాయల ఖర్చుతో బ్రిడ్జి నిర్మాణాన్ని మంజూరు చెయ్యడం జరిగింది. రాష్ట్రప్రభుత్వమూ, నూనె, ఖనిజ వాయు సంఘమూ ఈ ఖర్చును భరిస్తాయి.

ఆసియా అభివృద్ధి బ్యాంకు సహాయంతో కాకినాడ - రాజా నగరం (54 కి.మీ.) రోడ్డును అభివృద్ధి పర్చాలని సంకల్పించడం జరిగింది. ఇందుకు సంబంధించిన సాధ్యాసాధ్య నివేదిక తయారౌతోంది. ఆసియా అభివృద్ధి బ్యాంకు ఆమోదం లభించిన తర్వాత, 1990-91లో ఈ పనిని చేపట్టవచ్చు.

హైదరాబాద్ నగర్ ట్రాఫిక్ సమస్యను పరిష్కరించే ఉద్దేశ్యంతో 2 కోట్ల 25 లక్షల రూపాయలు ఖర్చు కాగల ఇంటర్మీడియెట్ రింగ్ రోడ్ నిర్మాణాన్ని మంజూరు చెయ్యడం జరిగింది. లింక్ రోడ్ల నిర్మాణంతోపాటు, 4 కోట్ల 70 లక్షల రూపాయల ఖర్చుతో లోపలి రింగ్ రోడ్డును తగురీతిలో అభివృద్ధి పర్చడం జరుగుతోంది.

సేద్యపునీరు, విద్యుచ్ఛక్తి, సాంఘిక సేవా రంగాలకు పెట్టవలసివున్న పెట్టుబడులు పోగా, రోడ్డు కమ్యూనికేషన్లను మెరుగు పర్చడానికి కావలసిన పెట్టుబడులను పెంచడానికి అంతగా వనరులు మిగలవన్న వాస్తవాన్ని గౌరవనీయులయిన సభ్యులు గ్రహించగలరని నేను విశ్వసిస్తున్నాను. ఈ రంగంలో వినియోగానికి గాను - బడ్జెట్ వెలుపలి వనరులను సమీకరించ వలసిన అవసరమూ, ఆ విధంగా చెయ్యగల అవకాశమూ వున్నాయి. అందువల్ల కేంద్ర ప్రభుత్వ రంగ సంస్థలు జారీచేసే బాండ్ల మాదిరిగా రోడ్ బాండ్లు జారీ చెయ్యడానికి అనుమతి ఇవ్వాల్సిందని కోరుతూ మన ముఖ్యమంత్రిగారు కేంద్ర ఆర్థిక మంత్రిగారికి లేఖ వ్రాశారు. ఈ బాండ్లు కొనడానికి ప్రజలు ముందుకొచ్చిన ప్రాంతల్లో రోడ్లను మెరుగు పర్చడానికి పటిష్టం చెయ్యడానికి ఈ పథకం వీలు కలిగిస్తుంది. ఆయా ప్రాంతాల్లో రోడ్ల

అభివృద్ధికిగాను బాండ్లద్వారా సేకరించిన దానికి సరిసమానమైన మొత్తాన్ని రాష్ట్రప్రభుత్వం ఇస్తుంది. ఈ బాండ్లపై ప్రజలు ఉదారంగా పెట్టుబడి పెట్టేందుకు ఈ పథకం ప్రోత్సాహకరంకాగలదని నేను విశ్వసిస్తున్నాను.

రవాణా రంగంలో – ఆంధ్రప్రదేశ్ రోడ్డు రవాణా సంస్థ సమర్థవంతమైన కృషి కొనసాగిస్తోంది. వాహన వినియోగం 291 కిలోమీటర్లనుంచి 295 కిలోమీటర్లకూ ఫ్లీట్ వినియోగం 9.50 శాతం నుంచి 96.29 శాతానికి పెరిగింది. విజయవాడలో సిటీ బస్సులను జాతీయం చేస్తూ ప్రభుత్వం తీసుకున్న సాహసవంతమైన నిర్ణయం పట్ల సర్వత్రా హర్షం వ్యక్తమైంది.

రేవులు

నౌకల్లోకి నేరుగా సరుకులు ఎత్తడానికి దింపడానికి వీలుగా బెర్త్ సౌకర్యాలు గల లోతు జలాల రేవుగా కాకినాడ రేవును అభివృద్ధి పర్చే పథకాన్ని ప్రభుత్వం మంజూరు చేసింది. ఈ రేవు స్థాయిని పెంచి ఆధునికం చెయ్యడంవల్ల – ఈ రేవు ద్వారా వెళ్లే పారిశ్రామిక ఉత్పత్తులు, ఇతర సరుకుల రవాణా ఖర్చులు తగ్గడమే కాకుండా ఆ ప్రాంతంలో పారిశ్రామికాభివృద్ధికి తోడ్పాటు కూడా లభిస్తుంది.

ఈ రేవును అభివృద్ధి పర్చడంలో భాగంగా – మూడు లోతు జలాల బెర్త్ల నిర్మాణం,; ఓడలు రేవులోకొచ్చే కాలువలో 3.3 కిలోమీటర్ల డ్రెడ్జింగ్ జరపడం; నేవిగేషనల్ ఎయిడ్స్, మొబైల్ క్రేన్స్, రోడ్లు, అప్రోచ్ బ్రిడ్జిల వంటి అనుబంధ సౌకర్యాలు సమకూర్చడం మొదలైన పనులన్నీ వుంటాయి. ఇందుకు మొత్తం 124.08 కోట్ల రూపాయల మేరకు పరిపాలనా సంబంధమైన మంజూరు లభించింది. ఆసియా అభివృద్ధి బ్యాంకు రుణ సహాయంతో ఈ పథకాన్ని అమలు పర్చడం జరుగుతుంది. ఈ ప్రాజెక్టుకోసం 1990-91 బడ్జెట్లో 5 కోట్ల రూపాయలు కేటాయించడం జరిగింది.

సాంఘిక సంక్షేమం

షెడ్యూల్డు కులాలు, షెడ్యూల్డు జాతులు, వెనుకబడిన తరగతుల వారి సంక్షేమానికి అత్యంత ప్రాధాన్యం ఇవ్వాలన్న ఆశయానికి మా. ప్రభుత్వం కట్టుబడివుంది. ప్రస్తుత సంవత్సరంలో షెడ్యూల్డు కులాలు; షెడ్యూల్డు జాతులు; వెనుకబడిన తరగతుల సంక్షేమానికి ప్రణాళిక, ప్రణాళికేతరం కింద 259.38 కోట్ల రూపాయలు కేటాయించగా, 1990-91లో 296.91 కోట్ల రూపాయలు కేటాయించిన విషయం గౌరవనీయులయిన సభ్యులు గ్రహించ గలరు. దీనికి అదనంగా నేనింతకు ముందే ప్రస్తావించినట్టుగా – గిరిజన ప్రాంతాల సత్వరాభివృద్ధి కోసం 1990-91 బడ్జెట్లో 23 కోట్ల రూపాయలు కేటాయించడం జరిగింది. ప్రీ మెట్రిక్, పోస్టు మెట్రిక్ స్కాలర్ షిప్పులూ; స్టయిఫండ్లు; పాఠ్యగ్రంథాల సరఫరా; ఆర్థికాభివృద్ధికి సహాయ.పథకాలవంటి పథకాలను మరింత శక్తివంతంగా అమలు పర్చడం జరుగుతుంది.

షెడ్యూల్డు కులాల విద్యార్థులకు ప్రస్తుత సంవత్సరంలో 15.34 కోట్ల రూపాయలు కేటాయించగా, 1990-91లో ప్రణాళిక కింద 6 కోట్లూ, ప్రణాళికేతర ఖర్చుగా 17.85 కోట్లూ – మొత్తం 23 కోట్ల 85 లక్షల రూపాయలు ఖర్చు పెట్టాలని సంకల్పించాం.

స్కాలర్ షిప్పులు మంజూరు చెయ్యడంలోనూ పంపిణీ చెయ్యడంలోనూ జరుగుతున్న జాప్యాన్నీ, అక్రమాలనూ అరికట్టడానికి ప్రభుత్వం చర్యలు తీసుకుంటోందన్న విషయాన్ని ఈ సందర్భంలో సభవారి దృష్టికి తీసుకొస్తున్నాను. స్కాలర్ షిప్పులు నెలవారీగా సకాలంలో అందేట్లు చూడాలన్నది ప్రభుత్వ లక్ష్యం.

సాంఘిక సంక్షేమ శాఖ నిర్వహిస్తున్న ప్రభుత్వ హాస్టళ్లు మొత్తం రాష్ట్రంలో 2210 వున్నాయి; వీటిలో మొత్తం 2 లక్షల 26 వేల 390 మంది విద్యార్థులుంటున్నారు. ఈ హాస్టళ్లకు గాను 1990-91 బడ్జెట్‌లో 51.84 కోట్ల రూపాయలు కేటాయించడం జరిగింది. సాంఘిక సంక్షేమశాఖ నిర్వహిస్తున్న రెసిడెన్షియల్ పాఠశాలలు 68 వున్నాయి. వీటిలో 19 వేల 320 మంది విద్యార్థులున్నారు. వీటిలో అనేక పాఠశాలల్లో నూటికి నూరు మంది విద్యార్థులు కృతార్థులయ్యారు. ఈ పాఠశాలలకు గాను బడ్జెట్‌లో 13 కోట్ల 79 లక్షల రూపాయలు కేటాయించడం జరిగింది.

బలహీన వర్గాల విద్యార్థులకు బోధించే విద్యా ప్రమాణాలు పెంచడంలో రెసిడెన్షియల్ పాఠశాలలు ఎంతో కృషి జరిపిన విషయం గౌరవనీయులయిన సభ్యులకు తెలుసు. ఈ విద్యా ప్రమాణాలను ఇంటర్మీడియెట్ వరకూ కొనసాగించి, పట్టభద్రస్థాయిలో విద్యార్థులు ప్రొఫెషనల్ కోర్సుల్లోనో, మేలయిన ఇతర కోర్సుల్లోనో చేరడానికి వీలుగా, రాష్ట్రంలోని మూడు ప్రాంతాల్లోనూ మూడు సాంఘిక సంక్షేమ రెసిడెన్షియల్ జూనియర్ కళాశాలలు నెలకొల్పాలని సంకల్పించడం జరిగింది. వీటిలో బాలికల కోసం ఒక సాంఘిక సంక్షేమ రెసిడెన్షియల్ జూనియర్ కళాశాలను 1990-91లో ప్రారంభించడం జరుగుతుంది. ఈ మూడు సాంఘిక సంక్షేమ రెసిడెన్షియల్ జూనియర్ కళాశాలల కోసం 81 లక్షల రూపాయలు కేటాయించాలని ప్రతిపాదించడం జరిగింది.

షెడ్యూల్డు కులాల విద్యార్థులు సాంకేతిక పరమైన ఉద్యోగాలు సంపాదించడానికి గల అవకాశాలు మెరుగు పర్చేందుకుగాను – ప్రభుత్వం మూడు రెసిడెన్షియల్ పాలిటెక్నిక్‌లూ, మరో మూడు రెసిడెన్షియల్ పారిశ్రామిక శిక్షణా సంస్థలూ నిర్వహిస్తోంది. 1989-90లో మెదక్ జిల్లా హట్నూరులో ఒక పారిశ్రామిక శిక్షణా సంస్థ స్థాపనను ప్రభుత్వం మంజూరు చేసింది. రెసిడెన్షియల్ పాలిటెక్నిక్‌లూ. పారిశ్రామిక శిక్షణా సంస్థలకు కావలసిన మౌలిక సదుపాయాల కల్పనకోసం 1990-91 సంవత్సరానికి 2 కోట్ల రూపాయలు కేటాయించడం జరిగింది.

బీదవారూ, దారిద్ర్య రేఖ దిగువన జీవిస్తున్న నిరుపేదలూ అయిన షెడ్యూల్డు కులాల కుటుంబాల ఆర్థికాభ్యుదయంలో ఆంధ్రప్రదేశ్ షెడ్యూల్డు కులాల సహకార ఆర్థిక సంస్థ ప్రముఖ పాత్ర నిర్వహిస్తోంది. సుమారు 2 లక్షల కుటుంబాలకు సహాయం అందించడానికి గాను ఈ సంస్థకు మూల పెట్టుబడిగా ప్రణాళిక కింద 1990-91లో నాలుగు కోట్ల 59 లక్షల రూపాయలు కేటాయించడం జరుగుతోంది. కేంద్ర ప్రభుత్వం నుంచి ఇందుకు సరి సమానమైన మొత్తం లభిస్తుంది.

గిరిజనుల ఆర్థికాభివృద్ధికీ, సంక్షేమానికీ కూడా ప్రత్యేక ప్రాధాన్య మివ్వాలన్నది మా ప్రభుత్వ ఆశయం. ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని గిరిజనుల అభివృద్ధి విధానాలు రూపొందించడంలో-

జీవన ప్రమాణాలు, మానవ వనరూ్లు, సహజ వనరూ్లు మొదలైన విషయాలను పరిగణించ వలసి వుంటుంది. గిరిజనాభివృద్ధి పథకాలను స్థూలంగా – విద్యా పథకాలు; ఆర్థికాభివృద్ధి పథకాలు; ప్రభుత్వ రంగ సంస్థలకు సహాయం; ఇతర పథకాలుగా వర్గీకరించ వచ్చు.

1990–91 బడ్జెట్‌లో ప్రతిపాదించిన నూతన పథకాలు: (అ) కొత్తగా అయిదు ఆశ్రమ పాఠశాలల ప్రారంభం; (ఆ) ఇప్పుడున్న పెద్ద హాస్టళ్లను విడగొట్టడం ద్వారా కొత్తగా 30 కొత్త హాస్టళ్ల ప్రారంభం; (ఇ) సాధ్యమైనంత మంచి పాఠశాలల్లో విద్యార్థి ఉపాధ్యాయ సంఖ్యా నిష్పత్తిని తగ్గించడానికి గాను 256 ఉపాధ్యాయ పోస్టులు సృష్టించడం; (ఉ) గిరిజన సమగ్రాభివృద్ధి సంస్థ లేని ప్రాంతాల్లో 5 వందల ఎకరాల్లో తోటల పెంపకం.

వెనుకబడిన తరగతుల సంక్షేమానికి ప్రస్తుత సంవత్సరంలో 55 కోట్ల 75 లక్షల రూపాయల కేటాయించగా, 1990–91 లో మొత్తం 67 కోట్ల 37 లక్షల రూపాయలు కేటాయించడం జరుగుతోంది. వెనుకబడిన తరగతుల హాస్టళ్లు; మత్స్యకారుల పిల్లల కోసం ఆశ్రమ పాఠశాలలు; వడ్డెరలకు ఆశ్రమ పాఠశాలలు; మొదలైన ఇప్పటి పథకాలన్నిటినీ వచ్చే సంవత్సరంలో కూడా కొనసాగించడం జరుగుతోంది.

అర్హులయిన వెనెకబడిన తరగతుల వారి అభ్యుదయానికి గాను ఆర్థిక సహాయ పథకాలు అమలు పరిచే ఆంధ్రప్రదేశ్ వెనుకబడిన తరగతుల సహకార ఆర్థిక సంస్థ 1990–91 లో 400 లక్షల రూపాయలు మార్జిన్ మనీగా ఇచ్చి, 40 వేల కుటుంబాలకు సహాయం చెయ్యాలని సంకల్పించింది. ప్రస్తుత సంవత్సరంలో ఈ సంస్థ 314 లక్షల 50 వేల రూపాయల మేరకు మార్జిన్ మనీ సమకూర్చింది.

బలహీన వర్గాలకు ఇళ్ల స్థలాల పంపిణీ కార్యక్రమాన్ని సత్వరం చేసే ఉద్దేశ్యంతో కొత్తగా భూములు తీసుకోవడంపై వున్న నిషేధాన్ని ప్రభుత్వం సడలించింది. షెడ్యూల్డు కులాలు; షెడ్యూల్డు జాతులు; వెనుక బడిన తరగతుల వారికీ, ఇతర పేద వర్గాలకూ ఇళ్ల స్థలాలివ్వడానికి అవసరమైన భూసేకరణకు గాను 1990–91 సంవత్సరానికి 11 కోట్ల రూపాయలు కేటాయించడం జరిగింది.

మెరుగయినా మౌలిక సౌకర్యాలూ మంచి వసతి గల శాశ్వత నివాసాన్ని కల్పించే ఉద్దేశ్యంతో బలహీన వర్గాల గృహ నిర్మాణ కార్యక్రమాన్ని కొనసాగించాలని ప్రభుత్వం సంకల్పించింది. పట్టణ ప్రాంతాల్లోని పేదవారికి ఇళ్ల నిర్మాణంతో కలిపి, బలహీన వర్గాల గృహనిర్మాణ కార్యక్రమాన్ని అమలుపర్చడానికి గాను 1990–91 వార్షిక ప్రణాళికలో 39 కోట్ల 97 లక్షల రూపాయలు కేటాయించడం జరిగింది. ప్రస్తుత సంవత్సరపు సవరించిన బడ్జెట్ అంచనాల్లో కూడ ఇంతే మొత్తాన్ని కేటాయించడం జరిగింది. వచ్చే సంవత్సర కాలంలో ఈ మొత్తాన్ని పెంచడానికి మేము కృషి చేస్తాం. లబ్ధిదారుల తరఫున 'హడ్కో' (HUDCO) సంస్థకూ ఇతర ఆర్థిక సంస్థలకూ రుణాలు, వడ్డీల వాయిదాలు చెల్లించ డానికి గాను ప్రణాళికేతర బడ్జెట్ కింద 50 కోట్ల 73 లక్షల రూపాయలు కేటాయించడం జరిగింది. బలహీన వర్గాల గృహనిర్మాణ కార్యక్రమం కింద ఇప్పటికే లాభం పొందిన వారు చెల్లించవలసిన బకాయిలు వసూలు చెయ్యడానికి పటిష్టమైన చర్యలు తీసుకుంటే తప్ప,

రానున్న సంవత్సరాల్లో ఈ కార్యక్రమాన్ని ఇదే రీతిలో కొనసాగించడం చాలా కష్టం కాగలదన్న వాస్తవాన్ని గౌరవనీయులయిన సభ్యులు గ్రహించ గలరు.

స్త్రీ, శిశు సంక్షేమం

ఆసరా లేని, అనాథ స్త్రీలకు అనేక వృత్తుల్లో శిక్షణ, ఉత్పత్తి కార్యకలాపాలు ఒకే చోట ఏర్పాటు చేసే ఉద్దేశ్యంతో ఆంధ్రప్రదేశ్ మహిళా సహకార ఆర్థిక సంస్థ – 'మహిళా ప్రగతి ప్రాంగణాలు' నిర్వహిస్తున్న విషయంగా గౌరవనీయులయిన సభ్యులకు తెలుసు. 1989–90లో ఇటువంటి ప్రాంగణాలు ఎనిమిది ప్రారంభమైనాయి. మరో పది ప్రాంగణాలు నిర్మాణంలో వున్నాయి. 1990–91లో వీటి నిర్మాణం పూర్తి కావచ్చు. 1990–91లో మరో నాలుగు ప్రాంగణాలు నిర్మించాలని సంకల్పించడం జరిగింది.

వ్యవసాయ కార్మికులూ, తాత్కాలిక కార్మికులూ అయిన గర్భిణీ, బాలింత స్త్రీలకు సహాయమందించే పథకాన్ని 1990–91లో కొనసాగించడం జరుగుతుంది. ఇందుకోసం ప్రణాళికేతర వ్యయంగా 79 లక్షల రూపాయలూ, ప్రణాళిక కింద 13 లక్షల రూపాయలూ కేటాయిస్తున్నాం.

విద్య

సాంఘిక, ఆర్థిక పరివర్తనకు ప్రధాన సాధనమైన విద్యకు రాష్ట్రప్రభుత్వం అత్యంత ప్రాధాన్యం ఇస్తోంది. ఉచిత, నిర్బంధ విద్యకు సంబంధించిన రాజ్యాంగ నిర్దేశానికి అనుగుణంగా ప్రాథమిక విద్యను అందరికి బోధించాలన్న లక్ష్యానికి ప్రభుత్వం ఎంతో ప్రాధాన్యం ఇస్తోంది. ఉద్యోగము చేయుటకు లేక స్వయం ఉపాధికి అవసరమైన ఆధునిక నైపుణ్యాన్ని విద్యార్థులు సంపాదించడానికి అనువుగా, విద్యకూ, వృత్తికి వున్న సంబంధాన్ని పటిష్టం చెయ్యాలని కూడా ప్రభుత్వం వాంఛిస్తోంది.

సాధారణ విద్యకు ప్రస్తుత సంవత్సరపు సవరించిన అంచనాల ప్రకారం ప్రణాళిక, ప్రణాళికేతర వ్యయం కొరకు మొత్తం 950 కోట్ల 8 లక్షల రూపాయలు కేటాయించిన విషయం గౌరవనీయులయిన సభ్యులు గ్రహించగలరు. 1990–91లో ఈ రంగానికి 995 కోట్ల 33 లక్షల రూపాయలు కేటాయించడం జరుగుతోంది. ప్రస్తుత సంవత్సరపు కేటాయింపులో – జీతాల హెచ్చింపు బకాయిలు చెల్లించడానికి సుమారు వంద కోట్ల రూపాయలు ఖర్చవుతుంది గనుక, ఈ రంగానికి వచ్చే సంవత్సరములో 145 కోట్ల రూపాయలు అధికంగా కేటాయించినట్లవుతుంది.

దేశంలో విద్యారంగంలో వెనుకబడిన తొమ్మిది రాష్ట్రాల్లోనూ ఆంధ్రప్రదేశ్ కూడా ఒకటన్న విషయం విచారకరం. జాతీయ సగటు స్థాయిలో పోలిస్తే, మన రాష్ట్రంలో అక్షరాస్యత ఎప్పుడూ తక్కువగానే వుంటోంది. 1981 నాటికి దేశం మొత్తమ్మీద అక్షరాస్యులు 36.23 శాతం వుండగా, మన రాష్ట్రంలో 29.94 శాతం మాత్రమే వున్నారు. ఇలాంటి పరిస్థితులు ఇకముందు కొనసాగడానికి వీల్లేదు. అక్షరాస్యతా స్థాయిని పెంచడానికి నిర్దిష్ట కాలంలో గట్టి చర్యలు తీసుకోవాలని ప్రభుత్వం దృఢంగా సంకల్పించింది. అక్షరాస్యత విషయంలో జాతీయ సగటు స్థాయిని అధిగమించేందుకు గాను 1990–91

సంవత్సరంలో రాష్ట్రంలోని మూడు ప్రాంతాల్లోనూ మూడు జిల్లాల్లో గట్టి కృషి జరుగుతుంది. అందర్నీ అక్షరాస్యుల్ని చెయ్యాలన్నదే అంతిమ లక్ష్యం.

మన రాష్ట్రంలో అక్షరాస్యతా స్థాయి చాలా తక్కువగా వున్నప్పటికీ, దాదాపు అన్ని చోట్లా ప్రాథమిక పాఠశాలలు ఏర్పాటు చేసిన అతి కొద్ది రాష్ట్రాల్లో మనది కూడా ఒకటి. జాతీయ విద్యా పరిశోధనా శిక్షణా సమితి నిర్వహించిన 5వ అఖిల భారత విద్యా సర్వే ప్రకారం – రాష్ట్రంలో 99.7 శాతం నివాస ప్రాంతాలకు కిలో మీటరు లోపు దూరంలోనే ప్రథమిక పాఠశాల వుంది. మన రాష్ట్రంలో అక్షరాస్యతను మెరుగు పరిచేందుకు ఇక ముందు కొత్త పాఠశాలల ఏర్పాటు కంటే, అందర్నీ పాఠశాలల్లో చేర్పించడం, వారు చదువు మానకుండా చూడటం; పాఠశాలల్లో విద్యార్జనా వాతావరణాన్ని మెరుగు పర్చడం వంటి కార్యక్రమాలకు ప్రాధాన్యం ఇవ్వాల్సి వుంటుంది.

బ్రిటన్‌కి చెందిన విదేశీ అభివృద్ధి సంస్థ ఆర్థిక సహాయంతో అమలు పరుస్తున్న ప్రాథమిక విద్యా పథకం – రాష్ట్రంలో ప్రాథమిక విద్యా ప్రామాణాలు మెరుగు పర్చడానికి దోహదం చేస్తుంది. 3,383 తరగతి గదులూ, 1,104 ఉపాధ్యాయ కేంద్రాలు నిర్మించడానికి పథకం ఉపకరిస్తుంది. ఇంతే కాకుండా, జాతీయ విద్యా విధానం సూచించిన రీతిలో రాష్ట్రంలోని ప్రాథమిక పాఠశాలల ఉపాధ్యాయులందరికీ శిశు కేంద్రిత బోధనా పద్ధతులలో (Child – Centred teaching methods) శిక్షణ ఇవ్వడానికి కూడా ఈ పథకం తోడ్పడుతుంది.

1986లో ప్రవేశపెట్టిన జాతీయ విద్యా విధానం తర్వాత చేపట్టిన వివిధ కార్యక్రమాలను అంతకు ముందు చేపట్టిన అభ్యుదయ ప్రాథమిక పాఠశాలా ప్రాయోగంతో విలీన పరిచే వినూత్న కృషి జరుగుతోంది. ప్రారంభ దశలో, 1990–91లో, ప్రతి జిల్లాలోనూ అయిదు ప్రాథమిక పాఠశాలల్లో ఈ నూతన విధానాలను ప్రవేశ పెట్టడం జరుగుతుంది. మహిళలు; షెడ్యూల్డు కులాలు; షెడ్యూల్డు జాతులు; వెనుకబడిన తరగతులు; ఇతర బలహీన వర్గాల వారందరికీ సమానమైన విద్యావకాశాలు కల్పించే కార్యక్రమానికి కూడా ప్రభుత్వం కట్టుబడి వుంది. గిరిజనుల సమగ్రాభివృద్ధి కార్యక్రమంలో భాగంగా – గిరిజన ప్రాంతాల్లో గల రెసిడెన్షియల్ పాఠశాలలను పటిష్టం చెయ్యాలని ప్రభుత్వం భావిస్తోంది. 1990–91 సంవత్సరంలో కొత్తగా అయిదు రెసిడెన్షియల్ పాఠశాలలు ఏర్పాటు చెయ్యాలని సంకల్పించడం జరిగింది.

ప్రయోగాత్మకంగా ప్రీ ప్రైమరీ సెక్షన్లు ప్రారంభించడం; అనియత విద్యా విధానాన్ని మెరుగుపర్చి పటిష్టం చెయ్యడం; సర్వీసులో వున్న ప్రాథమిక పాఠశాలోపాధ్యాయులకు విస్తృతంగా శిక్షణా ఇవ్వడం ద్వారా జిల్లా విద్యా శిక్షణా సంస్థలను ఉపయోగంలోకి తేవడం; విద్యార్థి – ఉపాధ్యాయ నిష్పత్తిని మెరుగు పర్చడానికి ప్రయిమరీ, అప్పర్ ప్రయిమరీ పాఠశాలల్లో అదనపు SGBT ఉపాధ్యాయుల దశలవారీ నియామకం; ప్రాథమిక పాఠశాలల్లో షెడ్యూల్డు కులాల బాలికలు ఎక్కువగా చేరుటకున్నూ, వారు చదువు మానకుండా ఉండుటకున్నూ, ప్రయోగాత్మక పద్ధతిపై వారికి ప్రోత్సాహకాలు కల్పించడం;

రాష్ట్ర విద్యా పరిశోధన, శిక్షణా సమితి కార్యక్రమాలను గుణాత్మకంగా మెరుగు పర్చడం; క్షేత్ర స్థాయిలో కార్యక్రమాలను గట్టిగా పరిశీలించడం – ఇవీ, పాఠశాల విద్యా రంగంలో చేపట్ట దలిచిన ఇతర ప్రధాన కార్యక్రమాలు.

1988–89 సంవత్సరంలో ప్రారంభించిన వంద ఉర్దూ మీడియం ప్రయిమరీ పాఠశాలలకు అదనంగా ఉపాధ్యాయుల్ని ఇవ్వాలని కూడా ప్రభుత్వం సంకల్పించింది.

ప్రభుత్వం నిర్వహించే అక్షరాస్యతా పథకాల అమల్లో స్వచ్ఛంద సంస్థలు; ఉపాధ్యాయులు; విద్యార్థులు; కార్మిక సంఘాలూ మున్నగు వివిధ వర్గాల వారికి ప్రమేయం కల్పించడం ద్వారా జాతీయ అక్షరాస్యతా పథకాన్ని కొనసాగించడానికి రాష్ట్ర ప్రభుత్వం అత్యంత ప్రాధాన్యం ఇస్తోంది. ఐకరాజ్య సమితి జనరల్ అసెంబ్లీ 1990 సంవత్సరాన్ని అంతర్జాతీయ అక్షరాస్యతా సంవత్సరంగా ప్రకటించింది. ఈ సందర్భంగా నిరక్షరాస్యతా నిర్మూలనకు ప్రాంతీయ పరమైన ప్రత్యేక కార్యక్రమాలను రూపొందించడం జరుగుతోంది. జన శిక్షణ నిలయాల ద్వారా అక్షరాస్యులైన వారి కోసం చేపట్టే కార్యక్రమాలను మరింత అధికం చెయ్యడం జరుగుతుంది.

వైద్య, ఆరోగ్య రక్షణ

ప్రాథమిక ఆరోగ్య రక్షణ:

2000 సంవత్సరం నాటికి అందరికీ వైద్య సౌకర్యాలు కల్పించాలన్న లక్ష్య సాధనకు ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం కట్టుబడి వుంది. ఇందుకనుగుణంగా మైదాన ప్రాంతాల్లో ప్రతి 30 వేల జనాభాకూ, గిరిజన, కొండ ప్రాంతాల్లో ప్రతి 20 వేల జనాభాకూ ఒకటి చొప్పున ప్రాథమిక ఆరోగ్య కేంద్రాలూ, మైదాన ప్రాంతాల్లో ప్రతి 5 వేల జనాభాకూ, గిరిజన, కొండ ప్రాంతాల్లో ప్రతి 3 వేల జనాభాకూ ఒకటి చొప్పున ఉప కేంద్రాలూ నెలకొల్పాలని నిర్ణయించడం జరిగింది. ప్రస్తుతం రాష్ట్రంలో 1243 ప్రాథమిక ఆరోగ్య కేంద్రాలు, 190 సామాజిక ఆరోగ్య కేంద్రాలు, 8327 ఉప కేంద్రాలూ వున్నాయి. 1990–91 బడ్జెటులో కొత్తగా 60 ప్రాథమిక ఆరోగ్య కేంద్రాలు నెలకొల్పడానికి, 20 కొత్త ఆరోగ్య కేంద్రాలను 30 పడకలు గల ప్రాథమిక ఆరోగ్య కేంద్రాలుగా మార్చడానికి అవసరమైన కేటాయింపులు జరిగాయి.

ప్రాథమిక ఆరోగ్య కేంద్రాల్లోనూ తాలూకా ఆస్పత్రుల్లోను ఖాళీగా వున్న డాక్టర్ల పోస్టులు భర్తీ చెయ్యడానికి ప్రభుత్వం ప్రత్యేక చర్యలు తీసుకుంటోంది. ఇప్పటికే అనేక ఖాళీలను భర్తీ చెయ్యడం జరిగింది. మిగతా ఖాళీలను కూడా 1990 జూన్ నాటికి భర్తీ చెయ్యగలమన్న నమ్మకం ప్రభుత్వానికుంది.

పాఠశాల ఆరోగ్య కార్యక్రమం:

1985 నుంచే రాష్ట్ర మంతటా పాఠశాల ఆరోగ్య కార్యక్రమాన్ని అమలు పర్చడం జరుగుతోంది. రాష్ట్రంలో ఈ కార్యక్రమాన్ని అమలు పర్చడానికి గాను అయిదేళ్ళలో సుమారు 15 కోట్ల రూపాయల సహాయం చెయ్యడానికి బ్రిటన్‌కి చెందిన విదేశీ అభివృద్ధి సంస్థ అంగీకరించింది. షెడ్యూల్డు కులాలు; షెడ్యూల్డు జాతులకు చెందిన అప్పర్ ప్రయిమరీ పాఠశాలల విద్యార్థుల ప్రయోజనం కోసం 1989-90లో ఒక ప్రత్యేక పథకాన్ని ప్రవేశ పెట్టడం జరిగింది. ఈ పథకం ప్రకారం బడి పిల్లలకు పోషకాహారం సరఫరా చెయ్యడం; చిన్న చిన్న వ్యాధులకు చికిత్స చెయ్యడం జరుగుతోంది. పాఠశాల ఆరోగ్య కార్యక్రమాన్ని 1990-91లో కూడా కొనసాగించడం జరుగుతుంది.

కుటుంబ సంక్షేమ కార్యక్రమం:

కుటుంబ నియంత్రణ; మాతా శిశు ఆరోగ్య రక్షణ; వ్యాధి నిరోధక కార్యక్రమం; ఓరల్ రీ హైడ్రేషన్ చికిత్సా కార్యక్రమం; పారా మెడికల్ సిబ్బంది శిక్షణ; సాముహిక విద్యా కార్యకలాపాలు; భారత జనాభా పథకం; ఇతర సర్వీసులూ ఇవన్నీ కుటుంబ సంక్షేమ కార్యక్రమం కిందికి వస్తాయి. 1990-91 సంవత్సరంలో కుటుంబ సంక్షేమ కార్యక్రమానికి మొత్తం సుమారు 82 కోట్ల 49 లక్షల రూపాయలు కేటాయించడం జరుగుతోంది. ప్రపంచ బాంకు సహాయంతో రాష్ట్రంలో 1990-91 సంవత్సరంలో ఆరవ భారత జనాభా పథకం చేపట్టాలని కూడా సంకల్పించడం జరిగింది.

పట్టణాభివృద్ధి

పురపాలకు సంఘాలు చేపట్టిన ప్రధాన కార్యక్రమాల్లో పర్యావరణ అభివృద్ధి పథకం ఒకటి. మురికివాడల్లో నివసించే షెడ్యూల్డుకులాలు; షెడ్యూల్డు జాతులు; ఇతర బలహీన వర్గాలకు చెందిన దారిద్ర్య రేఖ దిగువన వున్నవారికి - రోడ్లు; డ్రయినేజి; నీటిసరఫరా; వీధి దీపాలు మొదలైన మౌలిక సౌకర్యాలు కల్పించడంకోసం ఈ పథకాన్ని ఉద్దేశించడం జరిగింది. 1974-75లో ఈ పథకాన్ని ప్రారంభించినప్పట్నించీ 2,204 మురికివాడల్లో నివసించే 30,05,599 మంది ప్రయోజనంకోసం పురపాలక సంఘాలకు 423 లక్షల 40 వేల రూపాయలు విడుదల చెయ్యడం జరిగింది. 1990-91లో ఈ పథకం కింద 160 మురికి వాడల్లో నివసించే సుమారు 83,666 మంది ప్రయోజనంకోసం 251 లక్షల రూపాయలు కేటాయించాలని సంకల్పించాం.

బ్రిటన్‌కిచెందిన విదేశీ అభివృద్ధి సంస్థ సహాయంతో హైదరాబాద్, విశాఖపట్నం నగరపాలక సంస్థల పరిధిలో పర్యావరణ అభివృద్ధి పథకం అమలు జరుగుతోంది. 1990-91లో విదేశీ అభివృద్ధి సంస్థ సహాయంతో విజయవాడ నగరపాలక సంస్థ పరిధిలో 32 కోట్ల రూపాయల ఖర్చుతో మురికివాడల్ని మెరుగుపర్చే పథకాన్ని చేపట్టడం జరుగుతుంది. ఈ పథకంవల్ల 136 మురికివాడల్లో నివసించే 56 వేల కుటుంబాలకు లాభం కలుగుతుంది.

మురికివాడల్లో అభ్యంతరాలేమీలేని స్థలాలు ఆక్రమించుకుని వుంటున్నవారిలో అర్హులైనవారికి పట్టాలిచ్చేందుకు ప్రభుత్వం తగు చర్యలు తీసుకుంటోందన్న విషయం సభవారి దృష్టికి తేవడానికి సంతోషిస్తున్నాను.

అనేక పురపాలక సంఘాల ఆర్థిక స్థితిపట్ల ప్రభుత్వం ఎంతగానో కలవరపడ్తోంది. పురపాలక సంఘాల వనరులకొరతవల్ల - నీటిసరఫరా; డ్రయినేజి; రోడ్లు మొదలైనవన్నీ విచారకరమైన స్థితిలో వున్నాయి.

ఈ పరిస్థితిని దృష్టిలో పెట్టుకొని ఈ సంవత్సరము పరిహారముకొరకు, ఇతరగ్రాంట్ల కొరకు ప్రణాళికేతర బడ్జెట్‌లో ఉన్న 10 కోట్ల 12 లక్షల 59 వేల రూపాయలనుండి ఇంతవరకు 9 కోట్ల 56 లక్షల 32 వేల రూపాయలను మునిసిపల్ కార్పొరేషన్‌లకును, మునిసిపాలిటీలకును విడుదల చేయడమైనది. దీనికదనంగా, ఇంతకుముందు సంవత్సరాలలో విడుదల చేయకుండా నిలిపివేసిన 4 కోట్ల 7 లక్షల 22 వేల రూపాయల వృత్తిపన్ను పరిహారాన్ని కూడా విడుదలచేయడమైనది.

స్థానిక సంస్థలు తమ కార్యకలాపాలను సమర్థవంతంగా నిర్వహించగలిగే విధంగా, ఆ సంస్థల వనరుల్ని మెరుగుపర్చడానికి గల మార్గాలను ప్రభుత్వం కొన్నాళ్ళుగా పరిశీలిస్తోంది వృత్తులు, వ్యాపారాలు మొదలైనవాటిపై పన్ను విధించే హక్కు స్థానిక సంస్థలకు ఇదివరకున్న విషయం గౌరవనీయులయిన సభ్యులకు తెలుసు. అయితే ఆ తర్వాత, ప్రభుత్వమే ఈ పన్ను విధించే హక్కును తీసుకుంది. కొత్తచట్టం అమల్లోకి రాకముందు మూడు సంవత్సరాల్లో అత్యధిక స్థాయిలో జరిపిన వసూళ్ళ మేరకు, ప్రస్తుతం స్థానిక సంస్థలకు పరిహారం చెల్లించడం జరుగుతోంది. ఇప్పుడు ఇస్తున్నదానికి రెట్టింపు పరిహారం చెల్లించాలని భావిస్తున్నాం. ఈ నిర్ణయాన్ని అమలు పర్చడానికి అవసరమైన బిల్లును త్వరలో సభకు సమర్పించడం జరుగుతుంది.

ప్రస్తుతం జంటనగరాలకు రోజూ సమారు 90 మిలియన్ గాలన్ల నీరు సరఫరా అవుతోంది. ఈ నీటి సరఫరాని పెంపొందించడానికిగాను సింగూరు ప్రాజెక్టునుంచి నీరు సరఫరా చేసే పథకాన్ని 126 కోట్ల 80 లక్షల రూపాయల ఖర్చుతో చేపట్టడం జరిగింది. 1991 నాటికి అవసరంకాగల రోజుకి 159 మిలియన్ గాలన్ల నీరు సరఫరా చేసే ఉద్దేశ్యంతో రెండు దశల్లో అదనంగా రోజూ 60 మిలియన్ గాలన్ల నీరు సరఫరా చెయ్యడానికి ఈ పథకాన్ని ఉద్దేశించడం జరిగింది. రోజూ అదనంగా 30 మిలియన్ గాలన్ల నీరు సరఫరా చేసేందుకుగాను 62 కోట్ల 86 లక్షల రూపాయల వ్యయంతో చేపట్టిన ఈ పథకం మొదటి దశ 1990 ఆగస్టు సెప్టెంబరునాటికి పూర్తి కాగలదు. ఈ పథకం పూర్తయితే - జంటనగరాల చుట్టూవున్న 9 పురపాలక సంఘాలకు అదనంగా నీరు సరఫరా చెయ్యడానికి వీలవుతుంది. అంతేగాక నగరంలోని ప్రజలకూ, హైదరాబాద్‌లోనూ ఆ చుట్టుపక్కలా వున్న పరిశ్రమలకూ కూడా అదనంగా నీరు లభిస్తుంది.

రోజుకు మరో 30 మిలియన్ గాలన్ల నీరు సరఫరా చెయ్యగల ఈ పథకం రెండవదశను ప్రపంచ బ్యాంకు సహాయంతో పూర్తిచెయ్యాలని సంకల్పించడం జరిగింది. సుమారు 257 కోట్ల 6 లక్షల రూపాయలు ఖర్చుకాగల హైదరాబాద్‌నగర నీటిసరఫరా

మురుగునీటి పథకం ప్రపంచ బాంకు సహాయానికి ఆమోదం పొందే తుది దశలో వుందని సభవారికి తెలియ పర్చడానికి సంతసిస్తున్నాను.

ప్రజా పంపిణీ విధానం

1982–83 నుంచి 1988–89 వరకూ సబ్సిడీ బియ్యం సరఫరాకుగాను రాష్ట్ర ప్రభుత్వం 926 కోట్ల 48 లక్షల రూపాయలు ఖర్చు పెట్టిందన్న విషయం గౌరవనీయులయిన సభ్యులకు తెలుసు. భారత ఆహార సంస్థ సరఫా చేసిన బియ్యం ధరలోవున్న సబ్సిడీకి అదనంగా ఈ మొత్తాన్ని వెచ్చించడం జరిగింది. 1982–83 నుంచి 1988–89 వరకూ కేంద్ర ప్రభుత్వం సమకూర్చిన సబ్సిడీ సుమారు 345 కోట్ల రూపాయలుటుంది. ప్రస్తుత సంవత్సరంలో సబ్సిడీ బియ్యం పథకంపై రాష్ట్ర ప్రభుత్వం 300 కోట్ల రూపాయలదాకా ఖర్చుపెడుతోంది. కాగా కేంద్రప్రభుత్వం ఇచ్చే సబ్సిడీ సుమారు వంద కోట్ల రూపాయలుంటుంది. 1990–91 సంవత్సరపు బడ్జెట్‌లో సబ్సిడీ బియ్యం పథకానికిగాను 338 కోట్ల రూపాయలు కేటాయించడం జరిగింది.

ఇటీవల జరిగిన జిల్లా కలెక్టర్ల సమావేశంలో ఈ పథకానికి చెందిన వివిధ అంశాలను కూలంకుషంగా చర్చించడం జరిగింది. అర్హతలేని అనేక కుటుంబాలు ఆకుపచ్చకార్డులు వాడుతున్నాయన్న విషయాన్ని కలెక్టర్లు ప్రభుత్వ దృష్టికి తీసుకువచ్చారు. నకిలీ కార్డుల విషయంకూడా వారు ప్రస్తావించారు. కొన్ని జిల్లాల్లో అత్యధికంగా 97%; 94%; 88%; 84% కుటుంబాలకు ఆకుపచ్చ కార్డులున్నాయి. బియ్యం బహిరంగమార్కెట్ ధరకూ సబ్సిడి ధరకూ మధ్య ఎంతో వ్యత్యాసం వుండటం, కొందరు అక్రమాలకు పాల్పడటానికిగల ప్రధాన కారణాల్లో ఒకటని కూడా కలెక్టర్లు సూచించారు.

జిల్లా కలెక్టర్ల సమావేశంలో జరిగిన చర్చలను దృష్టిలోవుంచుకుని, అక్రమాలను అరికట్టి, నిజంగా అర్హులయిన ప్రజలకు లాభం కలిగే విధంగా ప్రభుత్వం సబ్సిడీ బియ్యం పథకాన్ని మెరుగుపరుస్తుంది. బియ్యంకంటె గోధుమల్లో పోషకాహార విలువలు ఎక్కువ గనుక, ఆకుపచ్చకార్డుల వారికి బియ్యంతోపాటు గోధుమలుకూడా సరఫరా చెయ్యాలని ప్రభుత్వం భావిస్తోంది. నిజంగా పేదవారయిన ప్రజలకు సబ్సిడి పద్ధతిపై ఆహార ధాన్యాలు సరఫరా చెయ్యవలసిన అవసరముందని ప్రభుత్వం విశ్వసిస్తున్నప్పటికీ, అనుభవాన్నిబట్టి ప్రస్తుత పథకాన్ని క్షుణ్ణంగా పరిశీలించి అవసరమైన మార్పులు చెయ్యాలని కూడా ప్రభుత్వం భావిస్తోంది. కేంద్రంగనుక రాష్ట్ర ప్రజాపంపిణీ విధానానికి 25 లక్షల టన్నుల బియ్యం విడుదల చెయ్యడానికి అంగీకరిస్తే – రాష్ట్రం, కేంద్ర నిల్వలకోసం ఇప్పటిలా 15 లక్షల టన్నులు కాక, 30 లక్షల టన్నుల బియ్యం సేకరించి ఇవ్వగలదని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం కేంద్ర ప్రభుత్వానికి సూచించింది.

ప్రత్యామ్నాయంగా, ప్రకటించిన ధరల ప్రకారం బియ్యము సేకరించుటకు రాష్ట్ర పౌర సరఫరాల సంస్థను అనుమతించవలసినదిగాను, రిజర్వు బాంకు నుండి తక్కువ వడ్డీతో రుణ సహాయము అందించవలసినదిగాను భారత ప్రభుత్వాన్ని కోరడమయినది.

ఆస్తుల నిర్వహణ

సామాజిక దృష్టిలో చూసినట్లయితే కొత్త ఆస్తులు సమకూర్చుకోవడం ఎంత ముఖ్యమో, ఇప్పటికేవున్న ఆస్తుల సక్రమ నిర్వహణకూడా అంతే ముఖ్యం. అయితే దురదృష్టవశాత్తూ ఇటీవలి సంవత్సరాల్లో సేద్యపునీటి వనర్లు, రోడ్లవంటి ఆస్తుల నిర్వహణను పూర్తిగా నిర్లక్ష్యం చెయ్యడం జరిగింది. తత్ఫలితంగా ఆస్తుల నిర్వహణ ప్రమాణాలే పడిపోయాయి. ఈ పరిస్థితిని చక్కదిద్ది, ఇప్పటికేవున్న ఆస్తుల నిర్వహణ పట్ల తగు శ్రద్ధ వహించేలా చూడాలని మా ప్రభుత్వం అభిలషిస్తోంది. రోడ్ల నిర్వహణకోసం ప్రస్తుత సంవత్సరంలో 81 కోట్ల 94 లక్షల రూపాయలు కేటాయించగా, 1990-91 బడ్జెట్‌లో 108 కోట్ల 87 లక్షల రూపాయలు కేటాయించిన విషయం గౌరవనీయులయిన సభ్యులకు సంతోషదాయకం కాగలదు. సేద్యపునీటి వనర్ల నిర్వహణకోసం ప్రస్తుత సంవత్సరంలో 31 కోట్ల 44 లక్షల రూపాయలు కేటాయించగా, 1990-91 బడ్జెట్‌లో 43 కోట్ల 48 లక్షల రూపాయలు కేటాయిస్తున్నాం.

ప్రకృతి వైపరీత్యాలు

1989 జూలై, ఆగస్టు మాసాల్లో భారీ వర్షాలు, వరదల వల్ల రాష్ట్రంలోని కొన్ని ప్రాంతాలు బాగా దెబ్బతిన్నాయి. మళ్ళీ 1989 నవంబర్లో నెల్లూరు, ప్రకాశం జిల్లాల్లో తుఫాను వచ్చింది. 1989 జూలై, ఆగస్టు మాసాల్లో వచ్చిన వరదలకు సంబంధించిన వివిధ సహాయ, పునరావాస కార్యక్రమాలూ, మరమ్మతు పనులూ చేపట్టడానికిగాను రాష్ట్ర ప్రభుత్వం 87 కోట్ల 63 లక్షల రూపాయల ఖర్చును మంజూరు చెయ్యగా, అల్పకాలిక రుణాలను మధ్యకాలిక రుణాలుగా మార్చడానికి సంబంధించిన సహాయ ఖర్చు కాకుండ, మొత్తం 48 కోట్ల 51 లక్షల రూపాయల ఖర్చుకు కేంద్రప్రభుత్వం ఆమోదం తెలిపింది. ఇందుకుగాను, మార్జిన్ మనీలో తనవాటాతో సహా కేంద్రప్రభుత్వం 28 కోట్ల 42 లక్షల రూపాయల సహాయం చేస్తుంది. అందువల్ల రాష్ట్రం ఇచ్చే మార్జిన్ మనీ బాలెన్సు కూడా కలిపి, రాష్ట్రప్రభుత్వం 59 కోట్ల 21 లక్షల రూపాయల ఖర్చును భరించవలసి వుంటుంది

1989 నవంబర్లో వచ్చిన తుఫానుకు సంబంధించిన సహాయ, పునరావాస కార్యక్రమాలకూ, మరమ్మతులకుగాను రాష్ట్రప్రభుత్వం ఇప్పటికే 11 కోట్ల 95 లక్షల రూపాయల ఖర్చును మంజూరు చేసింది. కేంద్రప్రభుత్వం ఇటీవల మొత్తం 7 కోట్ల 19 లక్షల రూపాయల ఖర్చుకు ఆమోదం తెలిపింది. ఇందుకుగాను కేంద్రం నుంచి 5 కోట్ల 39 లక్షల రూపాయల మేర సహాయం లభించవచ్చు. రాష్ట్రప్రభుత్వం తన స్వంత నిధుల నుంచి 6 కోట్ల 58 లక్షల రూపాయల ఖర్చును భరించవలసి వుంటుంది.

ఉద్యోగులు, ఫించనుధార్ల సంక్షేమం

ప్రభుత్వము, ఉద్యోగుల మధ్య పరస్పర విశ్వాసంతోనూ, ఒకరి సమస్యలు ఒకరు అర్థం చేసుకోవడంతోనూ సత్సంబంధాలుండాలన్నది మా ప్రభుత్వ విశ్వాసమని గౌరవనీయులు అయిన సభ్యులకు తెలుసు.

కేంద్రప్రభుత్వ ఉద్యోగులకిచ్చే రేట్ల ప్రకారం 1-7-89 నుంచి ఉద్యోగులకు అదనపు విడత కరువుభత్యాన్ని ప్రభుత్వం మంజూరు చేసింది. ప్రభుత్వం ఫించనుదార్లకు 1-1-1986 నాటికి ఉన్న ఫించను సహాయమును (Relief on Pension) బేసిక్ ఫించనులో కలిపి ఆ ఏక మొత్తపు ఫించనుపై 1-7-1986 నుంచి కరువు సహాయము (Dearness Relief) వాయిదాలను మంజూరు చేసిందని సభవారికి తెలియచేయటానికి సంతోషిస్తున్నాను. ఇది గాక 1-12-1989 నుంచి కనీస ఫించను వంద రూపాయల నుంచి 370 రూపాయలకు ప్రభుత్వం పెంచడం జరిగింది.

ఫించనుదార్లకు కరువు సహాయం మంజూరు చెయ్యడం వల్లా, కనీస ఫించను పెంచడంవల్లా 1990-91లో అదనంగా 73 కోట్ల 15 లక్షల రూపాయలు ఖర్చు కాగలదని అంచనా. 1-7-1986 నుంచి 30-11-1989 వరకు చెల్లించవలసిన కరువు సహాయం బకాయీలకు 73 కోట్ల రూపాయల వరకూ ఖర్చవుతుంది. గత ప్రభుత్వం ఫించనుదార్లపట్ల తనగుగల బాధ్యత నెరవేర్చడంలో విఫలమైన కారణంగా 73 కోట్ల రూపాయల కరువు సహాయం బకాయీల చెల్లింపు బాధ్యత మాపై పడిందని ఈ సందర్భంలో చెప్పవలసిన అవసరం వుంది.

1988-89 లెక్కలు

1988-89లో 71 కోట్ల 70 లక్షల రూపాయల రెవిన్యూ లోటుండగలదని అంచనా వెయ్యగా లెక్కల ప్రకారం 33 కోట్ల 30 లక్షల రెవిన్యూ మిగులు తేలింది. 33 కోట్ల 20 లక్షల రూపాయల లోటుతో ఈ సంవత్సరం ముగిసింది.

1989-90 సవరించిన అంచనాలు

1989-90లో 146 కోట్ల 28 లక్షల రూపాయల రెవిన్యూ లోటుండగలదని మొదట్లో అంచనా వెయ్యడం జరిగింది. అయితే సవరించిన అంచనాల ప్రకారం ఈ సంవత్సరంలో 357 కోట్ల 10 లక్షల రూపాయల రెవిన్యూ లోటు వుంటుంది. అమ్మకం పన్ను వసూళ్ళ అనుకున్నమేరకు జరక్కపోవడం; ప్రకృతి వైపరీత్యాలకు సంబంధించిన సహాయ కార్యక్రమాలకు జరిగిన ఖర్చు; ఉద్యోగులకు సమ్మెకాలంలో శెలవు జీతం ఇవ్వడానికయిన అనుకోని ఖర్చు - ఇవన్నీ సవరించిన అంచనాల్లో లోటు పెరగడానికి గల ప్రధాన కారణాలు.

ఈ సంవత్సరంలో 184 కోట్ల 42 లక్షల లోటుండగలదని మొదట్లో అంచనా వేసినప్పటికీ సంవత్సరం మొత్తంమ్మీద లావాదేవీలను బట్టి 103 కోట్ల 23 లక్షల రూపాయల లోటు తేలవచ్చును. ప్రణాళికా పెట్టుబడిని 1400 కోట్ల నుంచి 1251 కోట్ల 22 లక్షల రూపాయలకు తగ్గించడం; చిన్నమొత్తాల పొదుపు పథకం ద్వారా పెద్ద ఎత్తున వసూళ్ళ జరగడం ఈ లోటు తగ్గడానికి కారణాలు.

ప్రారంభంలోవున్న 33 కోట్ల 20 లక్షల రూపాయల లోటు లెక్కలోకి తీసుకున్న మీదట 1989-90 సంవత్సరం మొదట్లో అంచనా వేసినట్లు 230 కోట్ల 39 లక్షల రూపాయల లోటుతోకాక, 136 కోట్ల 43 లక్షల రూపాయల లోటుతో ముగియగలదని భావిస్తున్నాం.

1990-91 బడ్జెట్ అంచనాలు

1990-91 సంవత్సరంలో రెవెన్యూ పద్దుకింద 325 కోట్ల ఒక లక్ష రూపాయల లోటుండగలదని అంచనా. ఈ సంవత్సరము అన్ని పద్దులకింద లావాదేవిలను బట్టి 60 కోట్ల 13 లక్షల రూపాయల లోటు వుంటుందని అంచనా. అంచనా వేసిన ప్రారంభ లోటు 136 కోట్ల 48 లక్షల రూపాయలు లెక్కలోకి తీసుకుంటే 1990-91 సంవత్సరం 196 కోట్ల 56 లక్షల రూపాయల లోటుతో ముగియగలదని అంచనా వెయ్యడం జరిగింది.

ఈ లోటుపట్ల గౌరవనీయులయిన సభ్యులు కొంత ఆందోళన చెందగలరన్న విషయాన్ని నేను గుర్తించాను. కేంద్ర సహాయం ఏమేరకుంటుందో ఖరారు కావడం; మార్కెట్ అప్పులు; రుణాలవంటి కొన్ని పరిణామాల దృష్ట్యా ఈ లోటును తగుమాత్రంగా తగ్గించ వచ్చునని ప్రభుత్వం ఆశిస్తోంది.

కన్‌సైన్‌మెంట్ పన్ను విధించటానికి అవసరమైన చట్టాన్ని కేంద్ర ప్రభుత్వం 1990-91 సంవత్సరంలో తీసుకురాగలదని కూడా మేము ఆశిస్తున్నాం. కన్‌సైన్‌మెంట్ పన్ను వసూళ్లలో రాష్ట్రాలకు వాటా లభిస్తుందన్న విషయం గౌరవనీయులయిన సభ్యులక్కు తెలుసు.

ఇక మా పక్షాన ప్రస్తుత పన్ను విధానాన్ని హేతుబద్ధం చెయ్యాలనీ, వాణిజ్యపన్నుల శాఖ, ఎక్సయిజు శాఖ, రెవెన్యూ శాఖ, రవాణా శాఖ వంటి ప్రధాన పన్ను వసూలు శాఖల పనితీరును మెరుగుపర్చాలనీ అభిలషిస్తున్నాం. బకాయీల వసూళ్లకుగల పటిష్టమైన విధానాలను కూడా మేము గట్టిగా పరిశీలిస్తున్నాం. పైన వివరించిన చర్యలద్వారా, బడ్జెటు లోటును తగ్గించగలమని ఆశిస్తున్నాం.

అధ్యక్ష మహాశయా, ఇంతటితో నా యీ ప్రసంగాన్ని ముగించి, బడ్జెట్‌ను సభవారి ఆమోదం కోసం సమర్పిస్తున్నాను.

"జైహింద్"

Mr. Speaker:- The House is adjourned to meet again at 8.30 a.m. on Monday, the 19th March, 1990.

(The House adjourned at 1.38 p.m. till 8.30 a.m. on Monday, th 19th March, 1990.)